MAURICE ZUNDEL

TRAŽENJE NEPOZNATOG BOGA

DOMINIKANSKI FIL. - TEOL. ZBOR * DUBROVNIK *

PREVEO
O. DINKO VLAŠIĆ

ZAGREB 1958.

Naslov originala:

RECHERCHE DU DIEU INCONNU

Nihil obstat:
Parisiis, 22 oct. 1949
L. Enne

Imprimatur:
Parisiis, 14 nov.1949
Petrus Brot, V.g.

Dopuštenjem crkvenih poglavara

Odgovara o. Dinko Vlašić, Zadar, Trg Vranjanina 1. Umnoženo cikolstilom franjevačkog samostana, Zagreb, Kaptol 9.

[stamp]

P r e d g o v o r

Ove je bilješke jedna marljiva ruka zapisala, kad sam pred više od petnaest godina predavao vjeronauk djevojkama, a zajednički ih je prijatelj povjerio vlč. o. Moos-u.

Otac ih je, pošto me je o tom lijepo obavijestio, proširio, umnožio, obogatio svojim mislima i konačno me je blagom snagom prijateljstva prisilio, da ih predam javnosti.

Priznajem, da sam popustio više njegovu sudu, nego li svojem uvjerenju. Na brzu sam ruku popunio ono, što mi se činilo nepotpunim, ali nisam mogao pretvoriti u knjigu ove ulomke živoga govora.

Uostalom bilo mi je teško snaći se u podneblju, koje zapravo nije moje.

Neka, dakle, čitatelj primi ove stranice kao plod srdačnog popuštanja molbama dragocjenog prijateljstva i neka se ne čudi, ako pronadje očite nesavršenosti, koje bi me,uostalom, bile spriječile da ih izdam, da je odluka ovisila samo o meni.

Lausanne, 12. siječnja 1949.

P. S. - Ove bilješke, koje tapkaju tražeći Boga (Dap 17,27), ne izlažu u potpunosti kršćansku nauku. One tek, kao prinos svijetla i ljubavi, omogućuju, da se dohvate neka unutrašnja gledišta i potiču, kako se nadamo, da se produbi "riječ istine, blaga riječ spasenja" (Ef 1,13).

DOMINIKANSKI FIL. - TEOL. "AKTIVIZ" DU...

Uvod

1. "Bog nije izum, nego otkriće" (L. Massillon – opaska prevodioca).

Najprije, i za nas, to nije školski problem, niti pokušaj, da se protumači, kako je svijet počeo, niti pokušaj, da se predstavi budući život s onu stranu groba.

To je duboka svijest o samom životnom gibanju, to je životna potreba.

Ne trudimo se, da nižemo dokaze. Pokušajmo vidjeti, što ljudi živeći rade, čemu najviše pridaju važnosti, u čemu njihov život nalazi najveću vrijednost.

2. Najprije nas začudjuje, da život dobiva vrijednost, samo ako sebe nadilazi. ("Čovjek nadilazi ljudske stvari" – Pascal – op. prev.). Ne napredovati znači nazadovati, opadati, biti mrtav.

Život se mora uspinjati.

Sva je njegova privlačnost iznad onoga, čime se bavi, iznad dostignutih ostvarenja na području nauke, umjetnosti, kreposti i ljubavi.

To "iznad" očituje se kao privlačni pol, kao unutrašnja potreba i poziv, kao pravilo, mjera i mjerilo djelatnosti, kao svijetlo, koje potiče, potvrdjuje ili osudjuje, kao bujno klijalište i kao stvaralački zanos; u isto vrijeme ozanosa, polet, koji nas zahvaća u dubini našega bića, obara, gdje se skriva naše utočište uvijek u nama; i izvor neizrecivih ganuća, vrelo radosti, neprestano

stvaranje uvijek iznad nas, neiscrpivi snop potreba, nesavladivi poziv i svijetli "gore srca" uvijek izvan nas i izvan naših dohvata, toliko nedohvatljivije, koliko smo mu bliže, toliko nevidljivije u odsjevima svoga sjaja, koliko je dublje u unutrašnjosti i bliže blagošću svoje topline; uvijek nešto drugo nego li smo mi, uvijek čisto, dok smo mi nečisti, prozirno u našim tminama, beskonačno u našim granicama.

Nije moguće poistovjetiti ga s nama, nije moguće ne dohvatiti njegovu prisutnost u najdubljoj našoj unutrašnjosti, nije moguće pomisliti na što drugo osim na njega.

3. Pišimo otsad tu riječ velikim slovom. Ono, što nas podiže na tu visinu, što izdiže naše moći na taj stupanj jasnoga gledanja, žara i poniznosti, ono, što nas oslobadja tereta nas samih, ono, što nas spaja s neopipljivom nutrinjom stvari i pobudjuje u samom krilu materije drhtaj Duha, ne možemo reći, da je nešto nesvijesno, slijepa materija ili bezlična sudbina: Onaj, koji u nama budi toliku bujnost života i toliku rasplamsalost ljubavi!

4. Bez sumnje ne ćemo odatle stvoriti osobu kao što smo mi (uostalom nije na nama da ga stvaramo, jer On stvara nas), ali pogotovo ne ćemo Ga shvatiti kao neku slijepu silu nižu od nas. Ako Ga izrazujemo u nekom umjetničkom djelu, ako mramor odjednom ustreperi i ponese nas u ono sjajno krilato gibanje, mi znamo, da je to tek odsjev.

Mramor može biti pretvoren u prah, a Ljepota ne propada nikada.

5. Pa ako rečemo, da je duh biće, koje je prozirno samom sebi, koje posjeduje sebe na unutrašnji način, bez vremenskih i prostornih granica: živo svijetlo, koje daje život; koje ćemo drugo ime dati tom "iznad", koje je uvijek prisutno, po kome se sve u nama rasvijetljuje i oživljuje, tako da utoliko postajemo duhovniji, ukoliko više dozvoljavamo, da nas ono obuzme.

"Bog je duh, i oni, koji mu se klanjaju, treba da mu se klanjaju u duhu i istini" (Iv 4,24)

6. Bez sumnje, recimo još jednom, ne mislimo Boga svesti na naše oblike, a još manje zatvoriti ga u njih. Ali ne zaboravimo, da se naš jezik proširuje napretkom duha, i da pojedine riječi našega jezika ostaju beskrajno otvorene, kao što su beskrajno otvorena iskustva, što ih riječi označuju. Mi ne branimo upotrebiti riječ "ljepota" pod izlikom, da je stvarnost, koju ona izrazuje, neizreciva. Riječi tek napominju ono, što duh mora u dubini proživljavati. Duh im daje krila.

7. Primjer jednog stvarnog raspravljanja:

"Ljepota mi se ukazuje kao svijetla i stvaralačka snaga - piše jedna djevojka, koja se priprema za glumačku karijeru, a tuži se da uopće nema vjere - tako velika, tako potpuna i tako moćna snaga, da je njezino otsijevanje dosta, da se preobraze bića i stvari, što ih ona osvjetljuje.

"Vruće bih željela, da duboko osjećajući ljepotu, mogu njeno zračenje prenijeti na bića, koja susrećem. Sanjala sam, da plešem i da uno-

sim u svoje igre, koje stvaram, svu čistoću i svu božansku veličinu te snage, koja vlada sa mnom. Ne želim nipošto glumiti za svoju ličnu slavu, ali želim postati veoma velika umjetnica, da beskrajnom broju bića, koji ga traže (ili ga još nisu počeli tražiti), mogu donositi to božansko zračenje, koje jedino postoji, poništujući sebe i svaku glumačku slavu..."

Na to se može samo odgovoriti: Ali ljepota je sam Bog, nešto beskonačno u nama, što nismo mi i pred kim mora nestati sve naše biće. Vi znate to i da vaša osobna slava nije ništa pred slavom toga drugoga, kojega nijedno ime ne može označiti.

"On treba da raste, a ja da se umanjujem"(Iv 3,30)

Vi ga nazivate Ljepotom i imate pravo.

Neka se vaš poklon uspinje tom zrakom, i neka vaša molitva bude zazivanje svijetla njegova bića na lice svakog stvorenja. Čitav je život umjetničko djelo, božanska umjetnost, koja čini, da iz srca materije izbija pjesma duha. Neka samo vaša gluma bude javno otkrivanje, punina života, koja se prelijeva, sabrana u tom jedinstvenom poletu.

O p ć i   p o j m o v i

8. "Mi, kako možemo, t e p a j u ć i, činimo, da smo jeka Božjih veličina"(Sv. Grgur Veliki).

9. V j e r a je velika tajna ljubavi: treba da je svatko otkrije svakoga dana.

Čovjek po prirodi traži ljepotu, istinu, ljubav, pravdu... U tome je njegov život, a vjera je traženje, koje ide sve do kraja, ona je njegov život u punoj stvarnosti. Biti vjernik znači htjeti živjeti bez granica. Netom se tako želi živjeti, priznaje se Bog: Ljepota, Istina, Ljubav. Bez vjere nema sretnog života. Vjera je život, koji je postao svijestan sebe, život, komu daje smjer najdublja životna pobuda.

10. Ž r t v a, sredstvo plodnosti, nije izvan ni protiv prirode; život je zahtijeva. Ona dolazi iznutra; bez nje nema traženja ljepote, istine, ljubavi, pravde. Za napredak je prava nužda. Ona je ulje svjetiljke.

11. Z n a n o s t pretpostavlja, da u svemiru postoji neka misao, neki Razlog, jer nas navodi, da uvijek tražimo u stvarima njihov "razlog", misao, kojoj odgovara naša misao.

Shvatiti znači duhom uhvatiti. Znanost ide prema misli, prema nematerijalnom, prema istini, prema duhu, prema beskonačnom...

12. U m j e t n o s t u nama budi san ljepote, koji nikada nije završen, jer ljepota nema granica.

13. L j u b a v je vapaj prema životu, čežnja nikad zasićena, nikad dovršena. Sve, dakle, u našem životu ide prema beskonačnom.

14. Što je b e s k o n a č n o?
Nešto prijeko, u nutrinji, uvijek prisutno, što je radost i disaj svih stvari.

15. Možemo li se odreći beskonačnoga?
Ne, jer je ono naš život. Ako se odrečemo beskonačnoga, sva radost umire, i mi padamo u štovanje krivoga boga.
Primjer: Ljubomora, odričući se prave beskonačnosti u ljubavi, traži od ljudskog bića više nego li ono može dati: neku beskonačnost. To je štovanje krivoga boga. Mjesto od Boga, tražimo od čovjeka beskonačnost. Svaka je nesretna ljubav idolopoklonstvo. Ljudsko nas biće ne može zadovoljiti, jer nije beskonačno. Ljubav cilja na više nego li je ljudska osoba.
Svako naše djelovanje nadilazi neposredni predmet, na koji se odnosi.

16. Kako je beskonačno prisutno u našem životu?
U obliku želje. Naše želje su beskonačne.
Bog ulazi u naš život kao opća privlačnost, uvijek prisutna, djelujući u svim pravcima. Ali "premda svaki živi od života, ipak malo njih pozna život"(Goethe).("Netko može ne znati, da ima vjeru, kao što može ne znati, da ima srce, a ipak bez vjere, bez Boga, kao ni bez srca ne može živjeti"-Tolstoj - op. prev.).
Vjera je život. Živjeti bez vjere znači odbijati život.

17. Ono beskonačno, koje zovemo Bogom, možemo li drukčije nazvati?
Sigurno: Ljepota, Ljubav, Šutnja, Pravda...

18. Da li je to beskonačno živo?
Da, jer je "Život našega života".

19. Što je s a v j e s t?
Glas razuma, koji nam propisuje zakon, a ovaj je zakon sam zahtjev našega bića. On nam kazuje, što traži naše biće, što mu odgovara.

20. Kojom se riječju kratko izrazuje m o r a l n o s t? (isp. br. 91)
"Biti" ili "budi", postani što jesi".

21. Što je d o b r o?
Ono, što jest. Stvarnost, kad je hoćemo i proživljavamo.

22. Što je g r i j e h?
Ne biti, nestvarnost, negativnost. (isp. br. 333 i 427)

23. Kako dakle možemo htjeti grijeh?
Jer u napast uzimamo lažno za stvarnost. To je neko umjetno vino postavljeno mjesto pravoga vina. To je nastojanje, da se zadovoljimo zamjenom konačnog, koje se pokazuje pod imenom ili pod oblikom beskonačnoga, potpune sreće.
Poteškoća je odbiti tu sreću, koja se pruža na dohvat ruke, da bi se uspeli na više i tražili, što je više. Kad sagriješimo, spoznamo svoju zabludu: ondje nije bila sreća.

24. Što je g r i ž n j a s a v j e s t i?
Protest bića, koje je bilo ranjeno.

25. Što je k a j a n j e?
Bol, što smo izgubili pravu stvarnost.

26. Pojmovi "griješiti" i "ne griješiti" ne dolaze izvana. Oni su u središtu našega života. Griješiti znači sami sebe rušiti; ne griješti, ili radije činiti dobro, znači u punini biti ono, što jesmo.

27. Velika je poteškoća našega života u tom, što je život suviše velik, suviše bogat, suviše lijep: dar, pod kojim se lomimo. Mi tražimo beskonačno za četiri novčića, mjesto da za nj dademo život. Sami po sebi ne možemo ova bogatstva shvatiti ni ostvariti: treba nam Božja milost.

M o l i t v a

28. Što je molitva?
Vapaj ljubavi, razgovor s Bogom.("Disanje duše"- Bremond - op. prev.). Ona odgovara potrebi, što je osjećamo, da dodjemo u odnos s ljubljenim bićem.

29. Obavješćuje li molitva Boga o našim potrebama?
Ne! On ih već pozna bolje nego li mi.

30. Mijenja li molitva Božju volju?
Volja Božja, savršena, beskonačna, ne može se mijenjati. Molitva ne može mijenjati Boga, ali ona hoće da promijeni čovjeka, da bi ga otvorila prema Bogu. Mi molimo zato, da svoju volju podložimo Božjoj volji.

31. Što Bog hoće od nas?
Naše dobro, našu sreću."Božja je volja, da budete sveti"(I. Sol 4, 3).

32. Ne bi li nam Bog mogao dati sreću bez molitve?
Ne, jer je naša sreća neki ljubavni odnos s Bogom. Nema ljubavnog odnosa bez uzajamne ljubavi, bez razgovora: molitva je ljubavni razgovor.

33. Molitva je dar, što ga Bog daje čovjeku. Ona je čovjeku na čast, jer ga postavlja na jednaku razinu s Bogom. Stavljajući našu sudbinu jednim dijelom u osvisnost o nama, o našoj molitvi, Bog s nama postupa kao sa sebi ravnima. Molitva je naš izbor, kojim se opredjeljujemo za Boga."Bogu se približavamo koracima ljubavi"(Sv. Grgur Vel.).

34. U čemu se sastoji molitva?
U svemu, u što, u našem životu, može ulaziti ljubav. Mi možemo prianjati uz čitav svemir, sve ljubiti, sa svime se sjediniti, samo neka je Bog u središtu.
Izvrsno je tražiti s v e, jer to znači sve oduhoviti.
Molitvom prije jela, na primjer, dozvoljeno nam je očitovati ljudsku slobodu tako, da posvetimo blagovanje i u njemu radije gledamo dar Ljubavi, nego li potrebu tijela. ("Mladiću, ne zaboravljaj molitve". Dostojevski, Braća Karamazovi, str. 360. - op. prev.).

35. Kada treba moliti?
Uvijek. Svaka djelatnost otvorena prema Bogu jest molitva. Poredba: Čitavi dan oca obitelji,

koji radi za svoju djecu, jest očitovanje nje-
gove očinske ljubavi.

36. Treba li moliti ujutro i uvečer?
Da. Svakoga dana treba odrediti neke časove da mislimo samo na Boga. Poredba: otac obitelji će pokazati svoju ljubav prema djeci svojim milovanjem i pripravnošću, da se njima bavi u stanovitim časovima.

37. Kako treba moliti?
Na način, koji nas najbolje sjedinjuje s Bogom i koji hoćemo da izaberemo. Nije to uvijek isti.

38. Treba li izgovarati riječi? Na glas moliti?
Molitva je u prvom redu vapaj duha. Svaka usmena molitva - pače i nadahnute molitve, kao Očenaš i Zdravomarija - mora biti samo mamac i vanjski znak unutarnje molitve, koja se radja iz vjere, nade i ljubavi.

39. Može li tijelo moliti?
Da. Redovito je tijelo izražaj duha.

40. U čemu se sastoji molitva tijela?
U držanju, pokretima, riječima, izražaju.

41. Može li tijelo moliti čitav dan?
Da, ako je čitav dan tumač duše, koja ljubi (posebno u tišini i čistoći).

42. Kako može p r i r o d a moliti?
Priroda moli kad god je ljudi promatraju zato, da se uzdignu k Bogu.

43. Što je l i t u r g i j a?
To je službena molitva Crkve; prije svega molitva hvale Božje, ne naše.

44. Čime se liturgija služi?
Cijelom prirodom. Sve može biti blagoslovljeno, pretvoreno u molitvu. Liturgijskim blagoslovom vrši se neko preobraženje tvari. Sve postaje neka vrst ljubavne pjesme. Primjer: voda - blagoslovljena voda.

45. O p a s k a. - Otkrivajući Boga, otkrivamo svoje biće i cijelu prirodu. Svaka stvar postaje beskonačna, vječna. Sva je priroda neka prozirna zavjesa pred licem Ljubavi. Vjera je život ljubavi. Stvarni svijet je samo znak, da je Ljubav p r i s u t n a. ("Vidljivo je trag nevidljivog" Bloy - op. prev.).

S p o z n a j a B o g a

46. Je li bolje govoriti ili ne govoriti o Bogu?
Govori li se neprestano o ljubavi? Kazuju li se svakome svoje tajne? Ne treba govoriti o Bogu, kad se osjeća, da u govoru nema ljubavi, "kad struja ne može proći"(Bergson - op. prev.).

47. Možemo li Boga spoznati?
Otkrili smo ga kao neku privlačnu silu (isp. br. 16.). Kasnije ćemo vidjeti, kako nam se sam Bog otkrio.

48. Što možemo reći o Bogu?

Ono, što on nije, ne ono, što jest:"On nije lijep kao... Ljepši je nego..." Mi osobito negacijama izražavamo Božja savršenstva.

49. Na zemlji smo uvijek pod "maglom neznanja". Kad god sudimo o Bogu:Zašto Bog to čini?.. Zašto Bog to dopušta?", mi griješimo grijehom idolopoklonstva, jer snizujemo Boga na našu razinu, to više nije pravi Bog.

Bog je tajna. Bog je Neizrecivi. O njemu možemo gotovo uvijek reći: "Ne znam". Ne možemo objasniti Boga, ni što čini, ni što dopušta. "Zašto Bog dopušta zlo? Ne znam." ("Bog je beskonačnost neshvatljivosti" - Lubac; "Tajna nadilazi svako shvatanje" - Guardini - op. prev.).

S p o z n a j a d u š e

50. Što je d u š a?

Božanska misao ili božanska težnja u čovjeku, u n u t a r n j i svijet ili prostor, što se također zove duh.

51. Kako znamo, da imamo dušu?

Dogadja se, da i onda, kad su sve težnje našega tijela zadovoljene, mi nismo zadovoljeni. Ima dakle neki drugi glad, koji proistječe iz neke druge naše strane, iz duha: "Ne živi čovjek samo o kruhu"(Mt 4,4).

52. Je li duša važna u životu?

Da. To se može opaziti u svim našim odnosima u životu.

53. Kako?

Automat, u koji ubacite metalni novac, izbacuje vam čokoladu. Prijatelj vam poklanja dar. Što čini, da je tu različit način i učinak? Duša! Kada drugi s nama ne opće s dušom, osjećamo se povrijedjeni. Stvari, koje nam daju, nemaju nikakve vrijednosti bez njihova prijateljstva.

Kad uvučete ruku u hladnu vodu, što osjećate? Fizički osjet hladnoće. Kad nekome dajete ruku, što doživljavate? Možda izraz duboke simpatije, njegovu dušu. Ono, što u životu vrijedi, jest duša. Gdje nema duše, nema ništa. ("Sve prolazi, ostaje samo što je dušom veliko" - Preradović - op. prev.)

54. Znademo li točno, što je naša duša?

Ne, ali veoma dobro znademo, da je imamo.

55. Možemo li odati svoju dušu?

Po cijeli dan.

56. Kako?

Na tisuću načina, na primjer:smiješkom.

57. Smiješak je cvijet lica, najdragocjenija stvar na svijetu.

58. O p a s k a. - Osjećati ili ne osjećati oko sebe dušu drugih znači živjeti ili biti mrtav.

Pokušajte otkriti svoju dušu, dušu drugih, dušu stvari. Svagdje postoji neki božanski otisak.

N a p a s t

59. Zašto je nedostatak pouzdanja najteža napast?

Jer ne možemo pobijediti napast bez Božje pomoći. A ako u nju ne vjerujemo, kako ćemo odatle izaći?

60. Može li se Bog protiviti stvorovima?

Ne, jer su oni njegovo djelo.

61. Želi li nam Bog dati stvorove?

Budući da nam Bog želi dati sama sebe, pogotovo nam želi dati sve ostalo. Dajući nam izvor, on nam daje sve, što iz njega proizlazi.

62. U čemu se sastoji kršćansko mrtvenje, kršćansko odricanje? U čemu je njegova vrijednost?

Kad se odričemo sebe, privezujemo se više uz Boga i sve stvari bolje nalazimo u Bogu. (Poredba: vi čitate neke pjesme i time na neki način ulazite u to pjesničko djelo. Ali odjednom upoznate pjesnika. Čitajte ponovno; poznavanje pisca će vam pomoći, bolje ćete shvatiti djelo i ući ćete u nj na neki način iznutra.)

Ljubeći Boga, mi dolazimo do stvorova putem Božjeg srca. To je u toliko istinitije, u koliko Bog opstoji u nutrinji stvorova.

63. Možemo li od Boga tražiti, da nam dade stvorove?

Da, jer to znači u isto vrijeme tražiti Boga i priznavati, da je sve dar Božji.

64. Je li napast, neuredno budjenje naših nagona posve zlo?

Napast sadrži uvijek nešto dobro, i upravo to nas u njoj privlači.

65. Koje je početo dobra u napasti oholosti?

Žedja za veličinom.

66. Što daje snagu ljubomoru?

Ljubav.

Bludnosti?

Izbijanje života.

67. O p a s k a. – U svakoj napasti ima neko dobro, neki Božji poziv.

68. Kako se opirati napasti? Treba li se boriti s Bogom? O čému se tu radi?

Radi se o tom, da se stavi na svoje mjesto božanski elemenat. Napast, dakle, treba uzeti ozbiljno. Da se napast nadvlada, treba pobjeći u Boga. "Hoćeš li da pobjegneš daleko od Boga, pobjegni radije u Boga"(sv. Augustin).

Tada će nam Bog dati sve ono, što nam napast nudi, ali onda,kad budemo dostojni da tó postignemo, kad budemo zreli za to.

Radi se o tom, da postavši dostojni Boga, postanemo dostojni stvorova.

69. Gubimo li što predajući se Bogu?

Ne, nego sve dobivamo, jer tek onda počinjemo "vidjeti" stvorove, kad se susretnemo s Bogom. (Primjer: Što je cvijet? Kad ćete to vidjeti? Kad budete gledali cvijet kao Božju misao, i tad je on nešto neizmjerno.)

70. Dokle god stvorove ne gledamo kao Božju misao, mi smo kao golubovi, koji – u Firenci – sjedaju jednako na Michelangelova Davida kao i

na hrpu kamenja.

71. Što je dakle kršćansko odricanje?
Najveća ljubav prema stvorovima, kojima se čini nepravda, ako ih ne uzimamo kao Božju misao.
Kršćanstvo hoće da istinski udjemo u stvorove i da posjedujemo stvarnost.

72. Koja je konačno opasnost u napasti?
Lažna tajna, zamjenjivanje Božjeg plana s onim, što nije Božji plan. Svaki put, kad smo napastovani, lovimo u mutnoj vodi. Ozdravili bismo, da se odmah stavimo pred svijetlo Božje, koje će nam pokazati, što da prihvatimo, a od čega da bježimo, i dat će nam ono, što je dobro.

73. Kod napasti treba moliti: "Spasi, Gospodine, u ovome sve, što se dade spasiti!"

74. Bog ne traži od nas, da uništimo nagone. Svaki nagon je Božji poziv, ali mora biti pročišćen, da bi mogao biti savršeno ispunjen.

75. Razmotrite pričesnu pjesmu u misi Majke Božje od ružarija: "Florete flores quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam..." "Cvati, cvijeće, kao ljiljan i daj miris, zeleni se miljem, poj pjesmu hvale i blagoslivljaj Gospodina u njegovim djelima"(Crkv 39,19). Crkva od nas traži, da po nama cvate cvijeće.

76. Shvaćamo li to uvijek?
Ne, jer kad god griješimo, odričemo se beskonačnosti u stvorovima.

Sloboda

77. Što znači biti slobodan?
Biti ravnodušan prema svakom ograničenom dobru.

78. U čemu se sastoji tajna slobode?
U tom, da područje volje bude udaljeno od ograničenih dobara.

79. Što pokreće naše želje?
Beskonačno.

80. Susrećemo li to beskonačno u svijetu osjetnog iskustva?
Nikada. Izmedju naše želje i predmeta, što ga osjetnim iskustvom susrećemo, postoji neizmjeran razmak. Predmet nas privlači svim onim, što je u njemu dobro, a odbija nas ili nas ostavlja ravnodušnima svim onim, što je u njemu ograničeno.

81. Odakle dolazi, da se mi odlučujemo za izbor?
Odatle, što u ograničeni predmet unosimo svu neizmjernost naše želje. Mi odabiremo ograničeni predmet, kad nam se ukazuje kao sreća ili kao sredstvo sreće, kao sredstvo da postignemo beskonačno.

82. Zašto u svakom svijesnom odabiranju postoji neizmjerna odgovornost?
Zato, jer u svakom svijesnom odabiranju zalažemo volju, koja je na neki način neizmjerna.

83. Kad je sloboda savršena, ukoliko je to na zemlji moguće?
Kad nadjemo Boga. Sjedinjenje s Bogom je savršena sloboda, jer onaj, koji je sjedinjen s posljednjom svrhom, pozna bolje od svakoga, koja je vrijednost sredstava.

84. Znači li biti slobodan "činiti sve, što se hoće"?

To bi značilo "nemati nikakva bića - opće ne biti".

Ako možemo činiti bilo što, onda i jesmo "bilo što".

Bog ne može činiti bilo što. On može činiti samo djela dostojna sebe.

Svako biće, koje postoji, može razložito činiti samo što odgovara njegovoj naravi.

85. Koja se istina krije u Goetheovoj riječi: "Zaljubljeni smo samo u ljubav"?

U bićima, koje ljubimo, tražimo, da nam se otkrije beskonačno, to jest Bog.

S t r a s t i

86. Što se veoma često krivo naziva d u h o v n a b o r b a?

Borba protiv sebe, da stečemo kraposti i uništimo mane.

87. U kakvoj je pogibelji duša, koja je uvijek spremna na takvu borbu?

Ona je u opasnosti, da - boreći se protiv nagona - postane neosjetljiva kao kamen.

88. Stvara li red to vječito suzbijanje?

Ne, a moral je postavljanje reda. Od lošeg odgoja, gdje se moralnost sastojala ne u postavljanju reda, nego u neprekidnom suzbijanju, mogu nastati ludost i druge bolesti.

Tlak pare u kotlu dovodi do eksplozije.

Treba pronaći svoju narav, koja dolazi od Boga, da je postavimo u red. Ne treba ubiti svoje nagone, nego ih srediti i dopuniti.

89. Jesu li strasti zle ili dobre?

One su dobre, kad su podredjene razumu. Svaki ima strasti.

Mnogo je zla učinjeno smatrajući strasti zlima bez razlikovanja. Odgoj ne smije polaziti od "ne", nego od "da". Čovjek se oslobadja svojih nagnuća uspinjući se na više, a ne gušeći ih.

90. Ne smije se tražiti od biljke, da ne raste, nego da se razvija i da cvate. "Cvati, cvijeće..." I zato u borbi sa strastima treba "pobjeći u Boga". U njemu nalazimo onaj pravi razvoj, ono dobro, što nam ga napast lažno pruža.

"Primi me, Gospodine, prema svojoj riječi, i j a ć u ž i v j e t i" (Ps 118,116). Bog je život. "Bog, koji r a z v e s e l j u j e mladost moju" (Ps 42,4 - prva riječ kod mise).

Treba doći na svjetlo, da se otkrije radost svih stvari. "U tvojoj svjetlosti vidjet ćemo svjetlost" (Ps 35,10).

91. Što je prema tome m o r a l n o s t?

Moralnost je označena jednom riječju: "Ljubi" Sjedini se s Bogom. "Ama, et quod vis fac - Ljubi i čini što hoćeš" (sv. Augustin).

Kad ljubiš Boga, tad si na izvoru, tu ćeš primiti sva dobra.

Ljubav ispunja zakon i zapovijedi, pomoću kojih nas Bog odgaja za ljubav.

92. Što je m i r s a v j e s t i?
Slaganje našeg bića sa samim sobom i s izvorom našega bića, s Bogom.

L j u b a v u B o g u

93. Koje savršenstvo možemo nada sve pripisati Bogu? Koje svojstvo, s našeg gledišta, najviše odgovara Bogu?
L j u b a v.

94. Zašto?
Koji traži ljepotu, opaža, da ona sve više raste, što smo joj bliži, i postaje sve nedohvatljivija, premda mu je sve dublje u unutrašnjosti.
Tako, što se više približujete Bogu, opažate, da ga je nemoguće doseći na zemlji i da je razmak izmedju vas i Boga uvijek sve veći, a svemir uvijek sve beznačajniji pred njim. Zaključak je da Bog ne može ništa primiti od svemira, dok svemir sve prima od Boga. Jedini dakle odnos, koji može postojati izmedju Boga i svijeta, jest ljubavni odnos, jer tako Bog uvijek daje, a svijet prima.
Ljubav je jedini mogući odnos izmedju Boga i stvorenja, jer jedini ostavlja Boga posve neovisna od stvorenja, a stvorenje posve ovisno o Bogu.
Razlog stvorenja, izvor stvarima, jest ljubav. Providnost, upravljanje svijetom djelo je ljubavi. Od strane Božje sve je posve darovano. Bog daje, a mi primamo... Kad mi dajemo, dajemo samo, što smo primili.

95. Treba li reći, da je i pakao djelo ljubavi?
Da.

96. Ljubi li Bog one, koji su u paklu?
Da, jer im uzdržava opstojnost, što znači neprekidno stvaranje. Što nisu sretni, to je zato, jer ne ljube Boga. "Svijetlo u tami svijetli, a tama ga nije obuhvatila" (Iv 1,5). Pakao je kuća, kojoj su kapci zatvoreni suncu, što je osvjetljuje. Bog je "da", ali - jao! - stvorenje može biti "ne".

97. Što je pakao?
Odbijanje ljubavi, vječno carevanje našega "ja", carevanje egoizma.
"Koji ne ljubi, ostaje u smrti" (1. Iv 3,14).

98. Bi li pakao trajao, kad bi u njemu bio samo jedan pokret ljubavi?
Ne.

99. Što je n e b o?
Vječno kraljevstvo ljubavi.

100. Možemo li shvatiti pakao?
Ne, jer ne možemo shvatiti Božju ljubav, koje smo u paklu lišeni.

101. Treba li se bojati pakla?
Treba se bojati, kao što se treba bojati, da budemo odijeljeni od ljubavi.

102. Treba li činiti dobro iz straha pred paklom?
Ne, osim da se uvijek ima na pameti, da je pakao gubitak ljubavi. To onda znači činiti dobro za ljubav ljubavi. Strah pred paklom mora biti samo elementarno sredstvo, da se okrenemo k ljubavi.

103. Što treba razumjeti pod "paklenim ognjem"?

Koji se svojevoljno udalji od Boga, nije u skladu sa svemirom. On više ne može primati njegove radosti. On nije u skladu s ničim, jer se odijelio od Izvora. Čitav je svemir za njega predmet muke. Svako stvorenje dodaje nešto njegovoj patnji.

104. Vatra je, kad njome vladamo, ukras ognjišta, slika ljubavi, a kad ona s nama zagospodari, to je požar, rušenje, smrt. Na isti način kad je čovjek u slozi s Bogom, svemir mu je izvor radosti. Kad je pak čovjek odijeljen od Boga, svemir mu je izvor muke.

105. Može li Bog učiniti, da nestane pakla?

Sve je Bogu moguće. "Načelo je pakao vječan." Odbijanje je ljubavi uvijek odbijanje, nikad ljubav. "Ali obzirom na bilo koje posebno biće nitko ne može vezati stvaralačku slobodu... Bog će učiniti, što hoće. ... Ipak Bog ne može spasiti svoje stvorenje, ako to ono ne će, niti može nagraditi njegovo odbijanje." (P. Sertillanges, Ljudske posljednje stvari).

106. Hoće li se to dogoditi?

O tom predmetu nemamo nikakve objave.

Ono, što znamo, jest, da pakao ne može biti drugo nego lišenje ljubavi, a raj je ljubav. Podržavajmo dakle u sebi bojazan, da dostatno ne ljubimo, i vjerujmo Božjoj ljubavi, i "sve će biti dobro" (Naš Gospodin Julijani Norwich, engleskoj mističarki XIV. stoljeća).

107. Je li nagrada dobra djela unutrašnja ili vanjska?

Unutrašnja.

108. Koju nagradu ima duša, koja je vjerna ljubavi?

Samu ljubav.

109. Ljubi li istinski duša, koja kaže: "Ako budem vjerna Bogu, dat će mi nagradu drukčiju od sebe"?

Ne! Usporedba: Žena je vjerna mužu zato, da zasluži prsten, koji joj je obećao. Je li to prava ljubav?

110. Bi li bilo moralno očekivati takvu izvanjsku nagradu?

Ne, to bi bilo nemoralno.

111. Zašto?

Budući da je dobro ono, što razvija naše biće i tu uspostavlja red, rezultat moralnosti je unutrašnji: to je uvijek sve veća sposobnost za dostignuće Boga.

112. Što znači "ući u nebo"?

Gledati Boga, posjedovati Boga, ući u ljubav.

113. Što je nagrada?

Punina ljubavi.

114. Što je kazna?

Gubitak ljubavi.

115. Treba li imati s t r a h B o ž j i? Imamo li strah pred ocem ili majkom?

116. Koji strah Božji moramo imati?
Strah, da ga izgubimo, strah, da ga dostatno ne ljubimo.

117. U kojem svijetlu moramo gledati sve, što znamo o Bogu?
U svijetlu ljubavi.

118. Hoće li nam u vječnosti služiti Objava, koju poznamo na zemlji, i sve što iz nje shvaćamo o Bogu?
Ne više nego li noćna svjetiljka služi u punom danu. Sve što znamo na zemlji, samo je mali početak: "Još bih vam imao mnogo kazati, ali sad ne možete podnijeti." (Iv 16,12).
Objava nam je dana za "ovu stranu zavjese". Ima još mnogo stvari, što ćemo shvatiti tek u vječnosti.

Opstojnost zla dokazuje, da Bog postoji

119. Što je zlo?
Lišenje dobra, koje bi moralo postojati. Primjer: Biti rodjen slijep je zlo, jer bi trebalo imati zdrave oči. Nije zlo za dijete, što nema krila.

120. Što pretpostavlja zlo?
Neki zahtjev, koji nije zadovoljen.
Nema zla, ako se ne zahtijeva neko dobro. Rupa na platnu je zlo, jer nema komada, koji bi tu morao biti.
Zlo je,kad nečega nema. (Sv. Augustin - op.pr.)

121. Što dakle znači konstatirati zlo?
To znači konstatirati neki zahtjev bića u isto vrijeme kad i njegovu povredu, neki "zakon", koji postoji i koji je povrijedjen.

122. Na čemu se osniva taj zakon?
Ne na biću, kojega povrijedjuje, jer u koliko je do njega, ono ga niječe i ruši. Zakon je pače prije svih sličnih bića, jer kad bi ga i sva bića kršila, on ne bi prestao opstojati. On se dakle osniva na nekom starijem biću, koje je nad dotičnom naravi, i koje ne može kršiti tog zakona, jer mu je izvor: u Bogu.
Primjer: slijepo rodjeno dijete.

123. Zašto je zlo ne imati oči? Bi li to bilo zlo, kad ih slučajno ne bi imali ni ostali ljudi?
Da. Zašto? Jer je u ljudskoj naravi da ima oči.

124. Ali tko može postaviti taj zakon (kad bi ga pače čitavo čovječanstvo kršilo)?
Biće, koje je više i prije od čovjeka, koje je zakon i mjera ljudske naravi: Bog.

125. Zaključak: Ne može se dopustiti, da opstoji zlo, ako se ne dopusti, da opstoji biće, u kojem se ne nalazi nikakvo zlo: Bog, koji je Zakon, što ne može uzmanjkati, Dobro u svojoj biti.
Zlo dakle nije prigovor opstojnosti Božjoj. U svijetu, gdje se zlo kao takvo ne bi osjećalo, ne bi bilo ni svijesti o dobru, niti svijesti o zakonu, dakle niti svijesti o izvoru tog zakona, ne bi bilo svijesti o Bogu. To znači, da takav svijet ne bi poznavao razlike izmedju dobra i zla.

P r o v i d n o s t

126. Što je p r o v i d n o s t?
To je Mudrost, koja upravlja stvorovima, Božja ljubav, koja sve vodi. Što je kod čovjeka razboritost, to je kod Boga providnost. To je spoznaja, što je Bog ima o upravljanju svijeta, plan, prema kojemu on vodi svijet.

127. Je li Bog svojom providnošću sve predvidio?
Bog ne predvidja, ne gleda u naprijed, O n v i d i; jer Bog nije u vremenu, nego izvan i iznad vremena. Vrijeme je stvoreno od Boga.
Poredba upotrebljena od sv. Tome Akvinskog: Vojska prolazi pred brdom. Promatrač smješten u dolini, na putu, vidi vojsku samo red po red, susljedno.
Drugi promatrač smješten na vrhu brda uvijek vidi vojsku samim jednim pogledom.
Jedan sam Božji pogled obuhvaća sve, jer je Bog iznad vremena.

128. Što je v r i j e m e?
Trajanje, koje teče, pokretno trajanje.

129. Što je v j e č n o s t?
Nepokretno trajanje, dakle nešto bitno različito od vremena.

130. Odakle dolaze najveća zla za čovjeka na zemlji?
Od samog čovjeka.

131. Koje je n a j v e ć e z l o?
Ne ljubiti.

132. Koji je najveći razlog naših patnja?
Što se medju sobom dosta ne ljubimo. Nema patnje, koja ne bi ljubavlju bila ublažena i osvijetljena.

133. Kako se praktički rješava pitanje zla?
Ljubavlju prema bližnjemu. Ljubimo!

134. Što daje v r i j e d n o s t životu?
Njegova sposobnost da dodje do Boga.

135. Imate li osjećaj vrijednosti života? Što vam ga može dati?
Svijest o ljudskom dostojanstvu.

136. Kad vidite, kako dva konja vuku kola, ništa se ne zgražate.
Zašto bi vas vrijedjalo vidjeti dva čovjeka upregnuta u kola?
Jer, dok se čovjek može služiti životinjama kao sa svojim "stvarima", ne može se tako služiti sa sebi sličnima zbog njihova dostojanstva. U čovjeku je neko božansko dostojanstvo, jer je on sposoban da uživa Boga. Ništa ne može uništiti ovo dostojanstvo čovjeka. Moglo bi sepovesti sve ljude u ropstvo, ropstvo bi ostalo nakazno, jer čovjek bi nosio u sebi svoju vrijednost, "svoje božansko dostojanstvo".

U ž i v a n j e

137. Što je u ž i v a n j e?
Ugodnost nekog djelovanja, koje odgovara naravi; ugodnost nekog ispunjenja, zadovoljstvo,

koje imamo od neke ispunjene želje.

138. Koja je vrijednost uživanja u životu?
Ono je u sebi dobro, jer odgovara naravi. To je dobro, kojega postajemo svijesni.

139. Je li uvijek tako?
Ne, jer ima zlih uživanja.

140. Što je zlo uživanje?
To je ono, koje samo djelomično odgovara naravi, a djelomično joj se protivi. U cijelosti ono se protivi cjelokupnom njenu dobru, jer joj ruši ravnotežu - solo koji u koncertu nije na svom mjestu.
Primjer: pijanstvo. Piti dobro vino odgovara naravi; protivno joj je piti ga dotle, dok se ne izgubi najbolji njezin dio: razum.

141. Zašto se teško čuvati zloporabe užitka?
Jer u našoj naravi postoji neka potreba užitka, a užitak je znak, da je neko dobro prisutno. Budući da je naša narav nešto mnogostruko, teško je sačuvati ravnotežu, koja je ugrožena uživanjem, kad se ono ne podvrgava svojem pravilu, t.j. savjesti, razumu.

142. Čemu služi uživanje?
Životu. Uživanje je čuvar života.

143. Koje je pravilo uživanja?
Čuvati život. Kad god se protivi životu, zlo je. Dobro je, kad ide prema životu.

T i j e l o

144. Što su t j e l e s a u svemiru? Čemu služe?
To su znakovi, simboli duha.

145. Što tražimo u tijelu? Zašto ne ljubimo lješine?
Jer u njima više ne nalazimo duha. U tijelu tražimo duh, tajnu Boga. Tijelo je vanjski znak unutarnje prisutnosti duha.

146. Koje osjećaje moramo imati prema tijelu?
Poštovanje i ljubav, koju dugujemo nosiocu duha.

147. Je li ovo shvaćanje važno?
Da. Velika je napast obožavati tijelo. Ovo je shvaćanje preoblikuje! preko tijela tražimo duh, s kojim je ono jedno. Tako preko glasova uho slušatelja pokušava naći i slijediti unutrašnju muziku, koju zvukovi hoće da izraze.

148."I ž i v o t b i j a š e s v i j e t l o l j u d i m a" (Iv 1,4). Ako želimo d o b r o živjeti moramo uvijek težiti za porastom života. Živjeti, dakle, za čovjeka znači ponajprije težiti za razumom.
Ako dakle on želi prihvatiti pravilo razumnosti, ne će li tijelo morati trpjeti?
Da, u onoj mjeri, u kojoj se tijelo protivi tom pravilu.

149. Je li opravdano činiti,da tijelo trpi?
Da, kad se radi o tome, da se tijelo oslobodi težnja, koje se protive duhu.

150. Što znači podložiti tijelo duhu?
To znači, kratko rečeno, podati tijelu nešto duha, podići ga na razinu duha, dakle ljubiti ga na osobiti način.

151. Zašto nam je dan život?
Da ga izgradimo, primamo ga kao nacrt; mi ga moramo osvojiti, zamisliti i urediti.
Mi radimo za savršenu radost cijeloga našeg bića, jednako tijela kao i duha, jer tijelo napokon postaje sposobno za duhovne radosti.

152. Možemo li prihvatiti načelo: t r e b a s l i j e d i t i n a r a v ?
Da, uz uvjet, da pod naravi istinski shvatimo našu ljudsku narav onakvu, kakvu je Bog htio, narav, gdje vlada razum.

L j e p o t a (isp. br. 323)

153. Što je utisak ljepote?
Radost u spoznanju.

154. Koji je uzrok toj radosti?
Sklad, koji postoji izmedju predmeta i naše spoznajne sposobnosti. Da bi ovaj sklad opstojao, treba da predmet bude, na neki način, svijetlo, da zasvijetli u nama, čim se ukaže.

155. Što je l j e p o t a?
Svijetlo bića, njegovo unutrašnje osvjetljenje, njegovo vječno obličje.

156. Kad je neki predmet svijetlo?

Kad na stanovit način, sa stanovitom savršenošću izražava misao, koja odredjuje njegovu bit; kad se u njemu osjeća duh, kad izražava nekoga.

157. Što je ljudska ljepota?
Moćni izražaj duše. Mnogi ljudi i žene imaju tjelesnu ljepotu. Oni unose u svijet oblike, crte ili boje. Ali nadodje nešto, starost, i svega nestaje. Istinska ljudska ljepota dolazi iznutra i čini, da tijelo bude izražaj duha.
Svi žudimo za ljepotom. Budući da je ona sjaj bića, bilo bi nakazno ne žuditi za njom. Ali se treba sjetiti, da je ljudska ljepota vidljivi sjaj duše.

158. Može li za savršenost biti potrebno zrcalo? Može li ono postati "zrcalo savršenosti"?
Da, ako se u njemu traži duhovni izražaj lica.
Nastojanje, da budemo ljubazni, daje licu smiješak ljubavi. Žalosno, zlovoljno lice jest zlo; ono ruši ozračje radosti. Ako redovito imamo zlovoljno lice, možda nosimo smrt, sprečavamo radost života.
Znademo li se služiti zrcalom?

S v i j e t

159. Što je s v i j e t u evandjeoskom smislu?
Skup sila, koje se protive kraljevstvu Božjem (1. Iv 2,16).

160. Koje su, po svetom Ivanu, te sile protivne kraljevstvu Božjem?

To su tri požude:

1. požuda očiju, to je pretjerana želja za bogatstvom, ljubav prema svemu, što se vidi.

2. Požuda tijela, t.j. pretjerana želja za tjelesnim dobrima.

3. Oholost života, t.j. pretjerana želja za častima, težnja za vlašću.

Ovim trim požudama Isus suprostavlja tri evandjeoska savjeta: siromaštvo, čistoću i poslušnost.

161. Je li svaki kršćanin dužan opsluživati evandjeoske savjete?

U duhu - da, jer svaki kršćanin mora težiti za savršenošću uklanjajući tri požude, koje ga u tom smetaju.

Svaki ih ne može opsluživati materijalno, ali ih svatko mora opsluživati f o r m a l n o, u filozofskom smislu te riječi. Tako je francuski kralj Sv. Ljudevit trebao da obdržava siromaštvo u duhu, ne privezujući se uz bogatstvo, premda se morao okruživati izvjesnim sjajem.

162. Što se u običnom govoru razumije pod izrazom "O s t a v i t i   s v i j e t"?

Ući u samostan.

163. Znači li to istinski ostaviti svijet?

Ne ako se riječ shvati u evandjeoskom smislu.

164. Što u tom smislu znači ostaviti svijet?

Ostaviti samoga sebe.

165. Kako možemo ostaviti sami sebe?

Dajući se drugima, istinski ljubeći.

Treba li, ako se želi postati Isusovim učenikom, ostaviti svijet u tom smislu?

Svakako. Da se udje u kraljevstvo Božje, gdje kraljuje Ljubav, treba Boga, a ne sebe, učiniti središtem svoga života.

167. U čemu se sastoji kršćanska savršenost, s v e t o s t? (isp. br. 324-325)

U tom, da smo savršeno sjedinjeni s Bogom. To je punina ljubavi i intinski zaborav na sebe.

168. Jesmi li svi pozvani na to?

Sigurno.

169. Je li to teško?

Treba pokušati. Ali to je uvjet sreće, koja se sastoji u punini ljubavi. ("Jedina vrijedna avanatura jest avantura svetosti" - Bernanos -op.pr.)

170. Onaj, koji se odluči ljubiti Boga samo polovično ili s tri četvrtine svojih ljubavnih moći, ljubi li pravo?

Ne, jer stvarno niječe, da Bog zaslužuje neizmjernu ljubav, niječe, dakle, da je Bog.

171. Mogu li sva životna zvanja dovesti k svetosti?

Da. ("Jedina je žalost ne biti svet" - Bloy - op. prav.)

172. Da li sva zanimanja zahtijevaju svetost?

Da.

173. Gdje, dakle, ostaje "svijet"?

U nama; svagdje, gdje mi nosimo svoj egoizam. Svagdje, naprotiv, gdje vlada duh Isusov, "svijet je ostavljen".

Moramo dobro shvatiti, da odazivajući se svome pozivu, možemo odabrati samo putove, koji će omogućiti, da ostavimo svijet.

174. Ima li u kršćanstvu "ljudi od svijeta"?

Ne, u kršćanstvu nema dva ideala, samo je jedan, isti za sve, ista obaveza, koja se sastoji u jedinstvu s Bogom. Evandjelje i njegov ideal su isti za sve.

U modernom jeziku nazivamo "duhovnicima" one, koji su službeno i javno posvećeni Crkvi, a "svjetovnjacima" one, koji to nijesu.

To je razlikovanje opasno, jer bi se moglo misliti, da je vjera posao samo onih prvih, duhovnika, a svjetovnjaci da će se spasiti... "držeći se haljine redovnika"!

175. Kažemo "biti sasvim Božji". Što treba učiniti, da budemo sasvim Božji?

Sasvim ostaviti samoga sebe.

176. Možemo li u svim životnim zvanjima biti sasvim Božji?

Da, svi moramo ljubiti Boga iznad svega. Boga možemo naći u svim životnim zvanjima, jer sva dolaze od njega. Kad bi nas u nekom zvanju koja stvar mogla dijeliti od Boga, ne bismo imali pravo odabrati to zvanje. No sva zvanja su potrebna jedna drugima i životu Crkve.

U svima ima savršenih i nesavršenih ljudi. Svi su srodni po duhu. Žene, koje su majke, moraju imati djevičanski duh, a djevice moraju imati duh materinstva.

Z v a n j e

177. Ako hoćemo biti savršeni, trebamo li poći u samostan?

Ne, to nije potrebno, jer se svagdje može i mora težiti za savršenošću.

178. Kad treba poći u samostan?

Kad si za to pozvan. Radi se jednostavno o tom, da se odazovemo pozivu.

179. Ne kaže li se, da je redovnički stalež "stalež savršenstva"?

Da, ali to znači, da su u redvničkom staležu djelatnost i sva sredstva upravljena prema svršenstvu, prema sjedinjenju s Bogom. Redovnički stalež je stalež savršenstva s obzirom na sredstva, a ne s obzirom na svrhu, koja je ista za sve kršćane.

180. Zašto su dakle samostani potrebni Crkvi?

Radi društvenog života Crkve.

181. Kako?

U Crkvi ima društvenih potreba. Svaki čovjek osjeća potrebu društvenog života. U Crkvi su potrebna ognjišta društvenog života, izvori molitve, ljepote, ljubavi, nauke. To su samostani, redovničke kuće. Oni su neophodno potrebni u životu Crkve, kao što su sveučilišta, opservatoriji, muzeji i t.d. u javnom životu. Crkva posvećuje redovnike i duhovnike za svoje društvene svrhe. Samostani bi se mogli nazvati društvenim sakramentima, t.j. izvorima milosti, što izlaze iz zajednice, koja zrači. U samostanima mogu pojedinci biti posve osrednji, ali ipak postoji zračenje,

koje proizlazi iz društvenog zadatka, što im ga je Crkva povjerila.

182. Što je s v e ć e n i k?

Posrednik izmedju Boga i ljudi. Svećenik je zapravo sakramenat, znak po kome treba ići, da se uspostavi veliki lanac ljubavi; ali ga treba preći, da se dostigne milost, koju on dijeli, da se uživa Prisutnost, koje je on – ne od sebe, a katkad i usprkos sebe – znak i svjedok.

Prema nauci sv. Petra i Pavla svi su kršćani na neki način svećenici, jer su dionici života Isusa Krista. Svi moraju predstavljati i davati Krista. Svi su dionici života Crkve. Svatko je utoliko Crkva, ukoliko sudjeluje u Kristovu životu. Na svakom je, dakle, kršćaninu odgovornost slična odgovornosti svećenika. Život kršćanina mora biti apostolski. Mi smo u biti apostoli po krštenju i potvrdi.

183. Treba li manje svetosti, da se odgoje djeca, nego li da netko bude svećenik?

Ne, što god se traži od svećenika, traži se i od roditelja, koji takodjer imaju zadaću oblikovati duše na sliku Kristovu. Kad bi se kršćanstvo pravo shvaćalo, obitelji bi bile samostani, a samostani obitelji, tako da bi i jedni i drugi bili žarišta kršćanskog života. Očito je, na primjer, da mnoge siromašne žene, satrvene brigama, nemaju vremena da se brinu za svoju dušu, i da mnoge žene svjetovong duha po svojoj lakoumnosti na to i ne misle. Ali to ne znači, da ženidba, po sebi, nije stalež savršenstva. Za savršenost je potrebno ostaviti samoga sebe. To se može u svim staležima.

184. Može li ples biti molitva?

Da. David je plesao pred kovčegom zavjetnim. Ako plesom tijelo izražava ljepotu, Božju ljepotu, ples postaje molitva: "Gospode, uzljubih krasotu tvojega doma" (Ps 25,8), ovoga hrama, koji je moje tijelo. Ako živimo u Bogu, sav život izražava Boga i postaje molitva. Vjera nije neki poseban život; ona je redoviti život, koji postaje božanski.

Za tim treba ići, postojanim naporom, kao za savršenošću, za ljubavlju, za slobodom, što je sva, na koncu, jedna te ista stvar.

135. Što je, u stvari, m r t v e n j e?

Neko oživotvorenje, jer mu je cilj život: "Svaku lozu na meni... koja rodi rod, Otac moj čisti, da rodi više roda" (Iv 15,2).

186. Što je d u š a?

Ideja, koja gradi tijelo, misao, koja ga oživljuje (isp. br. 50).

187. Ima li dušu cvijeće, bilje, životinje?

Da, ali kao ideju, formu vezanu uz materiju. Ona ne može opstojati neovisno od njihova tijela. U njoj nema dovoljno svijetla, da bi mogla sama, odjeljena od tijela, živjeti.

188. Treba li poštivati svaku stvar?

Da, jer je u svakoj stvari Božja misao i neko prelijevanje njegove nježnosti, dakle Božja prisutnost.

P o š t i v a n j e je temelj života, temelj ljubavi. Ne možemo otkriti stvari, ako ih ne poštujemo, jer ne opažamo beskonačnost, koja je u

njima. Da bi osobe i stvari otkrile svoju tajnu ljubavi, misterij beskonačne ljubavi i Božju misao, koja je u njima, treba ih susretati i otkrivati u tišini poštivanja. Treba da se sami držimo na visini Beskonačnoga.

189. Koju vrijednost daju životu ova razmatranja?

Mi smo prečesto slijepi pred ovim bogatstvima, jer im ne pristupamo prožeti ovim poštivanjem, koje bi nam dalo, da nadjemo misao i prisutnost Božju. Prečesto smo barbari, koji rasipamo životno blago, mi, koji se smatramo kulturnima.

Nebo

190. Što je nebo? (isp. br. 99)

Nebo je Bog.

Što u svagdanjem govoru razumjevamo pod tom riječju "nebo"?

Dvije različite stvari: atmosferu i radost onih, koji posjeduju Boga. Često se ove dvije stvari manje ili više brkaju. I sami su apostoli poslije uzašašća upali u tu zabunu: "Ljudi Galilejci, što stojite gledajući u nebo?" (Dap 1,11). Isusa treba tražiti u Božjem nebu.

191. Gdje je Božje nebo?

U Bogu, dakle, gdje je Bog, to jest u svemu, dakle i u nama.

192. Ako je nebo u nama, jesmo li i mi u nebu?

Ne, jer ne vidimo blago, koje u sebi nosimo i

koje još možemo izgubiti. Nebo, dakle, označuje apsolutnu, savršenu sreću, koja se više ne može izgubiti.

Ipak je nebo u nama.

193. Ali ako je Bog svagdje, nije li i nebo svagdje? Zašto se dakle kaže, da Bog na poseban način stanuje u srcu pravednikovu? Nije li jednako prisutan u cvijetu ili u ptici?

Tu postoji velika razlika. Bog je u duši pravednika kao počelo zajedničkog života s njim, dok ptica ostvarujući svoju sudbinu, pjevajući po nagonu, odgovara toj prisutnosti, a da je ne poznaje, čovjek može i mora pjevati svijesno.

"Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ i Otac će moj ljubiti njega, i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti" (Iv 14,23).

"Tko vjeruje u Sina, ima život vječni" (Iv 3,36).

Nebo je u našoj duši.

194. Zašto je to Bog učinio?

Iz ljubavi. Da nam dade sve, dajući nam sebe, htio nam je dati Izvor. Da bismo našli Boga, treba, da dodjemo do božanskog Ja u nama, do Izvora.

Pohoditi Boga u svome srcu.

Uzvišena misao: Bog živi u nama, a mi u njemu.

Kad ostavljamo crkvu, ne ostavljamo Boga.

Svetohranište, koje sadrži Boga, ne živi od njegove prisutnosti, mi pak od nje živimo.

Kad ostavljamo crkvu, mi ostavljamo jedno djelo, da se prihvatimo drugog, ali ne ostavljamo prisutnost Božju.

Mi smo živa svetohraništa. Svagdje živimo u prisutnosi Božjoj. Svagdje je potrebna sabranost.

Tajna Duhovskog blagdana je objavljenje Kraljevstva Božjeg u našoj nutrini. Apostoli su ga tražili u Nebu.

Tog su dana shvatili, da ga imaju u svojoj duši.

"Vesela vijest" se sastoji u tom, da smo sigurni, da je ljubav u nama, i da mi živimo u Ljubavi, te prema riječima sv. Ivana, da "nas je On prvi ljubio" (1. Iv. 4,19).

"Tražio sam svoje jedinstvo nad zvijezdama, a našao sam ga u svom srcu". (Hello).

O Nebu možemo na zemlji reći, što ono nije, a ne, što jest. Govoreći o Nebu, treba zadržati tri bitne ideje:

1. Blaženo gledanje je nešto unutrašnje: pogled u sebe, neka stvarnost u nama, u n u t r a š n j i j a od naših vlastitih misli.

2. ... nešto nedokučivo: što, nikad ne zasićuje, jer nema granica.

3. ... nešto neovisno o vremenu: što je trajno, jer ne ovisi o vremenu. Ne smijemo predstavljati vječnost kao da je sastavljena od vremena.

Jedino potrebno i stvorovi

195. Što želimo reći, kad kažemo: "Bog je jedino potreban".

Kad nadjemo Boga, nadjemo sve.

196. Kako to treba razumjeti?

Treba tražiti pravoga Boga. Ako Boga ljubimo, ljubimo ga, kakav jest, to znači kao Stvoritelja, i radi njega ljubimo sve, što je stvorio.

197. Je li ovo pitanje važno?

Mnoge duše dobre volje gledaju stvorenja kao napast. Bog nam svijet daje; treba da ga primimo s radošću i zahvalnošću.

Medju ljudima postoje tri načina, kako se shvaća život:

1. Zatvoriti oči pred stvorovima iz ljubavi prema Bogu;

2. Predati se uživanju stvorova i zaboraviti Boga;

3. Tražiti Boga u stvorovima i stvorove u Bogu.

Prva se dva načina života protive životu. Medjutim se gotovo neprestano u našem životu Bog i stvorovi natječu. Odatle svagdanje poteškoće, da se postigne u životu jedinstvo. Veći se dio vremena naša djela suprostavljaju jedna drugima. Vrlo se rijetko dogadja, da je naš život neprekidno putovanje prema miru, prema svjetlosti. Rješenje je u trećem načinu, po kojem to više nalazimo Boga, što bolje otkrijemo stvorove.

198. Je li to moguće?
Da.

199. Lako?
Ne uvijek.

200. Koje je uzorno ostvarenje ovog traženja?

Kršćanska umjetnost i posebno liturgija, gdje je materija prepuna misli, prisutnosti Božje; obredi službe Božje, gdje duh ima svoj dio i tijelo svoj, gdje je čitava priroda pozvana da pjeva: "Vjerujem u jednoga Boga, Stvoritelja v i d l j i v i h i nevidljivih stvari". Prezirući vidljive stvari, ne ljubimo Boga.

201. Gdje je središte liturgije?
Misa.

202. Što je misa? (isp. br. 503.)
Žrtva križa u srcu Crkve.

203. Nije li čudna nevjerojatnost, da misa, koja je žrtva križa, ima svrhu, da po njoj procvate svako stvorenje oko Jaganjca?

Kad se misli na križ, misli se na odricanje, dok se naprotiv otkriva, da križ pomiruje radost svemira i Božju ljubav.

Misa nas uči, ne da se patimo trpljenjem, nego da ga prihvatimo, da ga hoćemo, da ga pretvorimo u radost kao prethodnu disonancu u blagoglasje, gdje je disonanca već obojena očekivanjem blagoglasja. Zahvaljujući žrtvi svete mise, u kojoj sudjelujemo, mi možemo i samu smrt, gdje se naši životni kucaji iscrpljuju, učiniti, – a da je ne pretrpimo,– da bude poklon ljubavi.

Mi ne idemo na misu, da razoružamo Božju osvetu i stišamo njegovu srdžbu, nego da učvrstimo zlatni prsten vječnih zaruka i da vratimo čovječanstvu jedinstvo milosti i svemiru poziv na slobodu, prikazujući u našoj slobodi bezgraničnu slobodu Sina čovječjeg, koji je "da" i u

kojemu nema "ne".

204. Koju važnost ima ova nauka za suvremeni život?

Kad ona ne bi bila istinita, vjera ne bi bila prihvatljiva, jer bi počinjala nijekanjem cijelog života. Rješenje životnog pitanja ne bi se moglo naći.

205. Kako je nastala liturgija? Kako je ona tako zavladala svim stvarima?

Jednostavno, a da se na to nije ni mislilo; sve je nastalo samo od sebe, iz same čiste ljubavi. "Dodjite, svi stvorovi Božji".

206. Kako mi sami možemo dobiti stvorove?
Ljubeći.

207. Što znači "ljubiti stvorove"?

Znati ih čitati kao ljubavno pismo; znati, da su stvorovi samo znakovi neke Prisutnosti, Srca, koje kuca i koje nam ih daje.

To je teško, jer najprije, i uvijek, pretpostavlja kod onoga, koji hoće da bude gospodar stvorova, da bude svoj gospodar, da zna poštivati, da zna biti sabran...

"Planina ne otkriva svakome svoje tajne"(riječ nekog planinara).

Stvorovi se predaju samo onome, koji se potpuno sebe odrekao i koji ih gleda očima ljubavi.

Naše savršeno vladanje prema stvorovima bit će danas: htjeti, da budu lijepi, i ljubiti ih.

Kad bismo mogli živjeti u unutrašnjoj sabranosti, u skladu sa svima, ne škodeći nikome, su-

sretljivi prema onima, koji nas ne ljube, da im dademo ono, što im manjka, da bi tako postali dostojni ljubavi, no bi više kod nas bilo sukoba izmedju Boga i stvorova. Biti svet znači vratiti stvorovima pravednost, ljubeći ih ljubavlju, koja ih je stvorila, koja ih uzdiže, spasava i vraća Bogu.

Mi smo svi u napasti, da budemo nametnici, mjesto da budemo sinovi Božji, koji s njime stvaraju svijet. On stanuje u nama, da djeluje u nama. Suradjujući s njime, razumjet ćemo riječ svetoga Pavla: "Sve je vaše, vi ste Kristovi, a Krist je Božji" (1 Kor 3; 23), kao i to, da ćemo moći pjevati sa svetim Ivanom od Križa: "Nebo je moje, moja je zmelja i moji su ljudi,

Pravednici su moji i grješnici moji,
Moji su andjeli i Majka Božja,
I sve su stvari moje;
Sam Bog je moj i meni pripada,
Jer moj je Krist i sav pripadam njemu.
Što dakle pitaš i što tražiš, dušo moja?
Sve je to tvoje i sve to tebi pripada."

Ljudske posljednje stvari

208. Što je s m r t ?
Žetva ili berba: sud.

209. Kako se izvršuje sud na smrti?
Stablo pada na onu stranu, na koju je nagnuto: svakoga sudi njegovo vlastito stanje.

210. Zašto sud nije izvanjski?
Jer je plaća (nagrada ili kazna) takodjer unutrašnja.

211. Koja je nagrada?
Gledati Boga živeći u Bogu: raj.

212. Koja je kazna?
Biti zatvoren u svoj ja: pakao.

213. Što je č i s t i l i š t e?
Stanje čišćenja poslije smrti.

214. Koja je važnost čistilišta?
Velika. Većina ljudi najčešće čini zlo. Ali oni to redovito rade nesvijesno, a nesvijesno se ne može počiniti smrtni grijeh. Oni, dakle, ne griješe teško, jer su tek polusvijesni ili poluslobodni.

215. Što znači smrtno griješiti?
Sam sebe izabrati za cilj, učiniti sebe Bogom.
U najviše slučajeva ne ide se do ovako potpunog izvrtanja reda.

216. Što se iz toga zaključuje s obzirom na čistilište?
Budući da mnogi ljudi nisu ni toliko grešni, da bi bili potpuno zatvoreni u sebe - što je pakao (isp. br. 95-106) - ni zreli za zaruke s vječnom ljubavlju, što je blaženo gledanje, treba da bude neko posredno stanje, a to je čistilište.

217. U čemu se sastoji pročišćenje duša u čistilištu?

U časovitom odijeljenju od Boga, ili točnije u odgodjenju sjedinjenja s Bogom licem u lice.

218. Zašto zbog toga ne trpimo na zemlji?

Jer zemaljski život isključuje to gledanje Boga; na zemlji nismo u takvu stanju, gdje bi ono bilo moguće. Smrt bi naprotiv morala ostvariti ovo gledanje.

219. Kako možemo označiti patnje u čistilištu?

To su ljubavne patnje. Došlo je vrijeme, a krivnjom duše sjedinjenje se odgadja. To je zakašnjelo vjenčanje . Vatra ljubavi nosi dušu, da se veseli s Bogom, ali ona to ne može, jer je njezin egoizam još vuče natrag. Prije nego li poleti k Bogu, treba da se posve oslobodi. Treba da sazrije. Čistilište je kao podrum, gdje prerano ubrani plodovi moraju dozoriti. To je veliko klijalište ufanja i ljubavi, gdje mogu dozreti sve klice duše, samo ako je bar jednom njihova sloboda, pa bilo i najsitnijim titrajem, dosegla tjesnac svijetla, gdje se čovjek postavlja iznad vremena i smrti.

220. Gdje se nalaze mrtvi?

Jer su duh, ne možemo na njih primijeniti mjesne oznake, koje u svijetu duhova nisu uporabive. Ipak možemo reći, da su u Bogu. Ako je nebo Bog, čistilište je započeto nebo, a ako je Bog u nama, onda su i mrtvi takodjer u nama.

Tražimo pokojne u Bogu, kroz Boga, u nama.

221. Možemo li doći u vezu s pokojnima?

Da, po molitvi, po duhu, jer su i oni duh.

222. Gdje da ih tražimo?

U svetištu duše, gdje Bog stanuje.

223. Možemo li moliti za pokojne?

Da, mi se molimo za pokojne i molimo se pokojnima, jer oni nisu mrtvi u stvari, nego samo na izgled. "Bog nije Bog mrtvih, nego živih" (Mt 22,32; Ex 3,6). U Bogu nema smrti. Kršćanski jezik ne govori o smrti, nego o vječnom životu. Bog ne prouzrokuje smrt. On je Bog života.

224. Zašto nam pokojni mogu biti više prisutni, nego su bili za života?

Jer ih,budući da su duh, ništa ne dijeli od nas; oni mogu biti s nama neprekidno.

225. Ali uz koji se uvjet ostvaruje ova prisutnost pokojnih?

Uz uvjet, da duša pokojnika i živa duša budu po vjeri u odnosu s Bogom, u čijem srcu će se ostvariti sjedinjenje.

226. Život dakle ne prestaje?

Život se nastavlja. Sama smrt je punina, zrelost života. Kad nekoga izgubimo, ne trebamo svoje misli bolno zaustavljati na onome, što je "bio". Treba nastojati, da ga nadjemo "onakva, kakva ga konačno vječnost u sebi mijenja" (Mallarmé).

Ljubav izmedju živih i pokojnih je djelatna, uspješna, uzbudljiva ljubav. Zajednica ljubavi je uvijek moguća. U onoj mjeri, u kojoj ostajemo u Bogu, mi smo dionici njegove svemoći.

Mi, dakle, možemo pomagati pokojne, a pokojni mogu pomagati nas.

Jedina utjeha, koja vrijedi, jest: ljubav i život se nastavljaju i moraju sazreti onkraj groba.

Smrt je pobijedjena ljubavlju.

Koje li snage za onoga, koji je izgubio draga bića, što može reći: "U njihovoj sam prisutnosti; treba da budem toga dostojan!"

227. Je li dobro upotrijebljen izraz: "Bog ga je uzeo", kad se govori o mrtvome? Nanosi li Bog smrt?
Ne, nema u Bogu "ne", nego uvijek "da". Ako Bog zove neko biće, to je zato, jer je došlo doba žetve i berbe. Smrt je bol s naše strane; sa strane Božje, u vjeri, ona je svijetlo, ljubav, kao sve što dolazi od Boga.

228. Bog, koji nam je dao naše mile, može li nam ih oduzeti?
Bog uvijek daje. On može samo davati, pa i kad mi to ne vidimo.

229. Smije li se plakati za pokojnima?
To je ljudski. Plače se zbog dijeljenja, kidanja sebe, a ne zaboravlja se sreća onih, koji uživaju blaženstvo. No smrt je poziv na "produbovljenje", za žive kao i za mrtve.

230. Moramo li se odreći ljubavi, da bismo bili bez veza, koje se kidaju?
Ako je naša ljubav u Bogu, smrt je ne može doseći... Treba da naša ljubav bude vječna, to jest u Bogu osnovana.

231. Što je p o s l j e d n j i s u d?
Početak opće povijesti, jer je to čas kad ćemo dogodjaje gledati iznutra.

232. Je li posljednji sud nuždan?
Da, ukoliko je to društveno očitovanje prave vrijednosti ljudi, koji su od društva bili poniženi ili nepravedno uzdignuti.

233. Kako će se izvršiti posljednji sud?
Ne zna se, ali vjerojatno u unutrašnjosti, tako da će svaki jasno vidjeti stanje sviju.

234. Kada će to biti?
Nitko to ne zna.

B o ž j a l j u b a v

235. Što znači l j u b i t i?
Tražiti dobro drugih.

236. Koga moramo ljubiti?
Svakoga.

237. Je li moguće svakoga ljubiti?
Da, ali u ovom pitanju treba razlikovati izmedju darivanja i osjećanja. Često se toliko više daje, koliko se manje osjeća. Može biti prevelikih ljubavi bez prave ljubavi. Ima mladih ljudi, koji su posve ludi jedno za drugim, a poslije jedne godine nisu sposobni da se uopće podnose... Zamijenili su ljubav sa strašću. Neka su nam bića simpatična, neka antipatična. Prvi je utisak nehotičan, a kasnije može izmijeniti antipatiju u sim-

patiju. Ali više od svega možemo i moramo uvijek davati.

238. Što davati?

Radost. "Ovo sam vam rekao, da moja radost bude u vama i vaša radost da se ispuni" (Iv 15,11)

Kad bismo mogli davati radost drugima, svima, ispunili bismo evandjelje.

Čovjek, koji bi davao radost svima, s kojima dolazi u dodir, bio bi svetac.

Biti svet znači biti radost drugih.

Jer "Bog je ljubav", i svako biće koje mu se približava, približava mu se u radosti. Slušajmo liturgiju:

"Napunila se usta moja hvale tvoje,aleluja, da mogu pjevati, aleluja. Radovat će se usta moja, kad ti uspjevam, aleluja" (Duhovski petak, pristup).

"Radujte se i veselite Gospodinu Bogu svojemu".

"Hvali, dušo moja, Gospodina; hvalit ću Gospodina za života svoga, psalme ću pjevati Bogu svojemu, dok me bude, aleluja" (Duhovski petak, prikazanje).

"... I radovat će se srce vaše, aleluja" (Duhovski petak, pričesna).

"Primite radost svoje slave, aleluja, zahvaljujući Bogu, aleluja, koji vas je pozvao u nebesko kraljevstvo, aleluja, aleluja" (Duhovski utorak, pristup).

Budući da je Bog ljubav, plod je religije radost, zračenje radosti "davanje radosti čitavom svijetu".

239. Nije li to privilegij, da možemo ljubiti

cijeli svijet?

Da, jer je to obaveza, a svaka obaveza odgovara nekom porastu.

240. Kako se ljubeći raste?

Čovjek se oslobadja svoga egoizma ("obraćenje je oslobodjenje"- Exupery) sudjelujući u stvaralačkoj djelatnosti; intimnije živi. Stvorovi se umnožavajući obogaćuju.

241. Gledamo li mi stvari tako u praksi?

Ne, mjesto da ljubimo čitav svijet, mi ljubimo tek mali broj osoba, a za sve smo ostale potpuno ravnodušni. (Kakav dojam, na primjer, čine na nas stupci izvještaja umrlih u novinama?)

Treba velika izmjena u nama, da naša ljubav bude katolička, t.j. općenita. "Ne zaboravite, da biti katolik znači nositi čitav svijet u svome srcu".

+

242. Što moramo ljubiti u onima, koje ljubimo?

Boga, koji živi u njima, i njih ukoliko žive ili mogu živjeti po njemu.

243. Ljubimo li tako u praksi? Što tražimo u ljubavi?

Samu ljubav. "Zaljubljeni smo u ljubav" (Goethe).

244. Po čemu znamo, da ljubimo, kad počinjemo nekoga ljubiti?

Po nekom nagnuću.

245. U čemu je to nagnuće?

U nekom odgovoru, u skladnoj noti, koja odzvanja u suglasnosti s našim bićem; u susretu s beskonačnim, što, na jedan ili drugi način, stvara ovo nagnuće. I budući da je beskonačnost Bog, nije li tajna ljubavi u susretu s Bogom?

Kad, dakle, kažemo: "U biću, koje ljubimo, treba ljubiti Boga", jasno izražavamo ono, što nejasno osjećamo.

Ljubimo Boga, koji živi u onima, koje ljubimo, ili ljubimo one, koji žive u Bogu.

246. Koji je kamen kušnje za pravu ljubav?

Briga za savršenstvo, za pobožanstvenje onoga, koga ljubimo. Sve ono, što povređuje Beskonačnoga u njemu, ne pripada pravoj ljubavi.

247. Kako treba praktično suditi o istinitosti nekoga čuvstva? Opstoji li praktični kriterij?

Ako ljubite beskonačno, može li ljubav ukrutiti vaše srce?

Ne, ona ga može samo proširiti. Kada se srce ne širi, kada se ljubav ukrućuje, mjesto da raste, to nije prava ljubav, koja mora otvoriti srce čitavom svijetu, učiniti ga katoličkim u smislu općenitog.

Kad god vas ljubav ili prijateljstvo čini zatvorenim ,egoističnim, vi ljubite sebe; to nije ljubav.

248. Ima li opasnosti u ljubavi?

Ima, ako se pravo ne ljubi.

249. Kada treba istinski ljubiti?

Svakog časa. Ljubav je dakle neposredno potrebna i neograničeno uzvišena. Da pravo ljubimo, trebamo se, prema tome, uvijek uzdizati na visinu beskonačnoga. Često mi nemamo odvažnosti za to i zavaravamo se iluzijama uvjeravajući sebe, da smo postigli ljubav.

250. Što onda, kad se opazi, da je ljubav zamka?

Nigda ne napuštati ljubav zbog opasnosti od ljubavi, nego tada još više ljubiti, bolje ljubiti, produbljivati ljubav, napokon započeti ljubiti. Nikad se, dakle, ne griješi ljubavlju, kako negda kažu romanopisci, nego pomanjkanjem ljubavi.

Treba nastojati, da ljubav uvijek postane darivanje, darivanje Boga. Nikada nije zabranjeno ljubiti. Samo se traži, da ljubav bude istinska. Može se konačno reći, da ljubiti znači Boga davati.

Ukoliko je ljubav izvor nemira, u njoj ima nešto, što nije ljubav, nego sebeljublje, jer ljubav je samo mir i svijetlo, budući da je davanje Boga. Tko istinski ljubi, postizava svetost.

251. Ima li ovo praktične važnosti?

Ima beskrajnu važnost, jer je ljubav termometar našeg života.

Amor meus, pondus meum – moja je ljubav moja težina (Sv. Augustin)

Ljubav je nešto tako široko i ujedno tako nužno, da obuhvata sve ljudske želje i svu

Božju volju.

"Novu vam zapovijed dajem, da ljubite jedan drugoga, kao što sam ja ljubio vas, da se i vi ljubite medju sobom" (Iv 13,34).

"Ako tko reče: Ljubim Boga, a mrzi na brata svojega, lažac je; jer tko ne ljubi brata svojega, kojega vidi, ne može ljibiti Boga, koga ne vidi" (1. Iv 4,20).

Što je u stvari Bog, ako ne ljubav, i gdje je Bog, ako ne u ljubavi?

Bog je otkriće ljubavi. Što više ljubimo, više ga spoznajemo. Ne treba se dakle bojati ljubavi.

"Bog je ljubav; i koji ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog ostaje u njemu" (1.Iv 4, 16).

252. Od koga treba tražiti ljubav?

Od Boga, koji je stavio u naše srce tu glad za ljubavlju. On će je zadovoljiti. Bitno je, da u Bogu ljubimo. Gledajte Magdalenu u Evandjelju. "Ona je mnogo ljubila" (Lk 7,47). Najprije je slabo ljubila, ali slijedeći zahtjev ljubavi, ona je našla istinsku ljubav i tako postala sveta, jer tamo gdje je ljubav, tamo je i Bog.

N a d p r i r o d n o

253. Koliko dimenzija ima neko tijelo?

Tri dimenzije.

254. A muzički komad?

Takodjer tri dimenzije:

1. Ono, što osjetila opažaju (to opažaju takodjer životinje);

2. Neka razumska, tehnička struktura, zvuk, koji odgovara ili ne odgovara zakonima harmonije;

3. Ono, što srce opaža, što je neizrecivo, san ljepote, koji je proživio umjetnik i koju on može izraziti samo putem aluzije.

Svako umjetničko djelo,kao i svako biće, ima tri dimenzije.

255. P r i m j e r i: koje su tri dimenzije nekog cvijeta . . karamfila?

1. miris, oblik, boja i t.d.;

2. njegov život , rast, mjesto u prostoru i t.d. i problemi, koji se radjaju u razumu onoga, koji ga promatra;

3. njegova ljepota i sve ono beskonačno, što on nadahnjuje.

257. Ljubu li svoje dijete majka, kad ga drži u svojim rukama?

Da. A ipak je to najprije samo izvanjska briga oko tijela (prva dimenzija). Ona ga tako ljubi. Ali što očekuje? Da joj jednog dana progovori : mama. Tad je otkrila drugu dimenziju: njegov duh, njegovo srce.

Kasnije će dijete početi moliti obraćajući se Bogu. To je nova radost, treća dimenzija, Bog u njemu.

258. Što tražimo u bićima , koja ljubimo?

Njihovu tajnu. Oni nam ne bi bili ništa zanimljivi , kad ne bismo imali ništa da otkrijemo u njima.

259. Zašto se odgoj nikada ne dovršuje?
Jer je to neiscrpiva tajna.
To takodjer uvjetuje, da ljubav može trajati čitav život. Ta je tajna treća dimenzija, božanska dimenzija.
Tu se nalazi sva zanimljivost života.

260. "Beskrajni razmak, koji je izmedju tijela i duha, označuje neograničeno beskrajni razmak, koji je izmedju duha i ljubavi, jer je ljubav nadnaravna" (Pascal).
Tri su dakle stepena bića: Bog, duh, tijelo.

261. Koja je važnost ovoga otkrića?
O tom zavisi značenje cijelog kršćanstva.

262. Što stvarno predstavlja stanje milosti?
Prijateljstvo s Bogom.

263. Kako je to stanje moguće? Što predstavlja prijateljstvo? Kako je moguć zajednički život s Bogom?
To je tajna, koju ipak pripravlja i predstavlja otvorenost tijela prema duhu i otovrenost duha prema ljubavi.

264. Možete li biti prijatelji s mravom, mislim savršeni prijatelji, i da vas to zadovoljava?
Ne, jer je odviše velik razmak izmedju mrava i vas.
Da to prijateljstvo bude moguće, trebalo bi da mrav postane sličan vama, a to znači, da postane bar inteligentan.

265. Je li izmedju mrava i nas jednak razmak, kao izmedju nas i Boga?

Ne, izmedju nas i Boga je razmak neizmjerno veći.

266. Koji će biti nužni uvjet našeg prijateljstva s Bogom?
Da nas Bog, ispunivši ovaj razmak, učini sebi sličnima, priopćujući nam, na neki način, svoju božansku narav. M i l o s t uspostavlja ovaj saobraćaj. Milost je korijen božanskog života u nama.
Po milosti nas Bog podiže k sebi.
Dajući nam ovaj novi dokaz ljubavi, On se spušta, da nas uzdigne.
Milost je božansko cijepljenje, koje preoblikuje naš život u sam božji život. Nikada se stanje milosti ne smije definirati "odsutnošću grijeha". Ono je neizrecivo više. To je božanski život. Božje opraštanje, koje uspostavlja stanje milosti, je novo stvaranje. Nadnaravno je stanje pobožanstvenjeni život:
"Više vas ne zovem slugama... nego vas zovem prijateljima" (Ivan 15, 15).

+

267. Kako dolazimo u dodir sa stvarnošću?
Pomoću triju spoznajnih sposobnosti: osjetilima, razumom i vjerom. One odgovaraju trima dimenzijama bića: osjetilnoj, razumskoj i božanskoj.

268. Što nas najviše zanima u stvarnosti?
Njena tajna, ono, što nas nadilazi, što ne možemo dohvatiti. Praktično se u ovoj potrazi

za Nedohvatnim sastoji sva povijest umjetnosti, ljubavi i mistike.

269. Zašto je čovjek prisiljen, da traži Nedohvatno?

Jer je čovjek "sposobnost neizmjernosti", te se dosljedno tome njegovo ostvarenje uvijek sastoji u traženju beskrajnog i nedohvatljivog.

270. Nije li tu neka vrst veličanstvene suprotnosti?

Da ostvarimo svoju bit, trebamo tražiti ono, što ne možemo dohvatiti.

271. Kako možemo riješiti taj problem? Što je to nedohvatno?

Ono, što uvijek ostaje nad snagama prirode. Drukčije rečeno, to nedohvatno jest natprirodno.

272. Što je dakle natprirodno?

Ono, što je najstvarnije u svemiru, jer je vrhunac stvarnosti, beskonačnost u stvarnosti, za koju znamo, da egzistira, iako ne znamo (nego samo relativno i negativno), što je.

273. Kako našoj naravi može odgovarati nadnaravni život?

Evo jedan od najtežih problema. U tom je čitavo čovječanstvo, i odatle proizlazi sav prigovor modernog svijeta protiv religije.

274. U čemu je poteškoća?

Mnogi kažu (ili praktično rade po ovom mišljenju): "Ako je religija iznad prirode, onda je i izvan prirode i, dosljedno tome, protiv

prirode; mi je dakle ne ćemo, mi želimo prirodno živjeti."

275. Ima i drugi ekstrem. Neki branitelji natprirodnog predstavljaju, da je natpriroda jedino moguće ostvarenje prirode. A to ruši nadnaravi svako značenje. Ako je naime natprirodno nužno potrebno, da se razvije priroda, to onda više nije natprirodno: Priroda mora imati ono, što joj treba, da bude priroda, dakle se natprirodno, božansko, zamjenjuje s prirodnom.

Evo dva važna razlikovanja:

1. Ako je natprirodno izvan prirode, onda se čini, da je protiv prirode. Kad se opiremo Božjoj milosti, ne osjećamo li uvijek, da je ono, što se od nas traži, protiv prirode?

2. Ako je natprirodno u našoj prirodi, čini se, kao da nema natprirodnog.

Znači, da je u svakom slučaju natprirodna religija apsurdna i iluzorna.

Vrlo se rijetko događa, da moderni svijet sebi postavlja ove poteškoće na izričit način. On ih osjeća. Boji se, da ga ne uvuku u nešto nestvarno. Boji se ostaviti plijen za sjenu.

276. Da se ovo pitanje riješi, treba pokazati:

1. da natprirodno nije protiv prirode;

2. da natprirodno nije zahtjev prirode;

3. da natprirodno odgovara prirodi, da je ono poželjno i da, za prirodu, predstavlja najveće dobro.

277. Najprije treba istaknuti drugu točku.

Reci, da je natprirodno zahtjev prirode, sadr-

žano u našoj prirodi, značilo bi reći, da bi naše moći prirodnog djelovanja bile sposobne ostvariti, roditi, ili bar dohvatiti nadprirodno.

Ali ono isto iskustvo, koje nas dovodi do tvrdnje, da opstoji natprirodno, uči nas takodjer da ga je nemoguće ostvariti ili dohvatiti.

Promotrite svijet. Njegova ljepota napominje Ljepotu u sebi. Ali što je ljepota u sebi? Svi su napori čovječanstva to tražili, a da je nisu nikada dostigli. Ona ostaje iznad dohvata.. (Usporedi Diotinov govor u Platonovoj Gozbi).

Isto je tako s Ljubavlju.

Biće, koje ljubite, ostaje za vas uvijek neiscrpiva tajna, nešto iznad dohvata...

Majka, koja goji malo dijete i pazi na njegove najmanje pokrete, nadvija se na nj kao na neki izvor, koji izbija. Ona sabire taj mlaz, sluša tu melodiju, ali izvor ostaje neiscrpiv.

Kad bi bilo moguće doseći natprirodno, ne bi, uostalom, bilo više moguće istraživanje. I mi ne bismo više bili na zemlji... Umjetnička djela napominju Ljepotu, a konačno natprirodno ostaje uvijek iznad naših sposobnosti spoznanja i ostvarenja. Ono, dapače, u svakoj hipotezi ostaje nepristupačno prirodi, iznad prirode: nije dakle zahtjev prirode.

Prva točka: "Natprirodno nije protiv prirode" rješava se, ako se može ustvrditi treća točka: "Natprirodno odgovara prirodi".

278. Kako ćemo pokazati to slaganje?

Jednostavno: jer priroda naporom neprestanog nadilaženja traži Beskonačno - u umjetnosti, u znanosti, u svetosti, u ljubavi, u pravdi, što

joj odgovara. Ovo, dakle, traženje Beskonačnog ne ograničuje se samo na odsjeve: ono žudi, da se u nutrinji prožme onim, što je natprirodno.

Traženje natprirodnog je pokretač svih naših djelatnosti. Mi smo uvijek na rubu Božanstva, na obali Božjoj.

Z a k l j u č a k: Natprirodno odgovara prirodi, jer ona tamo teži po bitnoj potrebi, da sebe nadvisi.

Natprirodno ipak ostaje iznad prirode, jer ona po sebi ne može tamo prodrijeti.

279. Koja će dakle biti prirodna čovjekova želja obzirom na natprirodno?

Dostići natprirodno, a da ono ipak ne postane prirodno i ne presta biti natprirodno.

280. Kako se može dostići natprirodno?

Treba tamo doći, a da ono ne prestane biti ono što jest, i da mi ne prestanemo biti, ono što jesmo; treba da nadidjemo sami sebe, uzdigavši se nad sebe. Ako bi natprirodno, da se može dostići, moramo prestati biti natprirodno, srušili bismo predmet svojih težnja, mjesto da ga dostignemo. Ako, s druge strane, mi ne bismo ostali u svojoj prirodi, prestali bismo opstojati i ne bismo, dakle, mogli ništa više postići.

Jedino moguće, dakle, jest, da se dignemo nad sebe i dodjemo, na neki način, na razinu predmeta.

281. Je li ovo uzdignuće moguće?

S naše strane ne - kaže razum - jer priroda po sebi nije sposobna da dostigne natprirodno.

282. Ali, je li moguće sa strane objekta, to znači sa strane Božje?

Ne možemo "a priori" reći, da je nemoguće.

U svakom slučaju – kaže razum – ako je moguće, to je nešto najpoželjnjije i najveće dobro.

283. Koji je krščanski odgovor na ovaj san?

Kršćanstvo nam odgovara: ne samo da je moguće, nego je to Bog uistinu htio, to je stvarnost, to je red, koji je Bog upostavio.

284. Ukazuje li se kršćanstvo u ovom kao nešto poželjno?

Upravo kao što je poželjno ostvarenje ovog sna. Kršćanstvo se ukazuje kao neočekivani, nenadani, milosni odgovor prirodnoj dubokoj želji, kao jedinstvena prilika, kao jedinstvena prikladna mogućnost.

285. Zašto kažemo "neočekivani", "nenadani", "milosni"?

Jer, ako priroda sanja o ovom ostvarenju, ona zna, (ga ne može po sebi postići, i da nije u pravu tražiti ga. To je za prirodu nedovoljna želja (prepušteni svojim vlastitim snagama ne možemo je ostvariti) i uvjetna želja (podredjena je utjecaju, koji mi ne možemo ni predvidjeti ni zahtijevati).

Kršćanstvo, koje to ostvaruje stavljajući natprirodno na naš dohvat, ukazuje se dakle kao nešto, što je najprikladnije prirodi i ujedno najmilosnije, kao neki odgovor, ali odgovor čiste milosti.

Zato se kršćanska pozicija definira ovim dvjema izrazima: imanencija (unutrašnjost) i transcendentnost (uzdignuće) života.

Kršćansko rješenje životnog problema najviše odgovara prirodi, jer je najdublje, najvitalnije, najstvarnije (imanencija) i u isto vrijeme predstavlja najviše veličine, darovanosti, dara, ljubavi (transcendetnost): život je najviše "iznad", jer je najviše "unutra".

286. Koja je klasična slika upotrebljena, da se predstavi taj sklad imanentnog i transcendetnog u kršćanstvu? Unutrašnjost života i božansko počelo i božanski karakter života?

Slika kipa. Materija, kamen ili drvo pružaju umjetniku jednostavnu pasivnu sposobnost da je ukroti i u njoj oblikuje svoj san ljepote. Ali kad je djelo ostvareno, materija se ukazuje toliko ljepšom koliko je više prožeta snom ljepote.

U odnosu prema kamenu ili drvu san je umjetnikov transcendentan.

Ali kad jednom to transcendento postane unutrašnje predstavlja za materiju maksimum života.

Umjetnikov je dakle san, premda transendentan, nešto, što je najprikladnije materiji.

Z a k l j u č a k: Milost je posve ljupka i posve darovana. Po noj pjevaju sve strune našega bića, koje je obnovljeno prisutnošću Božjom.

T a j n a P r e s v. T r o j s t v a

287. Koja je značajka našega vremena?

Osjećaj stvarnosti.

288. Što se najviše cijeni u čovjeku?
Iskrenost.

Naše doba može uživati sve vrsti istine, ali najviše cijeni iskrenost.

Mi se, na primjer, mnogo manje zanimamo za govorništvo, nego li za stvarnost, koju ono izražava.

Za nas je ipak stvarnost ono, što otkrivamo u sebi, što otkrivamo u svom životu.

Kad se svira plesna melodija , zašto su prisutni potaknuti da plešu? Ova melodija budi u njima nešto: neki polet, koji izbija iz nutrinje. Tu je znak života.

289. Što je život?
Djelatnost, kojemu je polazna točka u nutrinji, unutrašnja aktivnost.

290. Kako osjećamo nadnaravno i koji mu je najpristupačniji znak u nekom neposrednom iskustvu?

Neprekidno traženje ljepote, istine, ljubavi, koje uz to dokazuje, da je stvarnost u svome dnu duh.

Tražiti Istinu po znanosti, tražiti Ljepotu po umjetnosti, tražiti ideal po kreposti, tražiti sve to po ljubavi, to konačno znači, jer u tom traženju nema zastoja, tražiti Beskonačno, Tajnu, Natprirodno.

Onomu, koji kaže, da je natprirodno nestvarno treba pokazati, da je čovječanstvo uvijek tražilo Istinu, Ljepotu, Ljubav.

Nije li uistinu neobično promatrati, kao se čovječanstvo nije zadovoljavalo time, da pije,

jede i spava? Što nam to dokazuje? Da je samo čovječanstvo više d u h nego li ono to misli.

Nije li uzvišeno ustanoviti još, da je čovječanstvo poslije svih katastrofa uvijek nanovo započinjalo tražiti značenje stvari po nauci, izražavati ljepotu po umjetnosti, davati život po ljubavi?

"How beautiful mankind is!" (Shakespeare) – kako li je divno čovječanstvo!

Duh, konačno, uvijek ima pravo.

291. Što ostaje od čovječjeg života?
Uvijek duh: u djelima ili u zdravom i svetom potomstvu.

Istina se ne može zakopati. Sokrat, Ivan Krstitelj i na neizrecivo uzvišeniji način, Gospodin naš Isus Krist žive u povijesti i u srcu ljudi, jer je istina duh. A ipak često osjećamo veliku teškoću u tom, da se držimo na razini duha.

292. Zašto vam je odmor manje potreban kad izadjete iz kina, nego kad izadjete iz razreda?
Jer se znanost bavi apstrakcijama.

Ako uzmete neki svijet, da upoznate život svijeća treba generalizirati, zadržati općenite oznake apstrahirajući ih od pojedinačnih. Opstoje svjetovi, ovaj svijet, a ne općenito svijet.

U znanosti treba uvijek apstrahirati.

293. Što ste vi?
Ako se u vama uzmu općenite osebine, koje se mogu i drugdje osim u vama ostvariti, to ne može poslužiti, da se vas označi pojedinačno.

Ako se uzmu vaše pojedine osobine, samo vama svojstvene pretpostavljajući, da ih možemo izraziti, po njima možemo upoznati samo vas. One će biti bez koristi za upoznavanje drugih, dakle bez koristi za znanost, koja proučava općenitost.

Ako vas ne poznamo, možemo o vama učiniti sva moguća opisivanja, a da to ne budete vi, da opisivanja ne odgovaraju točno onome, što ste vi, jer jezik izražava pojam, to jest, općenito, i nema riječi, koja bi na nesvediv način izrazila pojedinačno. Treba dakle, da se može na neki način pokazati prstom ili se odrediti točne definicije. I budući da mašta zadržava i skuplja samo pojedinačne obrise, ona ostaje uvijek u neizvjesnosti i trpi od neke vrsti nasilja, čim se udaljimo od konkretnoga. Velika je teškoća nauke, što uvijek ima posla s apstraktnim p..movima.

294. Što mi po prirodi želimo?

Spoznavati bez muke: susresti istinu u obliku nekog živog bića ili žive osobe. To je prirodna želja. Kad bi je mogli vidjeti i s njom razgovarati, a da ona ne prestane biti duh, bili bismo potpuno zadovoljni.

295. Na koji se način pokušalo dati nam istinu preko osjetila?

Po umjetnosti. Ali umjetnička djela nisu ni osobno živa ni pravo beskonačna. Ona ne izražavaju svu istinu niti je izrazuju točno: ona je tek sugeriraju i napominju. Ali mi možemo sanjati o nekom živom biću, koje bi samo bilo istina.

Upravo to nam se pruža u Presv. Trojstvu, gdje je Riječ osoba: "U početku bijaše Riječ, i

Riječ bijaše kod Boga i Bog bijaše Riječ" (Iv 1, 1).

"Svjetlost od svjetlosti... Bog od Boga" (Vjerovanje).

Od Boga kao Oca, od koga se radja.

Tražeći istinu kao živu osobu, mi smo na neki način prirodno upućeni prema Riječi.

296. Što je dakle Riječ?

Sin u sv. Trojstvu? Živa istina.

297. Ima li Bog Sina? Kako?

Bog ima Sina, koji se radja u njegovu srcu i tu prebiva.

298. Što je to radjanje Sina u Bogu?

To shvaćamo tek po sličnosti, po analogiji.

299. Što znači "conaître" – spoznati neku stvar?

Prema pučkom tumačenju francuske riječi, poznati neku stvar znači "roditi se s njom", učiniti, da se ona rodi u nama.

300. Imamo li i mi "riječ"? – Da.

301. Što zapravo znači misliti?

Izreći u sebi stvari, koje su rodjene u našem duhu. I mi takodjer imamo u svojem duhu rodjenu riječ, po kojoj izražavamo stvari rodjene u našem duhu. Mi vodimo razgovor sami sa sobom, i to je naš unutrašnji život. Tako shvaćamo. Shvatiti znači na neki način primiti neko sjeme u svoj duh: a učiti znači pustiti ga, da donese plod izvanjske riječi, da ona dalje porodi unutarnju riječ, našu riječ, našu misao, kćerku našega du-

ha.

Kod Boga imamo ovu unutrašnju riječ u najvišem stupnju: Riječ. Ali što ova Riječ izražava?

Samoga Boga kako ćemo to još bolje vidjeti slijedeći ovu poredbu.

302. Možemo li sami sebe spoznati?

U nekoj mjeri da. Ali najprije spoznajemo vanjski svijet, pa iz vanjskog svijeta dolazimo k sebi. Bog, koji je izvor svega potpuno je od svega neovisan. On ne može predmet svoje spoznaje uzeti iz vanjskog svijeta, koji od Boga vuče svo,što jest.

Dakle, u unutrašnjoj riječi, koju Bog sebi izgovara izražen je samo Bog.

303. U čem je neizmjerna razlika, izmedju Riječi Božje, koja izražava, što je On, i riječi, koju mi izražujemo, što smo?

U tom, što je u Bogu Riječ savršena (Bog ne oklijeva da spozna sebe) jedinstvena, vječna, i napokon u tom, da je ona osoba, rodjena od Boga, koja ostaje u Bogu i koja je Bog kao i Otac.

304. Možemo li govoriti o samoći u Bogu?

Ne, jer već znamo, da su prisutne bar dvije osobe: Otac i Sin, inteligencija, koja misli i misao rodjena od nje, Otac i Njegova Riječ – drukčije rečeno, jer u Bogu imamo neku istinu, pojam (pojam, što Bog ima o samom sebi), ideju, koja je živa osoba.

+

+ +

Podjimo korak dalje.

305. Što je poljubac?

Znak ljubavi.

306. Zašto? Kako on označuje ljubav? Što poljubac znači?

To je prirodan znak, kojim se hoće reći: "Vi ste za mene kao živi kruh, kao izvor života"; on označuje, da je ljubav hrana i da je ljubaljeno biće izvor života.

307. Koja je prirodna težnja ljubavi?

Izaći iz sebe, podati se. To je polet izvan sebe, podavanje sebe, da se postane s drugim jedno biće.

Ljubav traži sjedinjenje.

Poljubac mu je znak: podavanje, izljev.

Ljubav hoće da se nastani u ljubljenom biću. Želimo znati njegove misli, sve, što je u njemu, da mu postanemo unutrašnji. Ljubav ide prema ljubljenom biću nekom vrsti prelijevanja, zanosa; i u isto vrijeme hoće, da ljubljeno biće postane unutrašnje nama.

308. Kad majka drži svoje dijete u naručju, ona ga grli i stiska na svoje srce kao da se njemu daje i takodjer kao da ga na neki način čini unutrašnjem sebi.

Značajan je i izraz: "Nosim vas u svom srcu", t. j. primam vas predajući se vama.

U isto pak vrijeme, uz ovo poistovjetovanje, ljubav pretpostavlja, da onaj, koji daje, i onaj, komu se daje, ostaju različiti: uvjet ljubavi

jest, da bića ostaju različita, premda posve ujedinjena.

Dar ne smije biti dokinuće bića, koje se ljubi ni bića, koje ljubi, nego njihova bića za jedno i za drugo.

309. Možemo li na zemlji ostvariti ljubav, potpuno se predati?

Ne, to je želja, više nego li stvarnost. Mi ostajemo na neki način uvijek izvanjski biću, koje ljubimo. Mi mi ne možemo potpuno dati svoje biće, niti se posve pretvoriti u njega. Ima na zemlji u ljubavi neka vrst izagnanstva obzirom na biće, koje ljubimo, jer nam ono ostaje izvana. To je neizbježiva bol.

Primjer: bol majke, koja vidi, gdje joj ljubljeno dijete postaje gotovo posve tudje; a koliko ljudi i žena, koji su se smatrali "jednim" najednom se dijele. To je jedna od velikih ljubavnih boli.

Ljubav je na zemlji više neka želja za ljubavlju, nego li postignuće ljubavi.

310. Ima li ljubavi u Bogu?

Da.

311. Kakva je ljubav u Bogu?

Osoba, koja izlazi iz Boga i ostaje u Bogu kao živi polet: D u h S v e t i, koji je Bog.

312. Što je Duh Sveti?

Ljubav kao živa osoba, koja ujedinjuje Oca i Sina, živa ljubavna vatra, kao vječni polet Oca prema Sinu i Sina prema Ocu, živi poljubac

Očev Sinu i Sinov poljubac Ocu.

313. Što na zemlji dijelom sliči tom unutarnjem Božjem životu?

Intimnost oca, majke i djeteta, koje je neki vez i neko dobro, jedna i identična, uvjetovana različnošću triju osoba, koje ujedinjuje; ali ove osobe još ostaju u drugome izvanjske jedna drugoj i mogu se čak odijeliti.

To je najljepša živa slika Trojstva, ali nesavršena i ograničena.

To je neka želja, neka nostalgija za onim, što nalazimo u Presvetom Trojstvu.

Sav je božanski život "Ljubav": potpuni izljev, koji ostaje unutrašnji, svijest o sebi kao pogled upravljen prema drugome, prisvojenje bića zanosom, koji ga priopćuje.

U Bogu se osobnost grana u tri "ja" stvarno različna, ali po svojoj biti u odnosu s drugim. Zato u Bogu nema egoizma: ono, u čemu se sastoji "ja" u Božanstvu, to je dar, odnos prema drugome, čisti altruizam.

314. Što je Otac u Bogu?

Koji daje Sinu sve, što ima i što jest.

Drukčije rečeno: koji se daje Sinu. Otac jest živi pogled na Sina, živi odnos prema Sinu, polet prema Sinu.

315. Što je Sin?

Sinovski pogled na Oca. Živa i vječna Riječ Očeva.

316. Što je Duh Sveti?

Taj polet jednoga k drugome i polet k jednome i k drugome.

317. Opsotji li ljudski otac prije, nego li ne postao otac?

Da, on može i dalje opstojati i pošto prestane biti otac. Kod čovjeka se očinstvo dodaje njegovu biću.

U Bogu je Otac samo Otac, samo dar, čitav je Otac pogled prema Sinu, a Sin je samo Sin, čitav Sin je pogled prema Ocu, i Duh je Sveti samo dah ljubavi izmodju jednog i drugog, živo disanje jednog prema drugom. Dosljedno, sve u čem se sastoji "ja" pojedine osobe, jest dar jedne u odnosu prema drugoj.

Božanske osobe se razlikuju samo po tom, što se daju jedna drugoj. Ono, što ih razlikuje, to ih i ujedinjuje. Život se Presv. Trojstva izražava onom veličanstvenom riječju "cirkumincesija", stanovanje jednog u drugom.

"Vjerujte mi, da sam ja u Ocu, i da je Otac u meni" (Iv 14, 11).

Božanske su osobe savršeno jedna u drugoj. Savršeno ostvarenje ljubavnog života, o kojem mi na zemlji tek sanjamo; posvemašnje predanje, ali unutarnje, živi altruizam.

+

318. Što imamo od toga? U kojem je to odnosu sa svagdanjim životom?

To je odgovor našoj potrebi ljubavi, upravo naš vlastiti život nalazi svoj izraz u Presv. Trojstvu.

319. Kako je Presv. Trojstvo naš život?

Jer Bog stanuje u nama - većma u našem biću od nas samih.

"Oče, da oni budu jedno u nama... da oni budu jedno, kao što smo mi jedno" (Iv 17, 21).

Jedno s Bogom, i po tom jedni s drugima jedno, kao što su božanske osobe jedno.

Mi dakle moramo voditi s Bogom tako intiman život ljubavi, da Bog bude u nama kao što su tri osobe Presvetog Trojstva jedna u drugoj.

To je najviše svojstvo imanentnosti naše vjere: da naš odnos s Bogom treba da bude [illegible]i-jesan, kao odnos triju božanskih os[illegible]a.

Ali to nije sve. To posve intimno ujedinjenje naše duše s Bogom omogućuje našu cirkumincesiju s drugima. Cirkumincesija duša: to je općinstvo svetih.

320. Koja je životna važnost te tajne?

Da se u Bogu možemo savršeno ujediniti s drugima. U općinstvu svetih možemo ostvariti tu želju ljubavi: nastaniti se u onima, koje ljubimo.

321. Može li majka, što u naručju drži svoje dijete, duboko djelovati na njega i u njemu intimno se ujediniti s njime?

Da, dajući mu Boga. Kako je ona u Bogu i Bog u njemu, Bog je mjesto gdje se oni ujedinjuju. Ona može roditi svoje dijete u Bogu po božanskom životu, koji je u njoj. Ona je jedno sa svojim djetetom, kao što je Otac jedno sa Sinom.

Zaručnici utopljeni u Bogu naći će se u neograničenim dubinama, i njihova će ljubav postati vječna, beskrajna. Ljubavne su nesreće na zemlji u tom, što ljudi traže u tijelu ono, što mogu naći samo u duhu preko Božjeg srca.

322. Što je u ovom svijetlu poljubac, ljubavni život?

Čin, koji predstavlja božanski život, božansku ljubav, čin, koji i daje to, što predstavlja: sakramentalni čin.

Tijelo označuje i ostvaruje prisutnost duha, a duh predstavlja i daje Boga. Tada ljubav nije više pogibeljna, nego je Bogom prožeta: "svijetlo od svijetlosti", jer je u Božjoj unutrašnjosti. Ljubav postaje poziv na svetost.

Naš život treba da postane dar svakog časa, jer "svaka duša, koja se podiže, podiže cijeli svijet" (Pascal), a svaka duša, koja sama propada, upropašćuje cijeli svijet.

Naš život mora biti ostvarenje Ljubavi na visini Božjeg srca, da naša ljubav bude uistinu katolička, to jest općenita, da obuhvati svako stvorenje i da ga privede Bogu čineći, da se Bog u njemu rodi.

Tada ćemo otkriti stvarnost, koja je rodjena od ljubavi, i koja se može vratiti na svoj izvor samo putem ljubavi, jer "Bog je ljubav" (1. Iv 4, 8).

+

323. L j e p o t a proizlazi iz jedinstva u mnogostrukosti (isp. br. 153-157).

Lijepe su stvari ugodne za gledanje, jer se mogu dohvatiti jednim pogledom. Potezi, koji ih sačinjavaju, rasvjetljuju jedan drugi i vesele pogled, koji je okupan u jedinstvu samo jedne svjetlosti.

Koja opasnost prijeti ovoj osjetnoj ljepoti?

Ti "mnogi", što su "jedno", izvanjski su jedno drugome, dakle mogu biti odijeljeni.

Primjer: Katedrala pogodjena bombom, žena koja postane ćelava, gube svoju ljepotu, jer je sklad narušen.

U osjetnoj ljepoti ima, dakle, nešto propadljivo, jer elementi, koji sačinjavaju jedno, jesu izvanjski jedni drugima.

Naprotiv u Presvetom Trojstvu imamo sklad različitosti: tri stvarno različite osobe, ali su one potpuno unutarnje jedna drugoj.

Tako se sklad, koji one sačinjavaju, ne može porušiti.

Presveto Trojstvo nam, dakle, pruža savršeno ostvarenje žive i neuništive ljepote.

324. Što je s v e t o s t ? (isp. br. 167-172)

Savršenstvo, punina ljubavi.

325. Kako se odnose svetost i ljepota?

Svetost je ljepota duše, savršeni sklad duha, najviši oblik ljepote.

326. Što je znak križa? Što križ označuje?

Da je Bog ljubav.

327. Kako?

Križajući se, imenujemo Presveto Trojstvo, gdje je Bog u tri osobe u stanju davanja, u savršenom općenju jedne s drugom. Naš "ja" odvaja, dok "ja" u Bogu ujedinjuje.

Božanska je osobnost živo podavanje, izlijevanje, koje samo za sebe postoji, kao "ptica, koja bi bila samo let".

Reći: "Otac, Sin i Duh Sveti" isto je, što i reći, da je unutrašnji Božji život život ljubavi Ako je svaka tajna sakrivena u Bogu život ljubavi, posve je razumljivo, da je djelovanje Božje prema nama samo ljubav; opravdano, dakle, približujemo tajnu Utjelovljenja i Otkupljenja tajni Presvetog Trojstva, jer po njima postajemo djeca Božja sposobna da pristupimo u svetište vječne Ljubavi, a samo Utjelovljenje i Otkupljenje su odraz i slika u vremenu, što odražuje vječnost, koja ljubi.

Kao što u našoj ljubavi postoji težnja, da se mnogostruko sjedini u jedno, tako bolje shvaćamo, da u Bogu ta ljubav ostvaruje apsolutno jedinstvo u stvarnoj različnosti osoba.

Bog je Ljubav, mi proizlazimo iz Ljubavi i idemo k Ljubavi.

Ako se križamo s ovim mislima, to je nešto veličanstveno, to je izraz svih naših težnja, čitava našeg života.

Tajna stvaranja

328. Zašto je Bog stvarao?

Ne zato, da izbjegne samoću, jer u Bogu nema samoće.

Ne ni zato, da bude plodan; Bog u sebi, radjajući Sina, ima savršenu plodnost, koja se nastavlja u izlaženju Duha Svetoga.

Stvaranje je, dakle, posve dragovoljno djelo ljubavi, dar.

329. Što je ambicija?

Želja za veličinom.

330. Možemo li ostvariti danas svu našu ambiciju? Djelovati na čitav svemir, preobraziti ga i dopuniti?

Da, izarivanjem prisutnosti Božje u nama. Budući da Bog drži čitav svemir u svojoj ljubavi, ako živimo Božjim životom, mi sudjelujemo u upravljanju svemirom.

"Svaka duša, koja se uzdiše, uzdiže čitav svijet".

Kao što svijet nama daje materijalno biće, mi moramo svijetu dati duhovno biće. Tu mora postojati razmjena.

331. Čime Sveti Pavao usporedjuje jedinstvo duša medju sobom?

S ljudskim tijelom: "Udovi smo jedan drugomu" (Rim 12, 5). Sve, što drugi rade, radimo i mi. Sva svetost drugih, njihova ljepota, njihovo uzdignuće, njihova mudrost i – jao – njihovi grijesi, u nekom smislu, sve je to naše.

Krist je naš, naša je Blažena Djevica, sve

su stvari naše (isp. br. 207.).

Naša ambicija tu nalazi više nego li želi, jer da odgovorimo našem pozivu, morali bismo imati opći život. To je jedini lijek našoj ljubomori. Sve je naše.

Moramo se samo postaviti u unutrašnjost svih stvari stavljajući sebe u Božju unutrašnjost.

332. Što to znači u našem svagdanjem životu?

Mi moramo tako proširiti svoje srce, da se u njem može nastaniti čitav svemir. Kad tako nestane granica životu, on postaje beskonačan.

333. Što je g r i j e h ? (isp. br. 22-23, 427)

Odbijanje ljubavi, rušenje ili smanjenje u nama života Svetog Trojstva, sve one žive stvarnosti, koja sačinjava stanje milosti.

334. Što je p o k o r a ?

Uspostavljanje u nama ove božanske katedrale. Ako porušimo svoje biće, ako načinite ranu na svojim udovima, treba obnove, liječenja. To uzima vremena, skupo stoji, bolno je.

335. Koju ulogu ima o p r o s t ?

Popraviti ovaj red, smanjiti bol, požuriti ozdravljenje.

336. Kako?

Usporedba sa simpatijom stavit će nas na pravi put. Što je simpatija? Sklonost, koju osjećamo, srodnost, koja nas grije, osvjetljuje,

daje nam život, dok ga antipatija ruši. Djeca, koja stalno žive u neprijateljskoj atmosferi, zatvaraju se i deformiraju. Mi imamo jedni prema drugima moć stvaranja i razaranja. Drugi nam ne mogu činiti dobro, ako nemaju simpatije prema nama, jer simpatija čini, da stvari, koje nam se daju, dolaze iznutra. Dva simpatična bića jesu dvije spojene posude: što je u jednoj prelazi u drugu.

337. Što je oprost?

To je općenje izmedju svetih i nas, koje čini, da svjetlost života svetih pridolazi i usavršuje ono, što mi radimo. Mi smo kao ljudi, koji rade u ozračju simpatije. Oprost je prinos svijetla i ljubavi, koji nam dolazi od svetaca, koji daje, da sve, što radimo, radimo bolje, lakše, dublje.

Kad radite sa simpatijom, bez sumnje radite vi, ali s nekom novom lakoćom.

Kad vršite neko djelo, kojemu je dodijeljen oprost, bez sumnje vi činite pokoru, vi uspostavljate red, ali vas pomažu i na neki način nose sveci, njihove zasluge, njihova ljubav. Zasluga je sposobnost i uspješnost ljubavi.

338. Što je oprost od sedam godina i sedam četrdesetnica? Koliko to vrijedi?

Ta nam imena dolaze od stare pokorničke discipline. Taj oprost označuje, da smo po posvetnoj simpatiji obdareni dobročinstvom opraštanja kazna, kakovo bi postigao vjernik u prvotnoj Crkvi, koji bi izdržao pokoru od sedam godina i sedam korizama.

Ali koliko je to pred Bogom? To ne znamo točno. To mora zavisiti i o raspoloženju pokornika. Mi znademo, i to je bitno, da smo po oprostu dovedeni u vezu sa svetima i da smo postavljeni, gdje zrači Ljubav.

339. Koji je dakle prvi uvjet za oprost?
Da budemo u odnosu s Bogom i svecima, u životu ljubavi. Oprost je prelijevanje života u Općinstvu svetih.

340. Mora li se priznati to načelo oprosta?
Ono je bitno za kršćanstvo, jer je kršćanstvo religija ljubavi.

Tajna Otkupljenja ne bi imala smisla, kad patnje Isusove ne bi mogle doprijeti do nas ujedinjujući sve duše u jedan jedini život, koji je Njegov.

341. Što je potpuni oprost?
Potpuno oproštenje kazne, koja je vezana uz grijeh, t.j. savršeno uspostavljanje integriteta zahvatom ljubavi, koja ozdravlja sve rane.

342. Što se traži za potpuni oprost?
Da je red savršeno uspostavljen, da duša ne stavlja nikakve zapreke ljubavi.

Traži se, da se bogatstvo ljubavi, što ga Crkva drži pohranjeno, može primijeniti na dušu, koja je posve otvorena, da ga primi.

343. Kada je svijet stvoren?
"Na početku."

344. Kada?
Ne znamo.

345. Bi li svijet mogao biti vječan?
Da, da je to Bog htio.

346. Je li vječan?
Da, u svom izvoru, u stvaralačkom činu Božjem. Je li vječan u svojoj biti? – Mislimo, da nije, pogotovo naš svijet. On je imao početak.

347. Od čega je rodjen?
Od ljubavi.

348. Na koji način stvarno?
Ne znamo.

349. Što dakle treba misliti o prvim poglavljima Biblije, o opisu stvaranja u šest dana?
To je pedagoško predočivanje stvaranja svemira, koje ima cilj pokazati, da sve dolazi od Boga. To je katehetska pouka dječačkom narodu, gdje mu se pokazuje, da je Bog sve stvorio, da se u središtu svega vidljivoga svijeta nalazi čovjek, koji je iznad svega ostalog, jer je i duh i tijelo.

Dosljedno tome čovjek ne smije služiti nižim stvorovima, nego mora služiti Bogu i svojom ljubavlju mora Bogu dovesti sva stvorenja. Znak ove svećeničke uloge čovjeka (posrednik izmedju Boga i ljudi) jest sveti značaj sedmoga dana: dana Božjeg i dana duše. Stvorovi počivaju na Bogu kroz ljudsko srce.

350. Što sadržava drugo poglavlje Biblije?
Nastavlja pripovijedati o stvaranju čovjeka ističući razliku izmedju tijela "uzetog iz zemlje" i duše, koja ima duhovni izvor i duhovnu

prirodu. Čovjek, koji se sastoji od duše i tijela, jedini je svoje vrsti. Nitko mu ne odgovara; životinje ne govore njegovim jezikom.

351. Drugo poglavlje sadrži i stvaranje žene, koja je uzeta od čovjeka. Ovo se alegorijom izražava jedinstvo čovjeka i žene, koju on mora smatrati drugim "ja". Može se reći, da je sadržaj drugog poglavlja ovaj: Stvaranje čovjeka; čovjek kralj stvorova; čovjek je sam; stvaranje žene, koja ga izbavlja od samoće; stanje nevinosti, što znači gospodstvo duha nad tijelom, savršeni sklad. Korijen ovoga života, središte ovoga sklada jest prisutnost Božja, život duše u Bogu, raj uživanja.

B i l j e š k e:

352. 1. - Možemo li dopustiti životinjsko podrijetlo čovjeka?

Vjera nas ne uči ništa odredjena o načinu, kako je formirano ljudsko tijelo. Dakle, nije nemoguće dopustiti životinjsko podrijetlo tijela. Ali uvijek je bila ista udaljenost izmedju životinje i čovjeka i, da se ona prevali, trebalo je u svakoj hipotezi stvaralačko Božje sudjelovanje za stvaranje ljudskog duha, ma u koje se vrijeme ono smjestilo. (Vidi: Katekizam za one, koji ne vjeruju, od P. Sertillanges-a,I.str.191).

("Bog je htio stvoriti čovjeka,vjerojatno, iskorišćujući materiju, kojom se redom služio za formiranje biljaka i životinja, ali je u svojoj svemoćnoj Mudrosti ustanovio, da čovjek u odredjeno vrijeme primi spiritualnu dušu, koju mu je

on ulio i - uspostavljajući njegovu transcendentnost nad svim životinjama - učinio ga na veličanstveni način, da bude srodan čistim duhovima. /"Rèmy, Od stvaranja do atomske ere, str. 89/.

"Ako je Stvoritelj u oblikovanju ljudskog tijela htio zadržati neku hijerarhiju vrijednosti, morao se poslužiti, da oblikuje tijelo kralja stvorova, nekom višom materijom, t.j. materijom živog i osjetnog bića, koja je bez sumnje srodnija čovjeku" /Marcozzi P.S.J.,Evoluzione o creazione?, Milano, 1948., str. 221/.

"Takvo stanovište /citiranih pisaca/ ne smije se smatrati povlačenjem pravovjernosti pred napretkom znanosti, nego napretkom teologije, koja u svijetlu najnovijih znanstvenih otkrića bolje shvaća pravi smisao i granice objavljene istine."/Boyer, prof. na Gregorianumu/.- op.prev).

353. 2. - Raj zemaljski je samo slika nadnaravnog stanja, na koje je Bog od časa stvaranja uzdigao čovjeka, kao da ga na neki način poziva na ženidbu. Pozvan da živi u stalnom unutrašnjem jedinstvu sa Sv. Trojstvom, čovjek (to znači ime Adam) je po početnoj pravednosti bio savršeno usklađjen. U samom su početku njegove moći bile savršeno složne: osjetnost u svemu podložna njegovoj razumskoj volji, koja je svoje zapovijedi dobivala od Boga. Uživajući besmrtnost (stablo života) ne samo duše, kojoj je to narav, nego i cijelog ljudskog bića, čovjek bi bio, poslije nekog perioda kušnje, ušao punim korakom, i ne prolazeći kroz smrt, u sovju vječnu sreću, da je pristao da ljubi i da bude ljubljen od Boga

i da je nastavio podlagati svoju volju Božjoj volji (stablo znanja dobra i zla).

Tada ne bi bilo potrebno krštenje, da postanemo djeca Božja. Radjanje od čovjeka, koje bi bilo po Božjoj volji i po slobodnom ljubavnom pristanku ljudi, donosilo bi sobom i radjanje od Boga.

354. 3. - Stvaranje žene. Prvi je čovjek pozvan, da dade ime svim životinjama, da se time označi da je on njihov gospodar i da su mu one dane na službu. "Sve si podložio njegovim nogama" (Ps 8,8), ali nema nikoga u njegovu srcu. On sanja o pomoći, koja bi bila slična njemu, koja bi mu pripadala tako, da bi se on njoj predao, a ne bi bila njegovo vlasništvo kao neko sredstvo uživanja ili neko živo biće za ukras. Bog mu je stvorio ženu, koja - ni viša ni niža od njega - postaje njegova suradnica, njemu uz bok,(slika rebra označuje, da se žena mora držati uz njega, s desne strane, desna ruka, legat a latere) njegova družica u izgradnji obitelji djece Božje. Ona je uistinu "kost od kosti njegove i tijelo od tijela njegova" (Gen 2,23) sa svom emocionalnom snagom i tajnovitom nježnošću, što ih te riječi u sebi sadrže. Ona će biti Eva, majka živih (Gen 3, 2o).

355. 4. - Pad i pridignuće. Žena postaje podložna čovjeku. "Tvoja će te požuda nositi prema čovjeku i on će biti tvoj gospodar"(Gen 3,16). Svaki će čovjek, koji se po prirodi radja kao osudjenik na smrt, okusiti bol. Odsada će samo uz težak napor "zaradjivati svoj kruh u znoju lica

svoga" (Gen 3,19) i podlagati seb vidljivi svijet, koji mu je postao neprijatel ki.

Napastnik podlikom zmije - nap st gmiže u nama, dok ne uspije da se uvuče u na srce kao otrovnica u grudu zemlje - osvojio e prvu pukotinu u najsudbonosnijoj bitci čovječanstva. Ali će konačno biti svladan, jesti će zemlju sve dane svoga života. (Gen 3,14), Žena i njezin porod satrt će joj glavu, a to je druga Eva, djevičanska Majka Spasiteljeva i majka svih spašenih (isp. br. 453-456).

356. Što sadrži treće poglavlje Biblije?

Prikaz napastovanja i pada.

357. Znademo li točno u čemu se sastojalo napastovanje?

Ne, ali možemo držati, da je došlo od duha. "Bit ćete kao bogovi" (Gen 3,5). Budući da je tijelo bilo u nevinom stanju, nije moglo biti izvor napasti. Možda se napast sastojala u tom, da su Adam i Eva htjeli svojim vlastitim silama dostići nadnaravna dobra (predstavljena stablom znanja dobra i zla), doći do božanskog znanja bez Boga. To je odbijanje ljubavi, napor da sami postanu Bogom ne pouzdajući se u ljubav.

358. Koja je bila neposredna posljedica istočnog grijeha?

Gubitak nevinosti. Tijelo se ispurja suprotnostima, jer odsada ono živi svojim vlastitim životom ne mareći za duh. Odsada je ono u sukobu s dušom.

Mi sami podliježemo ovom sukobu i vrlo rijetko

dostižemo taj savršeni sklad, koji se upravo sastoji u radosti jedinstva.

359. Zašto se ta posljedica neposredno pojavila?
Jer su ljudi izgubili središte svoga jedinstva, koje je Bog. Skup svih ljudskih moći može se usporediti sa stošcem, kome je vrh bio u Bogu.

Naše se moći ne mogu radovati, jer su izgubile središte svog jedinstva.

360. Što je istočni grijeh?
Prvi grijeh, počinjen od Adama i Eve. Ova židovska imena - Adam, čovjek, i Eva, život - nisu povjesna; izabrao ih je sveti pisac.

361. Je li potomstvo baštinilo ovaj grijeh?
Da, dijete se radja bez stanja milosti, t.j. bez one milosti, koju bi trebali imati.

362. Zašto je Adamovo potomstvo baštinilo njegov grijeh?
Jer je prvi čovjek kao predstavnik čovječanstva primio milost kao dar, koji se prenosi. Budući da ga je izgubio, ne može ga prenijeti. Cijelo je čovječanstvo jedno. Tu smo na izvoru, a izvor je bio zatrovan.
Treba pretpostaviti, da bi stanje milosti bilo prenesno na svako dijete skupa s tjelesnim životom.

Savršenost dara čini, da je gub tak beskonačan. Istočni je grijeh negativan aspekt dara, koji je bio poklonjen. Zato što je dar - poklonjen svima u Adamu - bio tako potpun, tako savršen, tako neomedjen; upravo zato se gubitak - grijeh - proširio na cijelo čovječanstvo.

363. Što je kazna u moralnom smislu riječi?
To je udarac, kojim se poremećeni red vraća natrag.

364. Može li se dokazati opstojnost istočnoga grijeha?
Ne, to je vjerska istina. Nije to nešto, što se može razumom dokazati. Prirodne nauke nemaju o tom ništa reći. Stanje nevinosti, prije istočnog grijeha nije ušlo u povijest. Nauke, koje ne mogu doseći pojava radnaravnog života, ne će nikada rasvijetliti taj predmet. Prirodna nauka može ustanoviti, da su neki ljudi više ili manje sličili majmunima. To ne znači, da oni nisu bili neizmjerno različiti od majmuna, ako su uistinu bili ljudi, jer imaju duh. Ali stvaranje duha nije moglo ostaviti traga u povijesti.

365. Kako dokazujemo istočni grijeh?
Jer se osjećamo kao onaj krnj stožac: izgubili smo svoje jedinstvo. Cijeli je naš život napor prema tom jedinstvu, prema tom skladu, i mi osjećamo potrebu, da to jedinstvo i sklad ponovno nadjemo. Samo u prijateljstvu s Bogom moći ćemo ga naći, ukoliko je to moguće.

366. Ima li sve to praktičnu vrijednost?
Da, sve to tumači ujedno,kako nam je besko-

načno potrebno i kako ga ne možemo dostići.

"Faust", koji traži svijetlost, znanje, mudrost, sreću, ne nalazi ih ni u nauci, ni u ljubavi, ni u vračanju, niti u ičemu, što mu svijet nudi, jer bi se trebalo popeti na više.

367. Zašto čovjek slavi grijeh? Zašto ima nešto religiozno u ljudskom grijehu? U čemu je misteriozni okus grijeha?

Jer čovjek ima potrebu beskonačnoga, pa nemajući odvažnosti, da se popne dosta visoko, završava time, da Bogom naziva svoje požude. Ljudski je život sazdan od toga [illegible]ba. izmedju čovjekova božanskog poziva i njeg[illegible] slabosti, jer je on izgubio svoje jedinstvo. S ovog bi se gledišta mogla izučavati sva literatura i moglo bi se ustanoviti, na pr., da kod pjesnika i romanopisaca često titra božanska privlačnost kroz sve požude. (...Nema osjetnog, pače ni seksualnog, gdje ne bi bilo duhovnog, kao što nema ni duhovnog gdje još ne bi bilo osjetilnog – Mauriac – op. prev.)

Tajna Isusa

368. Što je Stari Zavjet?
Povijest otkupljenja prije Krista.

369. Što je Novi Zavjet?
Povijest otkupljenja poslije Krista.

370. Što je Biblija?
Skup nadahnutih knjiga.

371. Što je nadahnuće?
Svjetlost, koja vodi svetog pisca u pisanju svetih knjiga.

372. Što znači nadahnut? Čime se može usporediti rad "nadahnutog" pisca?

Ljudskim djelovanjem u stanju milosti, gdje čovjek radi pod utjecajem darova Duha Svetoga, koji nemaju ništa ste[illegible]otipno, te razvijaju osobni stil života do njegove najviše snage.

Sveti Luka piše Evandjelje vršeći posao običnog povjesničara. Ali Duh Sveti se s njime služi kao s instrumentom, koji je slobodan, premda se neminovno povodi za božanskim utjecajem.

Svaka sveta knjiga nosi karakter pisca: Duh Sveti nije diktirao. Ali životni i oživljujući utjecaj Duha Svetoga služi se piščevim darovima za Božje ciljeve.

373. Imaju li sve svete knjige istu duhovnu vrijednost?

Ne. Knjige Starog Zavjeta i knjige Novog Zavjeta, na primjer, nemaju iste religiozne vrijednosti, jer sveti pisac nije primio svijetlo iste

prozirnosti, ili jer čovječanstvo nije još bilo dosta pripravljeno da primi uzvišenija saopćenja.

Nesavršenost ne dolazi od Boga, nego od čovjeka; bilo od pisca, slobodnom i živog instrumenta, čije sve sposobnosti ostaju na djelu i koji nije nigda više svoj nego li u zahvatu nadahnuća, koji nije uvijek otvoren prema nadahnuću, što njegovoj knjizi daje nejednaku moralnu ili religioznu vrijednoat; bilo od naroda komu se pisac obraća i kojemu mora dati saopćenje tako, da mu bude razumljivo.

+

374. Tko je bio B u d a ?

Prorok budizma. Živio je u 6. stoljeću prije Krista. Naučavao je osobito: samozataju, mrtvenje, oslobodjenje putem "nirvane"

375. Može li se dopustiti, da je Buda (i drugi "veliki začetnici") primio od Boga svjetlost, da vodi narode, koji druge svjetlosti nisu imali?

Da, može se dopustiti, da je bilo, izvan izabranog naroda, božanskih milosti i svjetlosti rasijanih drugdje po svijetu, da pomognu svim ljudima da se spase.

376. Crkvena pjesma "Dan od gnjeva" u stihu "Veli David sa Sibilom" spominje Sibilu skupa s Dávidom, kao da dopušta i za nju nadahnuće primljeno od Boga. U Srednjem vijeku se držalo da je Vergilije u četvrtoj eklogi na neki način navijestio rodjenje našega Gospodina.

Može se dakle lako dopustiti, da je i danas u zemljama, koje ni-u izričito primile Kristovo svijetlo, ima nadahnuća, koja pomažu narodima, da se spase.

Ukoliko ova nadahnuća dosižu do autentičnog nadnaravnog Života, sva ona proizlaze iz punine Kristove, koji je Otkupitelj svih ljudi.

377. Što je o b j a v a?

Božje saopćenje o tajnama njegova Života.

378. Je li objavljeno sve što je nadahnuto?

Ne.

379. Koja je razlika izmedju nadahnuća i objave?

Objava je priopćivanje stvari, koje su nepoznate onome, koji piše. Nadahnuće je svijetlo, koje pomaže pisca da nepogrešivo piše o stvarima, koje mu mogu biti već poznate. (Primjer: evandjelisti su pisali život Isusov, koji im je bio poznat.)

Svi su pisci knjiga sv. Pisma nadahnuti; ali se objava nije nastavljala.

Sveti Luka nas upozorava, da je prije nego li je počeo pisati svoje Evandjelje izučavao izvore, upotrebljavajući dakle iste metode kao i ostali povjesničari. Uostalom je istina, da je cilj nadahnuća osigurati nepogrešivo saopćenje objave.

380. Je li Stari Zavjet od početka do kraja sveta Povijest?

U svojoj nakani da; u svom sadržaju ne, daleko od toga. To je povijest jednog naroda; ona sadrži

mnogo stvari, koje slabo pobudjuju na dobro.

381. Je li to definitivna povijest?

Ne, ona cilja prema nečemu drugomu. Stari je Zavjet nužno nesavršen u odnosu s Novim. Za nas ima osobito povjesnu i pedagošku važnost. Kad je mi danas čitamo, čitamo je u svijetlu Novog Zavjeta. Kristovo svijetlo, bačeno na tekstove Starog Zavjeta rasvjetljuje ih i daje značenje kršćanskog života. U tom smislu je čitava Biblija Netko. Ona je znak, koji označuje i ujedno sadržava Riječ.

+

382. Gdje ćemo uglavnom naći ove tekstove?

U dvije liturgijske knjige: u misalu i brevijaru.

383. Što je brevijar?

Knjiga, koja sadrži službenu molitvu Crkve, što uokviruje Kristovu molitvu u euharistijskoj tajni. Sastavljena je od 150 psalama, koji dolaze jedamput u sedmici i medju kojima su umetnuti odlomci sv. Pisma, životi svetaca, govori svetih otaca i naučitelja.

+

384. Koja su različita doba religiozne povijesti svijeta?

1. Počeci ljudskog roda;
2. Od početka do Abrahama; ogromno patrijarhalno doba, koje može obuhavtiti tisuće stoljeća;
3. Abraham: začetak židovskog naroda po prilici 2000 godina prije Isusa Krista;
4. Mojsije: zakonodavstvo, od 1500 do 1300 godina prije Krista;
5. Doba proroka, od 1000 do 500 prije Krista, t.j. do svršetka babilonskog sužanjstva;
6. Poslije babilonskog sužanjstva, doba pisaca, koji prepisuju i tumače Sveto Pismo;
7. I s u s K r i s t.

385. Kad se Isus rodio?

Točno se ne zna.

Godine brojimo uzimajući kao polaznu točku Isusovo rodjenje, ali tako se počelo brojiti tek u VI. stoljeću. Račun je učinio redovnik Dionizije Mali godine 525. U odredjivanju 1. godine bila bi pogreška za četiri ili pet godina, jer je Dionizije stavio Herodovu smrt u 754. godinu poslije osnutka Rima, a od židovskog povjesničara Josipa Flavija znamo, da ona pada u 750.godinu.

Isus je umro oko 30. godine kršćanske ere, poslije dvije i pol godine javnoga života. Propovijedanje Ivana Krstitelja počinje, prema vjerojatnom sudjenju, u listopadu ili studenom 27. god.

386. U staro doba, budući da su knjige bile rukom pisane i prepisivane i jer su mogle kružiti kao odlomci rukopisa, nije ih uvijek lako datirati i kako kalendar nije bio svagdje isti, kronologija, koju knjige donose, dopušta neka kolebanja. Uostalom ljudi se u početku naravno nisu zanimali za točne datume, nego za duhovni sadržaj Evandjelja. Prva kršćanska svetkovina nije bio Božić, nego Uskrs. Božić je ustaljen tek u IV. stoljeću, a dan 25. prosinca je izabran, jer

odgovara zimskom solsticiju, kada dani počinju rasti: skupa s Isusom,koji je svijetlo svijeta.

Ali ova sitna pitanje nemaju nikakve životne važnosti. Za život je važno, kakav je, a ne točnost datuma, kojim je ogradjen.

+

387. Može li se Kristov život izučavati kao koji drugi život?

Čini se, da ne, i zbilja se nije nigda izvan vjere mogao napisati jedan suvisli Kristov životopis.

Svi, koji su ga drukčije pisali, pisali su ga na način, koji nije zadovoljio ni čitatelje ni pisce, koji jedan drugome protivurječe, te već time pokazuju, da nisu dosegli povjesne stvarnosti.

388. Ne može se hladnokrvno izučavati Kristov život. Zašto?

Jer je tu zainteresirana sva čovjekova sudbina: Isus se predstavlja kao gospodar života.

Onaj, koji kaže "da", mora mu se predati.

Onaj, koji kaže "ne", zauzima stav protiv njega.

Ako je Isus ono, što govore evandjelja, njegova je nauka božanska i ona mora izmijeniti čitav naš život.

Ne može se izučavati život Isusov kao koji običan životopis.

Obzirom na život Isusov zauzimamo stav cijelim svojim bićem.

389. Koja je misao spriječila mnoge ljude, da bi s radošću izučavali Isusov život i da bi tu našli svijetla?

Misao, da je vjera dosadna, da pomoću vjere Bog prisvaja i gazi prava čovjeka, da je vjera teret, kojega bi se ljudi otresli, kad bi mogli. Ako mislite: "Isus mi donosi teret", vi već ne ćete vidjeti Isusov život onako, kako biste ga trebali vidjeti, jer je čitavo vaše biće u obrambenom stavu protiv svijetla, koje bi vam moralo doći od tog života.

390. Kako treba gledati na život Isusov?

Kao na jedinstvenu šansu, kao na jedino svijetlo, koje može vašem životu dati punimu radosti. Kršćansko propovijedanje, prikazujući Isusa kao dužnost, često je bilo uzrokom, da Isus nije bio privlačiv. Treba predstaviti Isusa kao dar: "Uzmite na sebe moj jaram i učite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca, i naći ćete pokoj dušama svojima, jer jaram je moj sladak i breme je moje lako" (Mt 11, 29-30).

Život Isusov treba gledati u svijetlu ljubavi.

Svi oni, koji se boje ovog života, i nesvijesno su udešeni, da ga promatraju kao život običnog čovjeka, da ne bi od njega bili uznemirivani. Ako je ovo život Sina Božjega, on nam može donijeti samo radost i ljubav.

Tko ima u sebi ovu pravilnu misao o vjeri, ne će naći ništa, što bi ga u evandjelju odbijalo.

391. O p a s k e: Tumačenja moraju objasniti, a ne zamrsiti. Kršćanstvu kao povijesnoj činjenici treba dati neko tumačenje, koje ga objašnjava, a odbiti ono, koje ga ruši.

Medjutim ne može se vjerovati evandjelju, a ne proživljavati ga.

Farizeji traže znak. "Zašto ovaj rod traži znak? Uistinu vam govorim, ne će mu se dati" (Mk 8,12). Sva čudesa, svi dokazi su beskorisni onome, koji se sakriva pred svijetlom.

Kršćanstvo je život, kojim treba živjeti. Isus je Netko, s kojim se treba susresti. Onomu, koji to nije učinio, svi su tekstovi nejasni, svi znakovi bez koristi.

S čisto povijesnog gledišta Isusov problem je nerješiv i dovodi nas na ono, na čemu su bili njegovi savremenici: jedni su vjerovali u njega, a drugi nisu vjerovali.

\+

392. Koja su se tumačenja davala Isusovu životu?

1. Nijekala su njegovu opstojnost,
2. nijekalo se njegovo božanstvo,
3. nijekalo se njegovo čovještvo,
4. priznavali su se njegova opstojnost, božanstvo i čovještvo (kršćansko rješenje).

393. Kojaje vrijednost ovih tumačenja?

Tumačenje mora objasniti. Dakle:

1. Ne može se nijekati opstojnost Isusova, jer kršćanstvo opstoji.
2. Treba objasniti kršćanstvo, a kršćanstvo je više od nauke; ono je neka Osoba. Sav se kršćanski život svodi na to, da se pozna i ljubi Isusova osoba nasljedujući je. Svi apostoli i

svi pravi kršćani govore o Isusu, svjedoče o njemu, slušaju ga, izjednačuju se s njime i daju život za njega. Ovo gibanje, koje je čitavo usmjereno prema osobi, ne bi se moglo razumjeti, kad ta osoba ne bi opstojala.

394. Može li se povijesno dokazati, da je Isus bio Bog?

Ne, to nadilazi povijest. Povijesno, s evandjeljem, najviše se može dokazati, da je Isus držao, dozvolio, da ga drže, dozvolio, da mu kažu i da je sam o sebi rekao, da je Sin Božji.

Ali Isusov se problem može riješiti samo vjerom.

Evandjelje nam pokazuje u Isusu vjersku tajnu.

Farizeji traže čudo, znak: ali "ne će se rodu ovom dati znak" (Mk 8,12).

Radoznalosti se ne će dati čudo, jer je izvanjsko pristajanje beskorisno. Da netko vjeruje u Isusa, treba se predati svjetlosti, činiti istinu: "Tko čini istinu, ide k svijetlu" (Iv 3,21)

"Ako ne vidite znakova i čudesa, ne vjerujete" (Iv 4,48), t.j.: ja nisam došao da liječim tijelo. Treba se dignuti na više, tražiti nešto drugo.

Isus ne ističe čudo. Katkad izgleda, kao da se boji činiti čudesa i čini ih kao preko volje, od straha, da svjetina ne bi u njemu tražila čudotvorca (Druga napast na vrhu hrama - Mt 4,5).

Čudesa su samo znak za penjanje na više onamo, kamo samo vjera dopire.

"Nitko ne može doći k meni, ako ga Otac, koji me je poslao ne povuče" (Iv 6,44).

Da netko dodje k Isusu, treba imati ovo bo-

žansko svijetlo, ovo unutarnje svijetlo. Isus se sam dao kao vjerska tajna, u koju se može ući samo s Božjim svijetlom.

+

395. Isusovo propovijedanje sadrži četiri važne stvari:

1. P r i p r a v a d u h o v a: poziv na dobru volju sažet u govoru na gori. Moje su riječi riječi Života, i da se razumiju, treba da živite prema Istini (Iv 6,63);

2. O b j a v l j e n j e k r a l j e v s t v a B o ž j e g a, koje je bitno unutrašnje, duhovno, zapravo Božje kraljevstvo u srcima. U prispodobama se Isus služi usporedbama, da pokaže, kako je kraljevstvo Božje unutrašnja snaga, nevidljiva i u svakom slučaju duhovna snaga, koja se može razviti samo sudjelovanjem dobre volje;

3. O b j a v l j e n j e K r a l j a, a to je sam Isus (Mt 25,17-21);

4. O b j a v l j e n j e b o ž a n s t v a: Kralj - Krist je Sin Božji (Mt 16,16; Mk 12, 14, 61).

Sve je ovo vrlo obzirno izneseno, na način, da bez napadnosti uvjeri duše dobre volje.

396. O p a s k a. Ne može se nekoga dovesti k vjeri dokazivanjem. Tu se radi o ljubavi. Samo onaj, koji ljubi istinu i koji je proživljuje, može doći ka Kristovoj svjetlosti.

397. Koje je veliko Isusovo čudo?
Isusova osoba.

Mi se zanimamo za Isusova čudesa poglavito radi njegove osobe, a ne zanimamo se za osobu radi čudesa.

Kad bi se kojegod duše dandanas zaustavile da promatraju čudesa, namjesto da promatraju osobu, našle bi tu čak smetnju. Budući da nisu oni bili svjedoci, mogle bi o njima raspravljati, a ne razumjeti ih.

Uostalom sam nam je Isus prorekao, da će na koncu svijeta biti lažnih čudesa, što će ih izvoditi lažni kristi, da bi odveli od Boga i da bi zaveli od vjere, kad bi to bilo moguće, i izabrane. Čudo dolazi od Boga, kad ono čini osjetljivom prisutnost i ljubav Božju, ali može biti i prividnih čudesa, koji nisu od Boga a prepoznaju se po svrsi. Kao primjer su čudesa, koja su izveli egipatski vračari protiv Mojsija (Ex 7,11

Po nauci i osobi poznajemo čudesa.

I da Isus nije učinio nijedno čudo, ne bi zbog toga bio manji. Uostalom najdivnije je u Isusovim čudesima način, kako ih je izvodio: skromnost, odricanje, ljubav.

398. Što je čudo?

Osobni znak Božanstva. Triumf duha nad materijom. Potvrda božanske slobode u svemirskom determinizmu. Kod čuda se ne ukidaju prirodni zakoni, nego se uzdižu, u skladu s naravi stvorenih bića, koja na kraju krajeva nije drugo nego izražaj božanstva. Čudo, iznenadni bljesak duha u materiji, uzdiže prirodne zakone čineći, da

služe neposredno za iskazivanje nadnaravnog.

399. Je li teško dopustiti, da ima čudesa?

Nije, ako se dopusti, da je cilj stvaranja objavljenje duha. Posve je prirodno, da ponekad duh preuzima zakone materije, da osobno izrazi stvarnost, na kojoj se ti zakoni osnivaju. Stvoritelj očito može da uvijek intervenira kod stvorova, da očituje prava duha i naklonost ljubavi, koja im daje značenje.

400. Što je lažno čudo?

Očitovanje zlog duha.

401. Odakle proističe važnost svih Isusovih čudesa?

Od Isusove osobe; pa i kod Uskrsnuća, koje ima jedinstvenu važnost zato, što Isusova osoba ima jedinstvenu važnost.

402. Uz koji uvjet Isus čini čudo?

Da ono bude usmjereno prema duhovnoj misiji.

Sva su Isusova čudesa izvedena jedinstvenim načinom i podredjena su moralnom redu.

U Nazaretu Isus "nije mogao učiniti nijedno čudo" (Mk 6,5), jer čudesa ne bi bila postigla svoj duhovni cilj, budući da su svjedoci bili protivni vjeri. Kad čudo ne može imati duhovnog učinka, Isus ne će da ga učini. Herod očekuje čudo, farizeji traže znak, mnoštvo se nada ponovnom umnoženju kruha: i Isus odbija.

403. Ima u evandjelju pojedinosti, koje začudjuju. Pročitajte "ozdravljenje slijepca od rodjenja" (Iv 9.) Isus sa svojom pljuvačkom pravi blato i maže slijepcu oči. Krist upotrebljava vrlo jednostavna sredstva, čini se, kao da se služi "domaćim" lijekovima, da čudesima dade manje bučnosti, da se manje gleda na čudesa, a da se prihvati njegova nauka. Katkada odmah upada u najjednostavnije postupanje, kao da je učinio nešto posve obično. "Dajte joj jesti" (Mk 5,43 reče Isus za uskrsnutu kćer Jairovu); "Razvežite ga i pustite da ide" (Iv 11,44 reče za uskrsnulog Lazara).

404. Dapače često (Marko to stalno ponavlja), pošto je Isus učinio neko čudo, naredjuje, da se o tom šuti. On čini čudesa, jer je dobar, jer ljubi, jer može da pomogne. Ali uvijek duhovni učinak odredjuje čudo. Nas ne osvaja čudo kao takvo, nego upoznanje i susret s Isusom. Da dodje do ovog susreta, moramo mnogo toga naučiti, jer ne poznamo dosta evandjelje.

+

405. Samo kad nas Isusova osoba zanese, kad nam takne srce, gane volju, kad nam rasvijetli razum, mi se počnemo živo zanimati za Isusov problem.

Svi, koji su čitajući evandjelje otkrili Isusa, čuli su njegov glas kao da dolazi iz same njihove nutrinje.

406. Evo ovako treba učiti blaženstva (Mt 5):

Stavite se duhom u raspoloženje onih, koji su ih prvi put slušali...

Bilo je tu nešto posve novo.

Isus proglasuje blaženima sve nevolje, sve patnje, sve prividne čovjekove granice, kao da kaže:"Što za to? Čovjekova je veličina u unutrašnjosti, u tom, da Bog stanuje u njegovoj duši."

Zajednička osnova blaženstava je bogatstvo siromaštva.

Oni, koji ništa nemaju, imaju sve, ako posjeduju ono što je bitno: Boga u sebi.

407. "Pazite, da pravdu svoju ne činite pred ljudima, da vas oni vide, inače ne ćete imati plaće kod Oca svoga, koji je na nebesima."

"Kad dijeliš milostinju, neka ne zna tvoja ljevica, što čini tvoja desnica, da bude tvoja milostinja u tajnosti, i Otac tvoj, koji gleda u tajnosti, naplatit će ti" (Mt 6, 1-4).

Vrijednost čina nije u samom činu, nego u nakani. Sve, što se može raditi na izvanjski način, bez vrijednosti je pred Bogom, ako nakana nije čista, ako srce nije pravo. Ne radi se o tom, da se plati porez ili da se nešto učini, nego da se Nekoga ljubi. To je moral milosti. Dobro nije nešto, što treba učiniti, nego Netko koga treba ljubiti, a taj Netko je naš Otac.

"Ovako molite: Oče naš, koji jesi na nebesima..." Bit ćete pred Bogom kao njegovi sinovi, kao njegova djeca, ne više kao sluge, donoseći u svoju ljubav, a ne svoja djela.

"Onaj, koji može reći Biću, koje upravlja nebom i zemljom: Moj Oče, taj je uzdignut iznad neba i zemlje i posjeduje višu vrijednost, nego li je cijeli svemir" (Harnak).

+

408. Čistvo je evandjelje usmjereno prema duhu. Svojim propovijedanjem Isus želi probuditi duhovna raspoloženja svojih slušatelja, da ih učini sposobnima upoznati njegov duh. Nije li nam se Krist od početka dao kao Sin Božji? Ali duhovi nisu bili pripravljeni da prime ovu istinu, ovaj odviše čudesan dar, i Židovi bi bili njegove riječi uzeli kao hulu na Boga. Zato Isus malo po malo uči svoje apostole, i oni će mu sami reći: "Ti si Krist, Sin Boga živoga" (Mt 16, 13-19).

U govoru na gori Isus naglašuje, da je veličina u unutrašnjosti, da vrijednost djela dolazi od nakane. Vrijednost djela je u ljubavi, koja je u nj uložena, ili radije u tom, koliko mi sami postajemo ljubav, da dodjemo u odnos s onim, koji je ljubav.

I što se tiče same nakane, naš Gospodin u molitvi "Oče naš" uči svoje učenike, da se obraćaju k Bogu ne kao sluge, koji donose ono što su učinili, nego kao sinovi, koji vesele svoga Oca darujući mu sami sebe.

Ova istina, da nakana, koju samo Bog vidi, daje vrijednost djelu, ima neizmjernu važnost. Ona preobrazuje naše biće. Unutrašnji život odlučuje o vrijednosti našega života, on mu daje veličinu. Ovo se pokazuje u čitavoj Isusovoj osobi, s kojom nam treba stupiti u dodir čitajući evandjelje.

409. Isus i žena preljubnica.

"Isus otide na goru Maslinsku. Rano ujutro opet dodje u hram, i sav je narod dolazio k njemu, te je sjeo i učio ih. A književnici i farizeji

dovedu ženu uhvaćenu u preljubu, postave je na sredinu i kažu mu: Učitelju, ova je žena sada uhvaćena u preljubu. Mojsije nam je zapovjedio u zakonu, da takove kamenujemo. A što ti kažeš? To su govorili kušajući ga, da bi ga mogli optužiti. Isus se sagnuo dolje i pisao prstom po zemlji. A kad su ga jednako pitali, uspravi se i reče: Koji je medju vama bez grijega, neka prvi baci kamen na nju. I opet se sagnuo i pisao po zemlji. A čuvši to, izlazili su jedan za drugim počevši od najstarijih. I osta Isus sam i žena stojeći na sredini. Uspravivši se Isus reče joj: Ženo, gdje su oni? Nitko te ne osudi? Ona reče: Nitko, Gospodine! A Isus reče: Ni ja te ne ću osuditi. Idi, i od sad ne griješi više." (Iv 8, 1-12 premda ovaj odlomak ne pripada sv. Ivanu.)

410. Isus ima neprijatelja. Zašto?

Jer ih zavist izjeda. Ne dopuštaju, da ih Isus, koji nije doktor njihovih univerziteta, uči istinu. Ne dopuštaju, da ih Isus, koji svoju nauku crpi ne izvana, nego u svom srcu, može nadilaziti. Takvo je neprijateljstvo farizeja, stranke pobožnih, i književnika, ljudi zakona.

411. Kakvu zamku stavljaju Isusu?

Traže, da suprostave Isusa Mojsiju. Ako ustanove, da je protivan zakonu, sve je rečeno.

Slučaj je donesen pred njega jasan: Žena uhvaćena u očitom zločinu preljuba. Isus ne odgovara. On se odvraća od njih zgražajući se nad pomanjkanjem samilosti, radi kojega optužuju ovu ženu, da bi optužili njega samoga. On se naginje prema zemlji u povrijedjenom držanju zato, da sakrije svoj sram nad njihovim djelom i svoje crvenilo nad njihovom bestidnošću. Zatim, budući da oni insistiraju, on odgovara slijedeći duh pravednosti, koji oni nemaju: "Koji je medju vama bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju".

Ova je riječ glas njihovih vlastitih savjesti. Oni odlaze. "Nitko ne osudi? Ona reče: Nitko, Gospodine! A Isus reče: Ni ja te ne ću osuditi. (Kao da bi i on bio griješnik poput njih: Ni ja!) Idi, i od sad ne griješi više".

Nije moguće, a da svatko u ovih Isusovim riječima ne spozna glas svoje vlastite savjesti.

412. I s u s i S a m a r i t a n k a.

Isus (dolazeći iz Judeje) "dodje u grad samarijski, koji se zove Sihar, blizu zemlje, što je dade Jakob Josipu, sinu svome. Ondje bijaše studenac Jakobov. Isus je, dakle, sjedio, umoran od putovanja, na studencu. A bilo je oko šeste ure. I dodje žena Samarjanka da zagrabi vode. Reče joj Isus: Daj mi piti; jer su njegovi učenici otišli u grad, da kupe jela. I reče mu žena Samarjanka: Kako ti Židov tražiš od mene, žene Samarjanke, da piješ? - jer se Židovi ne druže sa Samarjanima. Odgovori joj Isus: Da ti znaš dar Božji i tko je, tko ti govori: daj mi piti, ti bi zamolila u njega, i dao bi ti vode žive. Reče mu žena: Gospodine, ni grabiti nemaš čime, a studenac je dubok, otkuda ti dakle voda živa? Zar si ti veći od oca našega Jakoba, koji nam dade studenac, i on je pio iz njega i njegovi sinovi i njegova stoka? Odgovori joj Isus: Svaki, koji pije

od ove vode, opet će ožednjeti, a koji pije od vode, koju ću mu ja dati, ne će ožednjeti do vijeka, nego voda što ću mu ja dati, bit će u njemu izvor vode, što struji u život vječni. Reče mu žena: Gospodine, daj mi te vode, da ne ožednim, i da ne dolazimo vamo grabiti. Reče joj Isus: Idi, dozovi svoga muža i dodji ovamo! Odgovori žena: Nemam muža. Reče joj Isus: Pravo si kazala: Nemam muža; jer si ti imala pet muževa; i koga sada imadeš, nije ti muž; to si kazala po istini. Reče mu žena: Gospodine, vidim da si ti prorok. Oci su se naši klanjali na ovoj gori, a vi kažete, da je u Jeruzalemu mjesto, gdje se treba klanjati. Reče joj Isus: Ženo vjeruj mi, da ide vrijeme, kada se ne ćete klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu. Vi ne znate, čemu se klanjate, a mi znamo, čemu se klanjamo, jer je spasenje od Židova. Ali dolazi vrijeme, i već je nastalo, kad će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i istini, jer i Otac traži takve klanjaoce. Bog je duh, i koji mu se klanjaju, u duhu i istini treba da mu se klanjaju. Kaza mu žena: Znam, da će doći Mesija, koji se zove Krist, a kad on dodje, navijestit će nam sve. Reče joj Isus: Ja sam, koji s tobom govorim..." (Iv 4, 5-25).

413. Ovdje imamo uzorak Kristove pedagogije- koja polazi od pojedinačnoga, od najjednostavnije stvari, da se uzdigne do najviših istina.

On moli vode.

Žena se čudi: Židov, pa govori sa samarjankom.

"Da ti znaš dar Božji i tko je, tko ti govori: daj mi piti, ti bi zamolila u njega, i dao bi ti vode

žive". On pokušava, da je podigne na duhovni nivo.

Ona ne shvaća tog skretanja i prigovora: "Gospodine, ni grabiti nemaš čime, a studenac je dubok, otkuda ti, dakle, živa voda?"

On joj ponovno pruža polugu: "Koji pije od vode, koju ću mu ja dati, ne će ožednjeti do vijeka."

Osvojena žena, a da još dobro ne shvaća(govori):"daj mi te vode, da ne ožednim i da ne dolazim ovamo grabiti". Konačno sve aluzije ciljaju na nju.

Tada Isus udari ravno: "Idi, dozovi svoga muža i dodji ovamo".

Ona je raskrinkana: "Vidim, da si ti prorok".

Zatim ,skrećući pitanje s ovog mučnog predmeta (nastavlja):"Oci su se naši klanjali na ovoj gori, a vi kažete, da je u Jeruzalemu mjesto, gdje se treba klanjati".

Židovi su imali pravo, reče Isus, "ali dolazi vrijeme, i već je nastalo, kad će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i istini... Bog je duh, i koji mu se klanjaju, u duhu i istini treba da mu se klanjaju".

Reče mu žena: "Znam da će doći Mesija, koji se zove Krist, a kad on dodje, navijestit će nam sve".

Reče joj Isus: "Ja sam, koji s tobom govorim".

Ova je radosna vijest vrhunac moralnog Isusova propovijedanja. Nešto je novo u svijetu, otkad je Isus rekao ženi grešnici ovu nenadmašivu riječ: "Bog je duh". Najviša moralna objava dana je na Jakobovu zdencu, ženi, kojoj je Isus otkrio njene grijehe. Očito je, da, pošto je to

čula, ne će više griješiti.

"Bog je duh" - i on traži klanjaoce medju ljudima. Dakle je i čovjek duh. Njegovo je dostojanstvo čudesno. Sva vrijednost života je iznutra. I čovjekova je vrijednost u onom, što on jest, a ne u onom, što on radi.

Trebamo samo slušati ove Isusove riječi upravljene Samarjanki, da shvatimo, kako se religija nije nikada više izdigla. Kad se prihvati ova religija, dokinuta je svaka farizejština, a još više "religija djela". Bog traži, da mu se naš duh daruje; jer On je Duh.

Ovdje prisustvujemo ustanovljenju "religije duha":"Nikada čovjek nije tako govorio, kao ovaj čovjek" (Iv 7,46).

Uhode velikih svećenika i farizeji bili su sami razoružani Isusovom riječju, a dvadeset stoljeća nakon toga mi doživljavamo isto:

"Gospodine, ja slušam tvoju riječ ne zato, jer su mi rekli, da si ti bio Sin Božji, nego tvoja je riječ divna iznad svake ljudske riječi. I po tom spoznajem,da si Sin Božji"(André Gide).

+

414. U kojem je smislu Isus Sin Božji?

Isus nas je poučio, da se obratimo Duhu Svetomu, da bi ovaj smisao u punoj svijetlosti zasjao u nama.

415. Što znači riječ "Isus"?

Spasitelj,"Jahve spašava", "Bog spašava".

Kod Židova se je ime Isus redovito davalo. Ono je za nas dobilo jedinstveno značenje zbog

"Isusa iz Nazareta", koji je Sin Božji.

416. Kako se Isus najčešće zove?

Sin čovječji u čitavoj stvarnosti, čitavom bratstvu i svoj poniznosti, što ova riječ izražava.

"Sin čovječji nije došao, da mu služe, nego da služi i dade život svoj u otkup za mnoge" (Mk 10, 45).

"Što me zoveš dobrim? Nitko nije dobar osim jedinoga Boga" (Mk 10,18).

"Ženo...još nije došao moj čas" (Iv 2,4).

U ova tri teksta Isus se sam smatra Božjim slugom.

417. Isti su osjećaji izraženi u slijedećim odlomcima:

"Duh ga izvede u pustinju" (Mk 1, 12).

"Nisam vlastan dati ja...nego Otac moj (Mt 20, 23).

"Jelo je moje da činim volju onoga, koji me je poslao, i da izvršim djelo njegovo"(Iv 4,34).

"Otac je veći od mene" (Iv 14, 29).

"Aba, Oče... ne što ja hoću, nego što ti" (Mk 14,36).

"Bože moj, zašto si me zapustio" (Mk 15,34).

"Naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem" (Mt 11,29).

"Gospodine, zar ti meni da pereš noge?"(Iv 13,6)

418. (Poniznost je Isusova tako velika, da sablažnjava učenike). A ipak on može reći - i to je drugi aspekt njegove tajnovite ličnosti: "Vi mene zovete Učiteljem i Gospodinom, i pravo velite, jer i jesam" (Iv 13,13).

Isus se neprijeporno smatra slugom Božjim. U Isusu imamo slugu. Ali u Isusu imamo takodjer i Učitelja i Gospodina. Apostoli (prije Duhova) nisu shvatili ni jedno ni drugo lice svoga Učitelja. Takodjer svaki put, kad Isus najavljuje svoju muku učenicima, oni ne slušaju, ne shvaćaju.

Zato Isus prekorava Petra: "Odlazi od mene, sotono... jer ne misliš, što je Božje"(Mt 16 23).

Učenici imaju tako malo povjerenja u Isusovu poniznost, da im ona izgleda prezir njegove misije: ona ih sablažnjava. A ipak nam ova tako duboka poniznost jamči, da on kaže istinu, kad se naziva "Učitelj i Gospodin".

419. Isus se ukazuje kao sluga. Isus se ukazuje kao savršen klanjalac: On provodi svoj život u molitvi.

"Ja ne mogu ništa činiti sam od sebe" (Iv 5, 30). "Moja nauka nije moja" (Iv 7, 16). "Jelo je moje, da činim volju onoga, koji me je poslao" (Iv 4, 34). Sav je život Isusov bio čin posluha volji svoga Oca.

Ali pranje nogu, koje je čin tako savršene poniznosti, završava ovim riječima: "Vi zovete mene Učiteljem i Gospodinom, i pravo velite, jer i jesam" (Iv 13, 13).

420. U Isusu dakle postoji i drugi aspekt: on je Učitelj i Gospodin.

"Čuli ste, da je rečeno starima..., a ja vam kažem" (Mt 5, 21, 27); Ovaj "ja" predstavlja apsolutni autoritet. Isus je u istom redu s onim, koji je dao zakon.

"Kad dodje Sin čovječji u slavi svojoj..."

(Mt 25, 31 i dalje).

Ono što je učinjeno posljednjemu od njegove braće, njemu je učinjeno. Prisutan u posljednjem čovjeku, Isus osjeća u svakom, što je svakomu učinjeno, kao što majka osjeća radosti i muke svoje djece.

Na koncu svijeta... "mnogi će mi reći..." (Mt 7, 22). On je sudac svijeta.

"Tko ljubi oca ili mater više nego mene, nije mene dostojan" (Mt 10, 37). Njega treba ljubiti iznad svega.

"Ovdje je više od Jone... ovdje je više od Salamona" (Mt 12, 41-42).

"Zaista, zaista vam kažem: prije nego je postao Abraham, ja jesam" (Iv 8, 58).

"Blago očima, koje vide, što vi vidite. Jer vam kažem, da mnogi proroci i kraljevi htjedoše vidjeti, što vi vidite, i ne vidješe, i čuti, što vi čujete, i ne čuše" (Lk 10, 23).

"Ja sam svijetlo svijeta. Tko ide za mnom, ne će hodati po tmini" (Iv 8, 12).

"Slavim te, Oče, Gospodine neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i razumnih, a objavio malenima.

"Da, Oče, jer je tako bila volja tvoja. Sve je meni predao Otac moj. I nitko ne zna, tko je Sin do Oca, ni tko je Otac do Sina, i komu Sin hoće da objavi" (Lk 10, 21-22).

Ovdje se izjednačuje poznavanje Oca po Sinu i poznavanje Sina po Ocu. To je ista tajna; jedna uključuje drugu.

"Tko vidi mene, vidi i Oca" (Iv 14, 9).

ZBO

"Ja i Otac jedno smo" (Iv 10, 30).

Priča o zlim vinogradarima. "Upoznaše, da je za njih kazao tu priču" (Mk 12, 12).

Vinogradar je Izrael, Gospodar je Bog, vinogradari su vodje naroda, sluge su proroci, koji traže od Židova, da se klanjaju istinskom Bogu, Sin je Isus, koji govori.

Oni pogadjaju oštricu priče, kad ga hoće predati smrti: "Ubijmo ga, i njegova će baština postati naša". Ali on postaje "ugaoni kamen".

"Jesi li ti Krist, Sin Boga blagoslovljenoga? Isus odgovori: Ja jesam" (Mk 14, 61).

"Bog je tako ljubio svijet, da je predao jedinorodjenoga Sina svoga, da nijedan, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego ima život vječni" (Iv 3,16).

+

421. Zašto je Isus umro?

Iz ljubavi prema Ocu, iz ljubavi prema nama.

422. Zašto "prema nama"?

Da se kraljevstvo Božje nastani u nama; da Bog živi u nama životom ljubavi, koja nas poistovjetuje s njime.

423. Zašto su poglavice naroda osudile Isusa na smrt?

Oni su od religije bili učinili sistem opsluživanja, čine vanjskih djela. Isusova pojava, najmanja njegova riječ (manifestacija duha) bila je rušenje njihova sistema. Oni su volili Isusa predati smrti, nego li se odreći svojih nazora.

424. Što Isus odgovara na pitanje velikog svećenika: "Jesi li ti Sin Božji"? (Lk 22, 70).

Bez ikakva izazivanja, ali s uzvišenom jednostavnošću: "Ti si rekao: Ja jesam". Ja sam došao, da posvjedočim istinu, da umrem za nju, da svijet po njoj živi.

425. U kojem je smislu Isus Sin Božji?

U jedinstvenom smislu. Bez sumnje. "Svi, koji ga primiše, dade im vlast, da budu djeca Božja"(Iv 1, 12). Ali ne u onom jedinstvenom smislu, koji se odnosi samo na njega. On nije samo jedan od sinova Božjih, nego jedini Sin Božji.

426. Kako se dogodila Tajna Utjelovljenja?

Svijetlo je svijetlilo u tami, a tama ga nije primila (Iv 1, 5). Nigdje pod olovnim nebom nije izbijao tračak sunca. Ali gle, gdje se na jednom mjestu oblak razgrnu. Svijetlo je prodrlo i cijela je zemlja rasvijetljena. Tako je u krilu Blažene Djevice Marije, očuvane od istočnog grijeha, zasjalo Svijetlo, u tajanstvenoj klici, koja će rasvjetati njenu krv.

Počela je opstojati ova prozirna stvarnost: tijelo i duša, razum i volja, osjećajnost i srce, u jednu riječ ljudska narav, u punini svih moći, što sačinjavaju savršena čovjeka, koji je istinski stvoren, u biti ovisan, nužno konačan i ograničen kao sve, što ima početak, neograničen samo u otvorenosti, kojom se predaje božanskoj invaziji. Jer Isusova ljudska narav nipošto nije stvorena za svoj račun, da bi pripala sama sebi i da opstoji sama u sebi u ljudskom ja, koji se ne može predati drugome, a može se protiviti Bogu. Ona postoji

samo za Božji račun, kao njegov organ, kao njegovo orudje, kao živa žrtva, kao najviši sakramenat. Ona je zajedničko djelo svih triju osoba, kao sve stvoreno, i ona neprestano šalje prema nedjeljivom Trojstvu svoju molitvu, klanjanje, zahvaljivanje i ljubav i vječno prinošenje svoje žrtve.

427. Što je grijeh? (Vidi br. 22-23, 333)

Kraljevstvo mojega ja.

428. U čemu se sastoji Otkupljenje?

U uspostavljanju kraljevstva Božjega, koje je kraljevstvo ljubavi. Uspostavljanjem kraljevstva Božjega bit će dokinuto kraljevstvo moga ja.

429. U kome će najprije biti uspostavljeno?

U Otkupitelju. Isus će biti savršeno ostvarenje kraljevstva Božjega, koje on želi uspostaviti u nama. Najprije je u Njemu ljudska narav bila tako reći lišena ljudskog ja, što je imalo kao normalni završetak, da je božansko Ja u njoj moglo samo odjeknuti. Kristovo čovječanstvo je privezano na božansku osobnost, koja počiva na Riječi, na osobnost "Jedinorodjenog Sina, koji je u krilu Očevu" (Iv 1, 18); ono je svijesno, da ne pripada samo sebi; ono proglašuje zahtjeve, koji su u njemu najodličnije ispunjeni; ono može sve tražiti, jer ne traži ništa za sebe; ono se hrani božanskom voljom; ono je u svemu, što čini, podložno gibanju Duha; ono se brine jedino za slavu Božju: takvo je čovječanstvo Kristovo: ono nije zatvor, u kojem bi Božanstvo bilo zatvoreno, nego hostija, iz koje baca zrake na sve strane.

+

430. Što je osobnost?

Duhovna autonomija, pripadnost sebi, što je vlastitost duha.

Osobnost se kod nas očituje naročito kao granica, ograničenje, dijeljenje, koje nas osamljuje od drugih, i – za nesreću – to takodjer dopušta, da se odijelimo od Boga suprotstavljajući svoje ja njegovoj volji.

U Isusu ne opstoji ljudska osobnost, ljudsko ja.

Zraka Božanstva može proći kroz ljudsku narav, a da ne susretne nikakva otpora tako, da je njegovo čovještvo kao sakramenat Božanstva.

Isus je prvi i najveći od svih sakramenata.

Što je, ustvari, sakramenat? Znak, koji predstavlja i koji priopćuje božansko. A čitav je Isusov ljudski život znak, koji priopćuje božansko, kao što je hostija znak, koji nam daje Isusa.

431. Da je bila neka ljudska narav tako otvorena prema Božanstvu kao Isusova, bi li se u njoj moglo izvesti Utjelovljenje?

Da, ali se takva narav našla samo u Isusu. Zato je Utjelovljenje izvedeno samo u njemu.

432. Gdje nastaje promjena u času Utjelovljenja?

U Božanstvu nema nikakve promjene. Sve je mijenjanje na strani ljudske naravi.

Bog je u krilu Djevice Marije stvorio jednu ljudsku narav, koja je potpuno otvorena Božanstvu. Tako je ova ljudska narav, koja opstoji u osobi Riječi Božje, svijesna, da ne pripada sebi, nego da je u rukama Božanstva, potpuno služeći Božan-

stvu kao neodjeljivo orudje, kao živi sakramenat božanskih priopćivanja.

Crkva ovo izražava s dva izraza:

433. 1. "Riječ je tijelom postala" i "Sidje s neba i posta čovjekom".

Ovaj prvi način izražavanja, koji je veličanstven, mogao bi nas zavesti u zabludu, jer govoreći o "silaženju" moglo bi se misliti o materijalnom silasku. Silazak ovdje treba razumjeti kao izraz, koji izražava prilagodjivanje višega nižemu, koje je vlastito svojstvo veličine, koja se prilagodjuje, a da ne gubi od svoje veličine.

434. 2. U Vjerovanju, koje se zove Atanazijevo, nalazi se drugi način izražavanja, koje je jasnije: On je uzeo, On je uzdigao ljudsku narav u Boga.

"Jedan (to će reći Krist je jedna osoba, premda je Bog i Čovjek), ne mijenjanjem Božanstva u tijelo, nego preuzimanjem (uzdizanjem) čovječanstva u Boga."

Utjelovljenje je najviši Božji dar ljudima.

Ljudska je narav prekrita božanskom osobom: U Isusu nema "ljudskoga ja", u njemu je samo božanski ja.

435. Ide li i Isusova poniznost do korijena njegova bića?

Pokušajte postaviti u usta nekoga drugoga ove Isusove riječi: "Čuli ste, da je kazano starima... A ja vam kažem..." (Mt 5, 21-22); "Ja sam svijetlo svijeta..." (Iv 8, 12 i 9, 5); one ne bi bile prihvatljive, jer bi ih izgovarao ljudski ja, koji ograničuje, isključuje, gazi...

Kod Isusa su to riječi najdublje poniznosti.

436. Ako promatramo Isusa u njegovu čovještvu, on zaista ne govori: Ja sam Bog, nego Bog je u meni, Bog me je tako obuzeo, da sam ja samo orudje njegova djelovanja, da ja ne mogu više reći ja, jer ja u meni je drugi.

Osoba, koja govori njegovim ustima, božanska je osoba. Ova usta, ovaj ljudski život nije drugo, nego sakramenta božanstva. Isus-Čovjek nije dakle "propovijedao sebe"; On je uvijek propovijedao Boga, jer je utjelovljena "Riječ". Zato možemo i mi reći sa sv. Pavlom: "A ja više ne živim, nego živi u meni Krist"(Gal 2, 20), jer smo po čovještvu Isusovu ukorijenjeni u Bogu.

Kako god mnogo ljubio, sv. Pavao ostaje svejedno on sam, različita osova od Krista. On još može reći ja i "ja".

Isus je neizmjerno više jedno s Bogom. On ne može više kao čovjek reći: "Nijesam više ja, nego je Bog u meni".

U Isusu nema nikakva egoizma, nikakve zapreke božanskom dolasku.

Sve Isusove izjave, koje se odnose na poja, "Sluge Božjega", najstrože izražavaju stvarnost, jer njegovo ljudsko biće ne pripada više sebi, nego je potpuno zauzeto božanskom prisutnošću. Zato Isus za nas zaista je Put, Istina i Život (Iv 14, 6); čovještvo je put, koji vodi k Istini i k Životu, k božanstvu.

437. Tako je naš Gospodin na savršen način izrazio tajnu Utjelovljenja, u prozirnom odricanju sebe.

Treba dakle ići dalje od onoga, što oči vide: "Dobro je za vas, da ja otidjem" (Iv 16,7).

Jer ne gledajući moje čovještvo, vi ćete se podići do božanstva, na kojem ono počiva.

"Malo, i više me ne ćete vidjeti, i opet malo, pa ćete me vidjeti" (Iv 16,16). Vratit ću se k vama na duhovan način, na dan Duhova.

438. Čovještvo je samo znak (divan znak!), ali konačno znak: "Još bih vam imao mnogo kazati, ali sad ne možete podnijeti". (Iv 16,12).

Kad, dakle, kažemo, da je utjelovljenje osobni izraz i priopćenje božanskog, ne znači, da se čitavo božanstvo zatvorilo u Isusovu ljudsku narav.

Ipak se po čovještvu, po srcu Isusa – drugog Adama – božanstvo osobno nama priopćuje.

Kad budemo "s onu stranu zavjese", vidjet ćemo ono, što neizmjerno nadilazi sve znakove.

439. Isus je Gospodin i Učitelj. Ali On je i sluga i sakramenat božanstva. Njegova nam poniznost jamči za njegovo božanstvo, za božanstvo, koje sačinjava i koje jest njegova osobnost.

On može od nas tražiti sve, jer Onaj, koji govori o njegovoj ljudskoj naravi, jest istiniti Bog, koji daje ono što traži.

440. "Novu vam zapovijed dajem, da ljubite jedan drugoga..." – ova je zapovijed nova u ustima Isusovim, jer odsada ima svoj korijen u Isusovoj osobnosti – "...kao što sam ja ljubio vas" (Iv 13,34). Svako biće postaje dostojno

ljubavi zbog Isusove prisutnosti u njemu.

441. Osobnost Isusova ne ograničuje; to je universalna osobnost, koja se daje, koja nas ne primorava; to je osobnost samoga Boga, koji je sav ljubav.

442. Velika zapovijed predstavlja dakle svu evandjeosku novost samo pod uvjetom, da se shvati u toj punini kao sva prožeta osobom, što joj daje ovu neodoljivu snagu pokreta, jer je sama ta osobnost beskonačni dar svijetu, koga želi spasiti.

"Bog je tako ljubio svijet, da (mu) je predao jedinorodjenog Sina svoga"...(Iv 3,16).

+

443. Ima li Isus ljudsku dušu: ljudsku slobodu, inteligenciju, osjetljivost?

Da, Isus, pravi čovjek, ima sve ljudske sposobnosti. On govori Bogu: "Ne moja volja, nego tvoja neka bude"(Lk 22,42).

444. Kome je bila upravljena Isusova molitva? Čitavom Trojstvu. U Isusu nije molio Bog, nego čovjek, ljudska duša.

445. Kome je prikazana žrtva križa? Čitavom Trojstvu.

Kad Isus kaže:"Jelo je moje, da vršim volju moga Oca" (Iv 4,34), kad je o njemu rečeno, da je bio "poslušan sve do smrti na križu" (Filip 2,3), tu se radi o ljudskoj naravi, koja stoji naprama čitavom Trojstvu.

446. Je li Isus bio slobodan, dok se je pokoravao?

Da, inače ovo pokoravanje ne bi bilo zaslužno.

Isus se nalazi pred dužnošću, koju mora izvršiti, i vrlo dobro zna, da će ga ona stajati života.

U njegovoj strašnoj agoniji mi vidimo ljudsko biće, koje se bori pred dužnošću, koju mora izvršiti.

Isus je od djetinjstva bio prihvatio ovu misiju.

447. Je li tajna Utjelovljenja i za Isusovu dušu tajna?

Utjelovljenje je bilo za Isusovu dušu, gledanu u njegovu čovještvu, veća tajna, nego li za nas, jer je Isus u svom čovještvu bliže Bogu, nego li bi to ikoje ljudsko biće ikada moglo biti. Isusova je duša, jer je stvorena, ograničena. Izmedju nje i Boga postoji beskonačan razmak, što ga Isusova duša, jer je savršenija, osjeća mnogo bolje nego li mi. Ona takodjer zna mnogo bolje nego li mi, cijeniti dar Božji. Zato je Isusov život neprekidna molitva, neprekidno zahvaljivanje pred tajnom Utjelovljenja. Samo Bog shvaća, što On jest i što daje Utjelovljenjem.

+

448. Evandjelje nam je otkrilo, u čemu se sastoji tajna Utjelovljenja?

Upoznali smo, da je Isus bio č o v j e k : ograničen, patnik, slobodan, podložan, poslušan.

Slušali smo ga, gdje govori, kako samo Bog može govoriti. Tražio je ono, što samo Bog može tražiti. Ali su njegovi zahtjevi bili uvijek popraćeni najdubljom poniznošću tako, da se ne može sumnjati o njihovoj zakonitosti. Njegovi zahtjevi uostalom znače samo to, da se Bog u njemu darovao nama, kad se njegovu čovještvu dao u osobnosti Riječi, na kojoj počiva čovještvo.

449. Isus je prvi i najveći od svih sakramenata.

Isus je božanska priča u ljudskom životu.

Isus je živa hostija, točno s tom razlikom, što je hostija neživa i nije slobodna.

Ovdje je velika tajna u tom, što je Isus slobodno i živo orudje. Možda ne bismo imali toliko poteškoća da shvatimo Utjelovljenje, da je Isus bio neki predmet. Ali u njemu je savršena ljudska narav, savršeno svijesna i slobodna, ali tako otvorena, da nije nikakva zapreka, da se Božanstvo osobno daruje.

450. Kao što u riječi primamo misao, kao što u hostiji primamo Krista, tako u Isusu primamo Boga.

U Isusu je: potpuna poniznost (sluga), bezuvjetan zahtjev (Sin Božji) i potpun dar (Bog koji spasava).

451. Isusov život nije neka vrst pozorišne igre, odigrane nama za primjer. Nema ništa stvarnije ni autentičnije. Ali čitav je ovaj ljudski

život bio sakramenat, živi znak Boga.

Zato je Isus ujedno: Učitelj i Sluga; Sin Božji i Sin čovječji; naš Bog i naš stariji brat; drugi Adam (I Kor 15,45), glava novog čovječanstva.

452. Z a k l j u č a k : Moralna je važnost Utjelovljenja u tom, da se podigne kraljevstvo Božje rušeći kraljevstvo sebičnosti. Ovo se savršeno ostvarilo u Isusovu životu, gdje je sve sakramentalno, sve predstavlja Boga, sve vodi k Bogu i osobno nam Ga daje.

Mnogo je, dakle, važnije, da se time ostvari sreća u pobjedi svojega egoizma puštajući, da Isus živi u nama, nego li da dijalektički izrazimo neizrecivu tajnu, koja dobiva stvarno životno značenje tek u srcu, koje se otvara ljubavi.

453. Što označuje Isusovo djevičansko rodjenje? Zašto se Isus rodio od djevice?

Da ovim jedinstvenim primjerom naglasi, da On započinje novo čovječanstvo. On je čovjek, sveopći čovjek, ne samo jedan od ljudi. On u sebi sadrži čitav ljudski rod. On duhovno ujedinjuje sve naraštaje, a nije medju njima kao karika lanca. On je drugi Adam.

"Nijeste li znali, da meni treba biti u onome, što je Oca mojega? (Lk 2,49)

Dijete Isus je savršeno shvatilo, da je njegov Otac Bog, i da se mora posvetiti poslovima svoga Oca.

454. Djevica mora biti pripravljena za ovu

misiju i mora u njoj sudjelovati. Ona treba da Isusa dade čovječanstvu. Ovo dijete ne pripada njoj nego Bogu i čovječanstvu. Njezino majčinstvo mora biti dar cijelom čovječanstvu. Ona se – duhovno i slobodno – povezala s otkupiteljskim djelom svojim pristankom, koji je dala Bogu na dan Blagovijesti. Njezino je majčinstvo neka vrst, sakramenta, t.j. čin, koji priopćuje božansko. Ono radja – posve unutarnjom i u svojoj nakani univerzalnom plodnošću – Spasitelja svijeta. Ona je druga Eva: žena otkupljena od grijeha, a da ga prije nije nikada na sebi imala, da bi suradjivala na otkupljenju svih, pribavljajući čast svim majkama, jer ona svojim materinstvom pruža savršeno ostvarenja duhovnih zahtjeva ljudskog materinstva. Ljudska majka bez sumnje daje svojem djetetu tijelo, ali je njezina dužnost nadasve da odgoji dušu, duh, i da Boga oblikuje u njemu.

Materinstvo zahtijeva najviši duhovni život, jer ono mora u djetetu razviti božanski život. Majka treba da bude sveta, čista i djevičanska u svom srcu, jer inače ne može biti duhovna majka.

455. Sveta Djevica na savršen način ostvaruje majčinstvo, jer je ujedno savršena majka i savršena djevica. Kao što Isus na savršen način u svojem čovještvu ostvaruje kraljevstvo Božje, jer nema vlastitog ljudskog ja, uspostavljajući pomoću ovih otkupiteljskih skrajnosti ravnotežu, koja je bila porušena prestupanjem ljudskoga ja, tako Djevica Marija svojim posve duhovnim materinstvom oslobadja ženu ropstva, kamu su je bili

odveli čovjekova sebičnost i njezina slabost, otkrivajući joj u njezinu dostojanstvu majke božansku misiju, da Bogu radja nove sinove.

456. Žena će biti majka najprije duhom: "Evo službenice Gospodnje." A poslije Nje, na duhovan način, u posvemašnjoj povezanosti s Kristom, svaka će majka biti djevica i svaka će djevica biti majka.

Bez sumnje bit će stupnjevanja:

Kao što nijedno ljudsko biće ne će biti sin Božji u onom smislu, u kojem je to Isus, tako ni jedna žena ne će biti Majka Božja u jedinstvenom smislu, kako je to Marija.

Veoma je lijepo Isusa i Mariju imati za uzore s povlasticom da ih nasljedujemo, i da uz njihovu pomoć do njih dodjemo.

\+ + +

457. Evandjelje govori o braći Isusovoj. Jeli Marija imala druge djece? Ne, odgovara katolička predaja.

Pročitajmo mjesta gdje se govori o braći Isusovoj.

"Nije li ovo tesar, sin Marijin, brat Jakobov i Josipov, Judin i Simonov? Nisu li i njegove sestre ovdje medju nama?" (Mk 6,3).

Govoreći dalje o raspetom Isusu, sv. Marko (15,40) nam kazuje: "Bijahu ondje žene, koje su gledale izdaleka. Medju njima je bila i Marija Magdalena, Marija, majka Jakova ml. i Josipova, i Salome."

Posve je naravno uzeti, da su osobe ovdje naznačene iste, kao one o kojima je prije bilo

prije govora, i da njihova majka nije majka Isusova.

Inače, govoreći o Isusu, evandjelista bi u jednoj takvoj prigodi očito rekao: njegova majka, a ne "majka Jakova i Josipova".

U aramejskom jeziku, uostalom, nije bilo druge riječi, da se označi rodjaka. Ovaj izraz "braća", koji može značiti i "rodjaci", dolazi dakle u evandjelju veoma naravno. On je morao prijeći iz aramejskog jezika u grčki – to više, što je to postao stereotipni naziv nekih članova prve kršćanske zajednice. Tako su se Jakov i Simon, jeruzalemski biskupi, nazivali "braća Gospodinova".

458. Evandjelje nam još otkriva:

1. – da je dijete Isus sam s ocem i majkom išao u hram, kad mu je bilo dvanaest godina.

2. – da je raspeti naš Gospodin povjerio Ivanu svoju majku, koja je ostala sama.

Koji dopušta božanstvo Isusovo, lako za njega dopušta izvanredno rodjenje.

Za koga je Isus običan čovjek kao i drugi ljudi, očito nema zašto da postavlja to pitanje.

Kad gledamo očima vjere, sve poprima izgled dara, svagdje se afirmira prvenstvo duha i preobilje ljubavi.

Ako je Sin Marijin Spasitelj svijeta, to je zato, što je On Riječ, koja je tijelom postala, i zato, što je začet po Duhu Svetom.

Marija Mu je Majka, zato, da Ga daruje kao žena, koja se odrekla sebe.

\+ + +

459. B i l j e š k e s obzirom na evandjelja.

Čitamo: "A koji su bili u ladjici, pali su pred njega govoreći: "Zaista ti si Sin Božji" (Mt 14,33).

A dalje: "Odgovori mu Simon Petar: ti si Krist Sin Boga živoga. Odgovori mu Isus: blago tebi, Simone, sine Jonin, jer tijelo i krv nije to tebi objavila, nego Otac moj koji je na nebesima. I ja tebi kažem: ti si Petar, i na toj stijeni sagradit ću crkvu svoju." (Mt 16,16-17).

460. Čini se, da je ovdje bilo po prvi put priznanje Petrovo nakon neke vrsti objave. A prethodni tekst (Mt 14,33) pružio bi nam drugo priznanje zajedničko svim apostolima. Može se dakle pretpostaviti, da je bilo premiještanje odlomaka.

Priznanje u Cezareji, izneseno poslije primanja na Genezaretskom jezeru, dogodilo se prije.

Evandjelisti nijesu slijedili vremenski red.

Može se pače dopustiti, da su njihova djela kolala najprije u odlomcima, koji su tek kasnije složeni u cjelinu. Ustanovljeno je na pr., da je epizoda o ženi preljubnici ušla mnogo kasnije (4. st.) u suvisli tekst evandjelja. Nijesu važne riječi, nego moć osobnosti, koja iza njih stoji i zbog koje ove riječi ostaju za učenike riječi života.

"... On je prisutan u svakoj svojoj riječi" (Harnack);

"Auktoru – piscu – dat će se ime, koje se hoće; ne će se učiniti, da nema pisca" (Bergson).

461. Vjerojatno je, upstalom, ako ne sigurno, da riječ "Sin Božji" (Mt 14,33), zbog koje predpostavljamo kronološko prebacivanje, nema onaj puni smisao, koji poprima kod Mt 16,16, kao što se čini da je isti slučaj u priznanju Natanaela kod Ivana 5,46 i na drugim mjestima. U ovoj riječi Sin Božji ima različitih stupnjeva,a veoma je važno njihovo točno razlikovanje, da se može slijediti razvoj objave, koju je Isus davao o samom sebi.

462. Točno vrijeme, kad su evandjelja napisana, do danas nije istraženo. Može se dopustiti, da su Matej, Marko, i Luka napisali prije 70. godine. Ovo je posebno vjerojatno za Mateja, koji – čini se – skupno govori o propasti Jeruzalema i o svršetku svijeta. Uostalom njegov tekst može biti najstariji, barem u svojoj prvoj redakciji, na aramejskom jeziku; zatim slijedi Marko, koji prethodi Luku i Mateja na grčkom.

Red evandjelja, prema datumu njihova objelodanjenja:

1. Matej: aramejski tekst (izgubljen);
2. Marko: grčki tekst;
3. Luka : grčki tekst;
4. Matej: grčki tekst;
5. Ivan : grčki tekst, pod kraj I. st. (90.-100.).

Ali ovi datumi nemaju važnosti. Ono, što daje život evandjeoskim tekstvoima, leži u njima samima:

"Onaj, koji bi ih bio izmislio, eto, taj bi bio Krist".

T a j n a   C r k v e

Tajna se Isusova razvija u tajni Crkve.

463. Što je dakle Crkva?

Netko je odgovorio: Zajednica svetih. Drugi su rekli: Papa, biskupi, svećenici.

Polazeći od onoga što upada u oči, nas tada pitaju:

464. Kako su papa, biskupi i svećenici Crkva?

Kao apostoli: po božanskom poslanju, koje ih izuednačuje s Isusom Kristom, kojega nam oni moraju propovijedati i donositi.

Kad njihov život sablažnjuje, kao na pr. život Aleksandra VI. ne radi se o tom da vjerujemo njima, nego Isusu preko njih, dapače, kad to mora biti mimo njih. Njihove nas izdaje nikako ne vezuju i njihova nas vlast vezuje samo s Isusom Kristom. To znači, da postoji neki bitni odnos izmedju Isusa i Crkve.

Pokušajmo vidjeti, kakav je to odnos.

465. Kako je završio život Isusov?

Prividnim neuspjehom. Uveče Velikog petka čini se, da je sve svršeno. Uskrsnuvši treći dan On se ukazuje samo apostolima i to malo vremena.

466. Kako je Isus osvojio čovječanstvo?

U obliku C r k v e, gdje nastavlja svoj slavni i poništeni život. Crkva će biti razvoj, proširenje, cvijetanje Isusove tajne.

Bez Duhova, koji su rasvijetlili Apostole o vrijednosti Isusova života, ovaj bi život bio izgubljen za čovječanstvo. Crkva izlazi iz vatre Duhova i Isus živi u Crkvi:

Saul, mladić od trideset godina, koji nije poznavao Isusa, četvrte godine otprilike poslije Kristove smrti, polazi u Damask "silno mrzeći i željan ubijati učenike Gospodnje", a to znači kršćansku zajednicu ili Crkvu. I kad bijaše na putu...

"...obasja ga svjetlost s neba, i padnuvši na zemlju ču glas gdje mu govori: Savle, Savle, zašto me progoniš? On upita: Tko si ti, Gospodine? J a s a m I s u s, k o g a t i p r o g o n i š." (Dap 9,3-5).

U isti čas Savao je upoznao Isusa i Crkvu, Isusa u Crkvi.

Kasnije, kad postane sv. Pavao, govorit će u svojim poslanicama Korinćanima, Rimljanima, Efežanima, o Crkvi kao otajstvenom tijelu Isusovu, kojemu je ona punina i dopunjenje.

Isus je glava, Crkva je tijelo. Cijeli Krist je Isus u Crkvi: glava i tijelo; drugi Adam i otkupljeno čovječanstvo, koje se ne može shvatiti bez njega, kao ni on bez čovječanstva, kao zaručnik bez zaručnice.

467. Crkva je za nas Isus. Mi imamo posla s Crkvom samo ukoliko imamo posla s Isusom. Kad nema više njega, nema ni nje.

Crkva je razvoj i cvjetanje tajne Isusove.

To je tajna vjere, sakrivena u Bogu kao tajna Presvetog Trojstva, kao tajna Utjelovljenja i tajna Otkupljenja.

468. Čitavo je evandjelje sadržano u ovim riječima:

"Novu vam zapovijed dajem, da ljubite jedan drugoga, kao što sam ja ljubio vas, da se i vi ljubite medju sobom" (Iv 13,34).

Već sama činjenica, da je mogao učiniti, da ova zapovijed živi u srcima ljudi, daje njezinu auktoru jedinstveno mjesto u povijesti.

Budući da se Crkva izjednačuje s Kristom, ona prihvaća Isusove riječi kao što nastavlja njegovo poslanje: "Kao što je mene poslao Otac, ja šaljem vas" (Iv 20,21).

"Zaista, zaista vam kažem: tko vjeruje u mene, ima život vječni" (Iv 6,47).

"Tko vjeruje u njega, ne sudi mu se, a tko ne vjeruje već je osudjen" (Iv 3,18).

Crkva primjenjuje na sebe ove riječi, jer ju je poslao Isus, kao što je Isusa poslao Otac. To su nazvali, izvana, "nesnošljivošću Crkve".

469. Je li Crkva nesnošljiva?

Može izgledati. Ali ona to podnipošto nije; ona jednostavno mora biti vjerna svojem poslanstvu, Kristu.

Što se naziva "nesnošljivost Crkve", to je čudesna vjernost onome, što je primila od Isusa. Kad bi Crkva primila kompromis, to bi značilo, da ona sama sumnja u svoje poslanstvo. Tad bi bilo svejedno pripadati ili ne pripadati Crkvi.

"Ne možemo ne govoriti, što smo vidjeli i čuli" (Dap 4,20).

Ovo je jedini odgovor apostola. Crkva ponavlja ovu vijest kroz sve vjekove, a da ne mijenja ni

jedne riječi, jer ova jest nije njezina, nego Isusova. Umanjiti je, čilo bi uskratiti čovječanstvu ovo neizmjerno bročinstvo.

Crkva ostaje nepoko ljiva u vršenju svog poslanstva iz ljubavi p a Kristu i iz ljubavi prema čovječanstvu. Samo tolička Crkva ima potrebnu odvažnost i uvjere e, da bez kolebanja, uprkos svih prigovora, ust di nepogrešivost svoje službe.

Mi od Crkve tražimo ri eč, milost, osobu Isusa Krista, a ne kakav plod ljudske mudrosti.

\+

470. Ali što je zapravo Crkva?

U smislu, gdje se radi o stvari, koja je u Bogu sakrivena, to je konačno ista stvar što i "zajednica svetih", cirkumincesija, općenje duša, njihovo jedinstvo u Božjem srcu koje se sastoji u stanju milosti.

Dakle, sve duše, koje jesu ili mogu biti u stanju milosti, pripadaju barem u mogućnosti otajstvenoj Crkvi, kao što pripadaju Zajednici Svetih.

Otajstvena je Crkva, dakle, katolicanstvo ljubavi: Isus, Marija, sveci u nebu, duše čistilišta i sve duše, koje su na zemlji u stanju milosti ili mogu biti u stanju milosti (ove posljednje pripadaju Crkvi virtualno, u mogućnosti), dakle, sve duše dobre volje.

Ako se pod Crkvom razumije ova otajstvena stvarnost, za spasenje je nužno, da pripadamo Crkvi.

Pripadati Crkvi znači samo spasenje, što je

ljubavno vjenčanje s Bogom, kojega barem implicite poznajemo po težnjama svoje savjesti.

471. U kojem su odnosu vidljiva Crkva, koja ima papu za poglavara, i otajstvena Crkva, o kojoj smo sad govorili?

Isus je sam poglavar otajstvene Crkve. Katolička Crkva, kojoj je poglavar papa, po Kristovoj je ustanovi sakramenat otajstvenog tijela.

To je vidljivo očitovanje, društveni znak i sakramenat otajstvenog tijela.

472. Naravno, da se udje u otajstveno tijelo po nakani Isusovoj, treba biti član katoličke Crkve, jer je vjera Isusova vjera Utjelovljenja. Isus nije uzalud poslao svoje apostole: "Tko vas sluša, mene sluša"(Lk 10,16).

Dužnost je pripadati katoličkoj Crkvi, ako je upoznamo kao od Boga poslanu, kao Kristov sakramenat. Ali nitko ne može biti isključen od spasonja, ako je ne može upoznati kao takvu, jer čovjek može biti odgovoran samo za sredstva, s kojima raspolaže.

Sve duše dobre volje, koje su izvan katoličke Crkve ipak pripadaju otajstvenoj Crkvi, spasavaju se "krštenjem želje" i virtualno su učlanjene u vidljivoj Crkvi po uključnoj želji, koja je sadržana u darivanju samoga sebe.

Sigurno ima duša izvan katoličke Crkve, koje su kršćanskije od nas ovdje prisutnih. Možda ćemo dapače biti spašeni vi i ja molitvom duša, koje su izvan vidljive Crkve, ali koje stvarno žive u katoličanstvu ljubavi.

473. Ipak je dužnost pripadati Crkvi, kad je poznamo, kao što je bila dužnost, da jeruzalemski svećenici prime riječ Isusovu, a ne svijet u Rimu ili drugdje, koji ga nije poznavao.

Grešno je odbiti Crkvu svojevoljnim zasljepljenjem, kao i odbiti Krista, jer je to ista stvar: "Ja sam Isus, koga ti progoniš" (Dap 9,5).

Od Crkve tražimo Isusa. Mi imamo posla s Crkvom u onoj mjeri, u kojoj imamo posla s Isusom.

474. Kažemo: "Crkva je nepogrešiva i neokaljana", jer je Isus nepogrešiv i neokaljan.

Kad kažemo, da su papa i sabori nepogrešivi, ili da svećenici imaju sakramentalnu moć, koja neokaljeno djeluje, mi jednostavno tvrdimo, da nemamo posla s ljudima, nego sa samim Kristom po kreposti vjere, koja prolazi preko ovih znakova, ali se u njima ne zaustavlja.

475. Papa može biti najgenijalniji, ali u očima vjere to nema nikakve važnosti. Kad je riječ o nepogrešivosti, to Isusa slušamo. Nepogrešivost nam jamči, da se radi samo o Kristu.

476. Na isti način loš svećenik ne uskraćuje Boga onima, kojima dijeli sakramente, zato što on sam odbija sakramentalne milosti. Isus je htio, da budemo slobodni od čovjeka.

Načelo katoličke Crkve jest: "Jedan je vaš učitelj, Krist"(Mt 23,10). Papa, biskupi, svećenici, krštenici, krizmanici, svi članovi Crkve jesu vanjski znakovi, po kojima djeluje Krist, i kad ne djeluju kao takvi, nisu više Crkva, nego oni sami.

477. Možemo li vidjeti Papu?

Ne, može se vidjeti čovjek, koji je papa, ali Papu, vidi samo vjera. Vjera nam kaže, da je taj čovjek poglavar Crkve, kao što nam vjera kaže: da smo kršteni i krizmani, kao što u hostiji sama vjera dosiže Isusovu prisutnost.

Crkvu ne možemo vidjeti, ako nemamo vjere.

Vidljiva Crkva, kao Isusova prisutnost u Svetom sakramentu, prisutnost je u znaku.

Božanska se stvarnost može doseći samo vjerom.

Crkva je vjerska tajna, točno kao što je to tajna Utjelovljenja i tajna Presvetog Trojstva.

478. Može li se napisati uistinu povijest Crkve?

Ne, jer je ona unutrašnja. Govoriti o povijesti Crkve za nas nužno znači govoriti o izvanjskom izgledu božanskih događjaja. Još se manje može govoriti o "skandalima Crkve". Crkva kao takva ne može griješiti, jer je to Isus. Loši pape su bili loši protiv svoga apostolata, kao Juda, jednako kao što mi griješimo ne "snagom" svoga krštenja, nego "protiv" svoga krštenja. Nigdje nismo tako slobodni od čovjeka kao u katoličkoj Crkvi, jer nigdje nismo tako isključivo u odnosu sa samim Kristom. Katolička Crkva nije zajednica lagodne vjere, jer da se u nju udje, treba se vjerom uzdignuti nad vidljivi elemenat. Katolička je vjera vjera duha. Naš duh treba da svakog časa nadilazi ono, što je vidljivo, a vidljivo mora ostati za Boga prozirno, da budemo uistinu katolici. Naša se savjest ne može zarobiti, jer čim crkveni ljudi prestanu vršiti Isusovo

djelo, oni za nas više nisu Crkva.

479. Nije li ovaj vidljivi oblik Crkve zamka za mnoge duše?

Da, kao i Utjelovljenje. Ako se zaustavimo na Isusovu čovještvu, gubimo sve. Ta opasnost postoji i u Crkvi, a to je zaustaviti se na vanjštini kršćanskog života. Ali takav je slučaj i za očev auktoritet s obzirom na svoju djecu, i, na koncu konca, za sve vidljivo stvorenje.

480. Zašto je naš Gospodin trebao ustanoviti Crkvu, kad je vrlo dobro znao, kojim opasnostima izlaže svoje djelo i svoju riječ povjeravajući ih ljudima?

Jer je to tražila ljudska narav. Čovjek je društveno biće. Prava religija, koja mora obuhvatiti čitava čovjeka, mora imati i društveni oblik. Kao što se radjamo u obitelji, kao što se razvijamo uz sudjelovanje čitava čovječanstva, tako moramo dolaziti k Bogu kroz društvo i u društvu. Isusova je vjera vjera "očenaša": božansko bratstvo, koje proizlazi iz božanskog očinstva. Nemoguće je posve osamljen ići k Bogu.

Kad bi trebalo napustiti društvo, da se ide k Bogu, čitav bi društveni život bio osudjen na ateizam i bio bi smetnja kršćanskom životu, koji je istinski život.

Ali to nije tako.

481. Vidljiva je Crkva nešto osjetno, ali daleko od toga da bi smetala duhu, božanskom životu, ona ga naprotiv izražava i priopćuje. Ona ne priječi vjeru više nego li poljubac zapr. čuje

ljubav, koju izražava osjetnim načinom.

Crkva je vidljiv znak nevidljive božanske stvarnosti. Crkva je sakramenat.

Crkva se, uostalom, ne sastoji samo od svećenika i redovnika.

Kojagod djevojka, ako mnogo ljubi Boga, može biti više Crkva, nego li je to papa, a u smislu otajstvene Crkve, a ne vidljive, gdje je papa neprijeporni poglavar.

Dokaz za to jest, da vidljiva Crkva ne stavlja službeno na oltare svoje upravljače, nego svoje svece.

Crkva smo mi sami, svaki od nas.

Bog je Bog sviju; svi imaju u njemu svoju svrhu; svi ga moraju ljubiti nadasve; svi moraju biti Božji sakramenat, što znači predstavljati i davati Boga.

Vi ste Crkva, "naša Majka Crkva", a "tajna Crkve", koja je tajna Isusova, takodjer je tajna našeg života.

+

482. "Vjera je za ljude" (Newman).

Da se prosudi religija, treba voditi računa ne samo o onom, što se traži od strane Božje, nego i o onom, što se traži od ljudske strane.

Da spasi ljude, Bog se prilagodjuje ljudskim potrebama.

Ali religija je i po ljudima. Bog je stvorio čovjeka, da čovjek djeluje skupa s njim i da živi njegovim životom.

483. Tko je na zemlji Namjesnik Isusa Krista?

Papa, kao vidljivi znak jedinstva u ljubavi prema istini.

Ali to su i svi kršćani, na svoj način.

484. Je li kršćanska vjera svećenička vjera?

Svećenici su službenici i vidljivi znakovi nevidljivog Krista.

485. Kakav je to prizor pred nama?

Svećenici su grešnici. Isus Krist je izvorno jedini svet u Crkvi: "Tu solus sanctus."

Sama Crkva traži od svećenika, da se priznaje grešnikom pred cijelom kršćanskom zajednicom (ispovijed kod mise).

Ovi ljudi, koji moraju spasavati druge, jesu i sami grešnici, koji moraju raditi za svoje vlastito spasenje.

486. Tko se mora brinuti za spas svećenika?

Svi vjernici. Svećenik ne može odriješiti sam sebe. On ne može sebe očuvati: njegov ga položaj izlaže padovima više od svih vjernika, ako ga milost Božja ne pomaže. Na vjernicima je da se mole za njega.

Čovjek ne odabire sam, da bude svećenik; on je pozvan od Boga.

Treba ga pomoći.

Ne kritizirati svećenike, nego ih pomagati.

U tome je divno, što mi nismo nikad vezani za pogreške svećenika.

Ako tražimo u njima Isusa, naći ćemo Isusa.

Ali ako ne pobudimo čin vjere u susretu sa svećenikom, naći ćemo samo čovjeka.

Svećenik je takodjer vjerska tajna.

Stvarna Isusova prisutnost u presvetom Sakramentu

487. Što znači biti prisutan?
Očitovati se i raditi bez posrednika.

488. Ima li raznih načina stvarne prisutnosti?
Ima ih nekoliko. Na primjer:
1. mjesna prisutnost, koja se sastoji u tom, da netko zauzima neko mjesto;
2. duhovna prisutnost (intencionalna), premda stvarna; na pr. znanje u našem duhu;
3. prisutnost duše u tijelu: kao snaga, koja organizira i ujedinjuje (oblikovalačka prisutnost). Ne možemo joj odrediti mjesto. Ipak oživljuje cijelo tijelo.

489. Treba li reći: "Duša je u tijelu" ili "tijelo je u duši"?
Čini se, da je drugi izraz točniji, jer uistinu duša gradi tijelo i osigurava mu jedinstvo.
Ali budući da riječ "u" označuje mjesne odnose, ne može se dopustiti, da je ijedan od ova dva izraza strogo točan.
Pače, kad sv. Pavao kaže: "Ne znate li, da ste hram Božji i da Duh Božji stanuje u vama" (1 Kor 3,16-17) ili "U Bogu živimo, mičemo se i jesmo" (Dap 17,28), ta dva izraza, premda dobra, ne mogu biti doslovno shvaćena. Oni označuju, da mi živimo Božjim životom, Bog svojim.

490. Isto vrijedi za prisutnost misli u riječima.

Riječi su znak i kao sakramenat misli. Ali gdje je u upotrebljenim riječima misao? To se ne može reći. Misao se može tek duhom shvatiti. Ipak je misao istinski prisutna u govoru, premda nije onako u riječima, kao što je električna struja u žici.

491. Koji je najniži stepen stvarne prisutnosti?
Mjesna prisutnost: mi možemo mijenjati mjesto ništa ne mijenjajući svoju bit i ostajući posve daleko od onih, kod kojih stojimo.

492. Kako je Isus prisutan u presvetom Sakramentu?
On nije prisutan mjesnom prisutnošću, nego stvarnom, posebnom i jedinstvenom prisutnošću nove vrsti, koju zovemo sakramentalnom prisutnošću. Svi mjesni odnosi u Presvetom oltarskom sakramentu vrijede samo s obzirom na prilike kruha i vina, a ne s obzirom na Krista. Lomiti prilike kruha ne znači lomiti Kristovo tijelo. Mi blagujemo prilike kruha, ali Krista primamo u svoju dušu predavajući sami sebe njemu na duhovan način.

493. Materijalno blagovanje je vanjski znak duhovnog blagovanja.
U Presvetom sakramentu nismo u fizičkom dodiru s Kristom. Njegova je prisutnost iznad mjesta, vremena i prostora. U Presvetom sakramentu samo duhom dotičemo tijelo Kristovo. Pravo se tijelo Kristovo ne može pojaviti u Presvetom sakramentu. Sve što se iznosi o Isusovim ukaza-

njima u Presvetom sakramentu, treba shvatiti kao čudo, koje naš Gospodin daje, da učvrsti našu vjeru

494. Euharistijska čudesa nisu ukazivanja samog Isusa, čiju sakramentalnu prisutnost nije moguće dohvatit sjetilima. Isusova je pristunost u Presvetom sakramentu ipak stvarnija od naše prisutnosti u nekoj sobi, ali to nije mjesna prisutnost.

495. Mijenja li se Krist u času posvećenja?

Ne, promijenili su se kruh i vino. Ali Isus se ne mijenja.

Laka, ali vrlo nesavršena i daleka poredba: radio. Speaker govori iz jednog jedinog svog mjesta, aparati se otvaraju i primaju njegov glas, bio jedan ili deset tisuća aparata, glas se ne mijenja.

Bila jedna ili deset tisuća hostija, bilo jedno ili deset tisuća posvećenja, Isus se ne mijenja.

496. Koja je, za nas, vrijednost stvarne prisutnosti?

Za nas nema ništa dragocjenije od stvarne prisutnosti onih, koji nas ljube. U Presvetom sakramentu imamo prisutnost onoga, koji nas neizmjerno ljubi. Sretni oni, koji (kao jedan vojnik iz Arrasa, što je došao tražiti svetu pričest u 6 sati navečer, poslije cjelodnevnog vojničkog vježbanja) shvaćaju vrijednost stvarne prisutnosti!

"Ne ću vas ostaviti sirote", rekao je naš Gospodin; "doći ću k vama" (Iv 14,18). Ali on je takodjer rekao: "Dobro je za vas, da otidjem" (Iv 14,7)

497. Vidljiva bi prisutnost Isusova mogla postati opasna za ljude, koji su previše skloni, da se zaustave na njegovoj čovječjoj naravi. Isus, dakle, iščezava, ali nam ostavlja svoju prisutnost u znaku, koji je ostvaruje.

Koji vjeruje, ne može se varati.

Euharistija je tajna vjere. Koji se pričešćuje, dobro zna, da one prilike kruha ili nijesu ništa ili su čitavo božanstvo.

To je za nas najveća pouka skrivenog života: važno je ne pokazati se, nego biti. "To be or not to be, that is the question" – Biti ili ne biti, u tom je pitanje (Shakespeare).

498. Treba li se često pričešćivati?

To je pitanje ljubavi, koje treba da riješi ljubav svakoga pojedinca. Ali ne treba, za pristupanje svetoj pričesti, očekivati osjetnu privlačnost. Kako je divno pričešćivati se za druge, za one, koji ne mogu, za one, koji će umrijeti bez sakramenata, za čitav svijet – povezujući u svom duhu euharistijsku pričest s općinstvom svetih i gledajući u pričesti znak, koji predstavlja i ostvaruje zajednicu svetih, signum unitatis, vinculum caritatis – znak jedinstva, vez ljubavi.

\+

499. Koje je značenje svećeničkog ruha? Koja je nakana Crkve, kad tako oblači svećenika na misi?

Ova nas stara i posvuda slična ruha podsjeća–

ju, da nemamo posla s ovim ili onim čovjekom. Ona oslobadjaju svećenika individualnosti. Ona naglasuju njegov sakramentalni značaj. Svećenik je ovdje samo živi znak Krista.

500. Koji je smisao euharistijskog posta?

Da je duhovna hrana pred tjelesnom, naglašava se prvenstvo duhovnog.

501. Zašto Crkva upotrebljava latinski jezik?

Da naglasi svoje katoličanstvo, svoju općenitost. Ali se ona jednako izražava i drugim jezicima u istočnim obredima, koji su takodjer katolički.

502. Što znači Vatikanska država?

Da je Crkva slobodna. Ona nije u državi, nego je sveopća i nezavisna o državama, kao i Bog, koga ona predstavlja. To je znak općenitosti Crkve.

+

503. Što je sveta misa? (isp. br. 202).

Žrtva križa u srcu Crkve, znak, koji nam predstavlja i priopćuje žrtvu križa. To je križ za nas, u nama i naš. Spas nam dolazi od križa po sv. misi. Sveta se misa odnosi naprama križu, kao Crkva naprama Kristu.

504. Kako se dijeli sveta misa?

U dva dijela: 1. prije prikazanja i 2. poslije prikazanja. To jest:

1. L i t u r g i j a s i n a g o g e : nastavak službe Božje, koja se obavljala u židovskim zbornicama svake subote (čitanje, molitva i pjevanje):

a) Čitanje: Poslanica i Evandjelje;
b) Molitva: Molitva kod mise;
c) Pjevanje: koje uokviruje čitanje i molitvu (Pristup, Slava i Vjerujem).

(Molitve na podnožju oltara su privatna svećenikova priprava).

2. L i t u r g i j a e u h a r i s t i j s k e v e č e r e gradjena na riječima same posvete:

a) "...dan prije nego postrada primi kruh u svete i časne ruke svoje"...

Prikazanje.

b) "i uzdignuv oči prama nebu k tebi Bogu Ocu svojemu svemogućemu, dade ti hvalu" - Predslovlje.

c) "i blagoslovi" - Posvećenje.

d) "i dade učenicima svojim" - Pričest.

U svim liturgijama sačuvan je približno isti obražac.

Anglikanska i istočne liturgije predstavljaju paralelan razvoj ili neku adaptaciju.

Molitva svete mise ima beskonačnu vrijednost, jer je to Isusova molitva.

Molitva potpuno lišena svakog partikularizma, prikazana za čitav svijet i koju ponavlja čitava zemlja.

Ženidba

505. Budući da je ženidba znak, koji pred - stavlja i preporadja Crkvu, raspravljat ćemo ovdje o njoj polazeći od one radosti, koju lako priznaju mlade studentice, kad se nalaže u društvu mladih ljudi.

Kad se susretnu čovjek i žena, već je ljubav u zraku. Zašto?

"Muž je glava ženi" (Efež 3,23).

"Muževi su dužni ljubiti svoju ženu kao svoje tijelo" (Efež 5,28).

Ženi je potrebno, da je čovjek zaštićuje; ona treba da nadje oslon, utočište u njegovoj snazi. Često ima u životu žena, koje su ostale same, časova, kad im se čini, da će poludjeti u strahu, da ne"nalaze svoje jedinstvo."

Nada, da će postići ovo jedinstvo, je na dnu one radosti kod susreta čovjeka i žene.

"Blago onima, koji su našli svoje jedinstvo."

506. Ali ima nešto drugo u ovom susretu.

Svaki put, kad se govori o ljubavi, opaža se, osobito kod djevojke, neka vrst uzbudjenja i opojnosti, koja je, nesvijesno, poziv na život.

Budi se dijete, koje spava u snima djevojke. Sad počinje bivati stvarnost njezine igre lutkom, koje su nagovještale, da će ona biti majkom.

Kod svakog susreta djevojke i mladića, njih na tajnovit način obavija prisustvo malog djeteta i proizvodi onu opojnost, koja može postati veoma opasna, kad se ne zna odakle potječe. Dijete traži u njima oca i majku, a oni sami, nesvijesno,

traže dijete.

507. Ljubav je na izvorima života, i budući da život ovdje znači život svih ljudskih pokoljenja, jer čovjek i žena sačinjavaju prijenosnu kariku, oni nose život sve do konca vjekova. Zato su ovom snagom nošeni kao orahove ljuske, koje plešu na oceanu. To je tako veliko, da je za njih previše. To je veliko čudo, često velika pogibelj, u sebi prevelika milost. Ova je opojnost opojnost života.

508. Vi znadete, kao se dijete radja. Iz malog jajašca u majčinu tijelu (ovulum: 0,2 mm u promjeru) i malog zrnca iz očeva tijela (spermatozoid: 60-tisućnina milimetra).

Cijelo se čudo dogadja u majčinu tijelu, u maternici. Devet mjeseci smo bili posve blizu srca svoje majke. Korijenje majčinske ljubavi spušta se u boravište posve blizu srca, koje je naše srce diralo. Nema odnosa, koji bi se mogao usporediti s ovim.

Kakve li tajne, što se Bog htio poslužiti čovjekom i ženom, da poda život.

509. Za prirodu je problem ujediniti dvije osnovne stanice, da bi se jajašce oplodilo spermatozoidom, da se zatim dijeljenjem jajašca što se zove razvoj embrija, sve do potpunog oblikovanja, sve do radjanja djeteta.

Privlačnost jednog spola prema drugom, medjusobno nagnuće čovjeka i žene mora služiti ovoj nakani prirode.

510. Spolni čin u gotovo svim područjima prirode, pa i kod čovjeka, sastoji se u tom, da se

spermatozoidi unesu u majčinske organe, pa da se tu susretnu s jajašcima i da nastane oplodnja. To je životvorni akt. To je uzdržavanje vrste, kao što je hrana, koju uzimamo, uzdržavanje pojedinca. Vrsta umire, ako se ne uzdržava radjanjem. Spolna funkcija je veoma važna, jer proizvodi život. Zato je Providnost s njome vezala velik užitak, da navede na izvršenje spolnog čina uprkos svih rizika.

511. Odjeljivanje ovog užitka od davanja života jest nečistoća. Primjenjivati i upotrebljavati za svoje egoistično zadovoljstvo one snage, koje pripadaju životu, djetetu, to znači profanirati život. To je grijeh protiv života, koji je vječan, protiv djeteta, koje je prije ili kasnije žrtva nečistoće; to je grijeh, koji stalno čini neplodnom i sterilnom samu moć stvaranja.

512. Č i s t o ć i je pravo ime: poštivanje života, poštivanje djeteta, poštivanje izvora života. Čistoća nije stid; tijelo je sveto u svim svojim dijelovima; treba poštivati dar, koji nam je Bog dao.

Opojnost je ljubavi opojnost stvaranja, stvaralačkog čina. Na ljubav treba uvijek misliti u ovom slijedu: ljubav, život, svijetlo.

"U njomu bijaše život, i život bijaše svijetlo ljudima" (Iv 1,4).

Sve nam se u spolnom životu rasvjetljuje, kad ostajemo u svijetlu života, kad ove snage gledamo u licu djeteta.

+

513. Kako mislimo o životu, tako mislimo i o ljubavi. Kršćanstvo ima božansku ideju o životu. Kršćanstvo, dakle, ima božansku ideju o ljubavi.

Život je božanski, dakle je i ljubav božanska.

Ljubav je izvor vječnog života. Radost ljubavi mora, dakle, biti beskonačna, božanska, vječna radost. Kršćanstvo nam, takodjer, ne zabranjuje ljubiti, nego nam nalaže, da ljubimo više, bolje, božanski: "Prijatelju, pomakni se na više."

514. U ljubavi ima božanskog. To treba otkriti.

Prvotno je božanski samo Bog. Ako, dakle, ima božanskog u ljubavi, to je zato, jer je ljubav puna Boga, barem ako je vjerna svojem pozivu.

Ali Bog nam ne čini nasilja. Ljubav će tek onda biti božanska, ako pustimo, da u nju udje Bog. Ako Bog ne ulazi u ljubav, dijete će biti lišeno božanske klime; bit će mu oduzeta najljepša mogućnost, mogućnost da raste kao dijete Božje, i, koliko je do njih, roditelji će mu uskratiti puninu bivovanja, na koje je dijete pozvano.

Ili još bolje, ako Bog ne ulazi u ljubav, dijete se uopće ne će roditi. Htjeti će se ne život, nego samo uživanje; klica će se sistematski odbacivati.

Ljubav će svojevoljno postati neplodnom, što znači negaciju ljubavi, jer ljubav je darivanje, stvaralački zanos. U svakom pogledu ljubav će samu sebe zanijekati.

Bez majčinstva žena ne će cvasti; ne će znati za ovo nečuveno, veličanstveno, božansko dopunjenje.

515. Da se mističnim putovima ostvari nešto,što je jednako vrijedno kao materinstvo, potrebno je uistinu vrhunaravno stanje, božanski razlozi. Ako udata žena svojevoljno ostaje neplodna, ona ostaje sama, jer najčešće žena stiče svoju punu intimnost samo sa svojim djetetom, kao što veoma često otac i majka preko svoga djeteta stiču medjusobnu intimnost. Žena bez djeteta tražit će možda od čovjeka više negoli on može dati, a čovjek će je kadgod izdati, jer nema više od nje što očekivati.

Ljubav mora biti nešto, što se otkriva u stvaralačkoj radosti, ona mora izvirati kao vrutak nepresušivog, vječnog izvora. Žena postaje brzo stara,ako nada djeteta ne dodaje njenu biću obećanje neke neograničene objave. Ženu u čovjekovim očima pomladjuju djeca, koja je okružuju svojom izvanrednom novošću.

Inače čovjek, nailazeći brzo na ženine granice, traži izlaza u novim ljubavima.

516. Čovjek i žena moraju biti jedno drugome nepresušivo vrelo.

Nositi u djetetu živu sliku čovjeka znači za ženu najtjesnije ujedinjenje s njime, kao što njezino materinstvo u očima čovjeka znači najviše njezino plemstvo. Dar djeteta najljepši je dar, što mogu jedno drugome pokloniti.

517. Ali da ljubav bude neprestano takvo otkriće, treba da bude duhovna, jer samo duh je uvijek nov. Ljubav se mora temeljiti na duhu i po duhu, mora biti ukorijenjena u Bogu.

Ljubav ne može održati svojih obećanja, ako ne daje beskonačno, ako ne postane vanjski znak, koji

predstavlja i daje Božju ljubav.

518. Treba opetovano čitati, što kaže sv. Pavao Efežanima (5,23-27): "Muž je glava ženi, kao što je Krist glava Crkvi, koja je njegovo tijelo, što ga je on spasio. Pa kao što se Crkva pokorava Kristu, tako se i žene moraju pokoravati svojim muževima u svemu.

"Muževi, ljubite svoje žene, kao što i Krist ljubi Crkvu i predao je s a m o g a s e b e z a n j u , d a j e p o s v e t i , očistivši je u kupelji vode po riječi života, da je prikaže sebi kao slavnu Crkvu, koja nema ljage, ni bora ni što slično, nego da bude sveta i neokaljana."

519. Ne može se poći dalje od toga: usporediti ljubav izmedju muža i žene s ljubavlju izmedju Krista i Crkve.

Ali što je potrebno dati, da se reproducira takav uzor?

Čovjek, konačno, očekuje od žene neizmjernu sreću, vječni život, Boga. Pjesma nad pjesmama govori o ženi kao o "zatvorenom perivoju",o"zapečaćenom vrelu", o rajskom cvijetu.

520. Ovaj san i ova nada čini, da se to može obećati na dan vjenčanja. A to obećanje mogu zaručnici u potpunosti ispuniti, samo ako u životu susretnu jedan kod drugoga sva Božja bogatstva.

Žena mora ostati za čovjeka neiscrpiva tajna, inače postaje dosadna i ljubav umire. Takodjer se žena mora uvijek ukazivati čovjeku kao duhovno viša od njega.

Ona se ne može drukčije pomoći, nego da se

posveti, da duhovno, vrhunaravno raste, jer je tjelesno slabija od njega i njezin razum po prirodi nije iste čvrstoće kao njegov.

Ona ne može osigurati njegovu ljubav tjelesnim prednostima. Ova je žena lijepa, ali su i druge lijepe. Ona će biti nenadmašiva i neiscrpiva samo u duhovnom porastu, koji je bez granica. Ukazujući uvijek novo duhovno lice, bit će sposobna, da nadahnjuje uvijek ljepšu ljubav. Prvi čovjekov pokret pred ženom morao bi biti, da se baci na koljena. On treba da osjeća, da je ona tako blizu Boga, da se njegova ljubav može produžiti u činu klanjanja. Tada ga više ništa ne će moći udaljiti od Boga. Sve ovo može izgledati ludost, ali prava ljubav mora doći do ovih visina, inače je ugrožena. Samo se na ovoj visini može shvatiti nerazrešivost ženidbe. Ako se promatra odvojeno od tajna vjere i mističnog života, postaje besmislena. Samo beskonačno dobro može nas pomukati, da se neograničeno darujemo, ali na novim božanskim visinama ženidba je potpuno darivanje sebe, čin savršene ljubavi.

521. Savršen jezik ljubavi nije: "Ti si moj", nego: "Ja sam tvoj." "Ne živim više ja, nego ti živiš u meni", ili radije: "Bog živi u nama."

522. Zato je prava ženidba sakramenat, vječno neshvatljiva tajna vjere. To je tajna Presvetog Trojstva, koja se proživljuje u dvama ujedinjenim ljudskim srcima. To je svećeništvo, u kojem se čovjek i žena posvećuju Božjoj službi za umnožavanje božanskog života.

Zato je ženidba stanje svetosti i savršenosti, kao što je ljubav poziv na savršenost.

523. Čovjek i žena, da bi se mogli vjenčati, moraju biti bar duhom djevičanski. I u ženidbi moraju biti duhom djevičanski vršeći spolni čin (koji je, izveden u Bogu, zaslužan za vječni život) tako, da se njime umnožava život, koji je uistinu božanski. Ljubiti onda znači: Boga davati, Boga radjati, činiti da se Bog radja. "Velika je ov. tajna, a govorim s obzirom na Krista i na Crkvu" (Efež 5,32).

524. U ovom svijetlu treba misliti na ljubav i na ženidbu. Sve se može zablatiti, ali Bog nije ništa nečisto stvorio. Sve je sveto i lijepo. Ništa ne zaslužuje više poštovanja. Ne treba se smijati na te stvari. Nema ništa šaljivo u ljubavi, koja, idući do kraja, postaje nadnaravna i mistična stvarnost.

525. U ljubavi ima opasnosti, kao u svemu, što je veliko, ali njezin je poziv, da vodi k svetosti.

Kad ljubav vuče dva bića jedno prema drugome, oni moraju poštivati ovu silu i slijediti je do visine Božjeg srca. Ljubav ne će nikada biti štetna, ako ide do kraja svoga poziva. Pače, ako i ne može završiti ženidbom, treba da ostvari onu duhovnu plodnost, koja je posljednji cilj ženidbe kao i svega stvorenja. Postoji i duhovno očinstvo i majčinstvo, koje je Crkva posvetila u redovničkim zavjetima, jer nitko ne smije biti lišen plodnosti.

526. Na svaki način, susret čovjeka i žene mora postati izvor vječnog života. Samo u ovom svijetlu treba misliti na ljubav, u svijetlu života, dozivajući u pamet onu, koja je "blagoslovljena medju svim ženama", čije je djevičanstvo obdarilo sve majke božanskim plemstvom.

Isusovim porodjenjem od Djevice otkupljeni su izvori života, i što je moglo biti predmet sramote i zbunjenosti, postalo je molitva, zahvala i otkupiteljska žrtva.

"Blagoslovljena ti medju ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje Isus."

... Mislite na ljubav kao na nešto, što je sve u vašem životu, i imate pravo: ako ostanete na toj visini, ljubav će biti sve, jer će Ljubav biti sam Bog.

Ne zaboravite danas u sebi poštivati majku, što ćete sutra biti.

+

527. Ovdje smo se zaustavili, jer su se djeca raspršila. Ne može se reći, da nisu bila pažljiva. Njihov se napor odrazuje u ovim bilješkama, koje su bile prikupljene velikom ljubavlju.

To je mali početak nečega.

Bog nije izum, nego otkriće (Massillon). Mi smo pokušali, da Ga otkrijemo.

Sve nam je izgledalo novo, čudesno, mlado i lijepo kao ljubavna pjesma u djevičanskom srcu. Zar da blizina Božja ne proizvede najopojniju pjesmu?

Sam život po njegovoj prisutnosti postaje

pjesma nad pjesmama.

Ali riječi to ne mogu izraziti. Stvarnost je ljepša od sna.

"Ne zovem vas više slugama, nego prijateljima ... Tko sluša moju riječ, on mi je brat, sestra i majka".

Tko je našao, treba samo da ostane u tišini.

Tada ova objava izbija, tada odzvanja ova riječ, koja je Riječ Božja pretvorena u šutnju iz ljubavi prema čovjeku. Šutnja je puna ljubavi.

Ali samo ljubav čuje tajnu šutnje.

Svaka spoznaja je neko radjanje.

Kao što se Riječ bez prestanka radja u krilu Očevu, mora se to isto zbivati u nama djelovanjem vjere.

Ovdje se čovjek mora samo predati i prepustiti, da bi se dao svladati i da bi počeo pravo opstojati.

Tada se duše trgaju pred tajnom, koja ih obuzima, kao ruže na Tjelovo pred pokaznicom u triumfu.

A b e c e d n o   s t v a r n o   k a z a l o

Adam: 353, 360, 362, 453.
Agonija: 446.
Aleksandar VI. Borgia: 464.
Altruizam: 317.
Ambicija: 329-331.
Antipatija: 336.
Apstrakcija: 292.
Augustin: 68, 251.

Beskonačno: 13-18, 27, 76, 79-85, 245, 247, 249, 255, 269, 272, 277-278, 366-367.
Biblija: 370, 381.
Biskup: 464.
Bezgrešna Djevica: 455,526.
Bezgrešna Crkva: 478,481.
Blagovanje: 493.
Blaženo gledanje: 194, 216.
Bog: 6-7, 17, 46-49, 60-61, 68-80, 83-85, 91-93, 115, 124-125, 166, 176, 191, 195, 219, 223, 245,250-252, 257, 277, 302-304, 357, 406, 413-414, 514, 520.
Borba duhovna: 86-88.
Borgia Aleksandar VI.: 464.
Braća Isusova: 457.
Brevijar: 383.
Bremond: 28 12 ct.
Bergson: 46, 460.
Bernanos:169
Budha: 374-375.
Bloy: 45, 174.
Bo[illegible] 352

Cirkumincesija: 317, 319, 470.
Claudel Paul:
Crkva: 463-481.

Čistilište: 213-19.
Čistoća: 415, 512.
Čovjek: 136, 349, 351-353, 480.
Čovječanstvo: 290.
Čovještvo: 429-430, 438, 455.
Čudo: 397-398,400-403, 494

Darovi Duha Svetoga: 372.
Davati: 237-238.
Dijete: 213, 257, 277, 308-309, 313, 321, 506, 514-516.
Dimenzije: 253, 257, 267.
Djevica: 176.
Dobro: 21, 125.
Dostojanstvo čovjeka: 136.
Duh: 5-7, 11, 39, 50, 144-151, 156-157, 220-224, 257, 260, 264, 290-294, 301, 321, 364, 393, 408, 413, 478, 490, 500, 517.
Dostojevski: 34.
Duhovna borba: 86, 88.
Duh Sveti: 312, 372.
Duhovi: 194, 437.
Duša: 50-58, 196-197, 331, 443, 448.

Egoizam: 239, 250.
Euharistija: 487-498, 500.
Eva: 354, 360.
Evandjelje: 238, 408, 442, 462, 468.
Evandjeoski savjeti: 160-161.
Exupery: 240.

Faust: 366.

Geneza: 349, 351, 356.
Gide André: 412.
Goethe: 16, 85. 245
Grijeh: 22-23, 26, 76, 215, 333, 358, 363-364, 387, 427.
Grižnja savjesti: 24.
Grgur Sv. Veliki: 33.
Guardini: 49.

Harnack: 460. 407
Hranjenje: 516.
Hello: 194.
Hostija: 477, 495.

Ideal: 290.
Ideje univerzalne: 293.
Idolopoklonstvo: 15, 49.
Imanentizam: 285-286, 319, 268.
Istina: 11, 247, 250, 288, 290-291, 295-296.
Istočni grijeh: 358, 363.
Isus: 291, 334, 385-471.
Ivan Krstitelj: 291, 11.
Izvor: 51, 92, 103-104, 181, 194, 277, 302.
Iskrenost: 288.

Ja: 313, 317, 327, 426, 429-430, 434, 441, 455.
Jedino potrebno: 195.
Jedinstvo: 331,358-359, 365, 367.
Jelo: 34.
Jezik: 6.

Kajanje: 25.
Katoličk : 247.
Kazna: 114, 212, 367.
Kino: 292.
Kip: 286.
Kraljevstvo Božje: 395, 422, 428-429, 452, 455.
Krepost: 2, 292.
Križ: 202-203, 326-327, 503.
Kršćanstvo: 261, 273, 283-286, 340, 391-393, 513.
Krštenje željom: 472.

Latinski: 501.
Lešina: 145.
Liturgija: 43-44, 200-2[illegible].

Ljepota: 4, 6-7, 9, 12, 17, 94, 153-155, 157, 184, 253,255, 277, 286, 290, 322-325.
Ljubav: 13, 17, 85, 93-94, 113-117, 188, 235-252, 260, 264, 277, 305-327, 505, 507, 512-515, 517, 525-526.
Ljubomor: 66.
Lubac: 49.

Magla neznanja: 49.
Majka: 257, 277, 308-309, 313, 321, 354, 481, 506.
Mallarmé: 226.
Marija: 355, 453, 455-456, 458, 526.
Mašta: 293.
Mauriac: 367.
Milost: 27,181, 262, 266, 276, 286, 333, 372.
Mir: 92, 250.
Misa: 201-203, 503-504.
Misao: 69-71, 302-304, 315, 450, 490.
Misliti: 301.
Marillon A, 527.

Misitičan: 268, 452, 470.
Mistično tijelo: 462.
Molitva: 28-42, 221, 444, 504.
Moral: 20, 88, 91, 407.
Mrtvenje: 62, 185.
Muk: 6, 41, 188, 207, 527.

Nadahnuće: 371-373, 377, 379.
Nadnarav: 266, 271-286.
Nagon: 74, 88.
Nagrada: 107-108, 210-213.
Nakana: 407-408.
Namjesnik Kristov: 483.
Napast: 23, 59, 64, 67-68, 72-73, 147, 147,355-6.
Narav: 42, 44-45, 84,88,140,153,273-277,280-281,284-5
Naravna želja: 294.
Nebo: 99,112, 190-194, 211.
Nečistoća: 511.
Nedostiživo: 268-271, 277.
Nepogrešivost: 475.
Neprijatelji: 410.
Nerazrešivost ženidbe: 520.
Nesnošljivost: 469.
Newman: 181.
Nova zapovijed: 440.

Objava: 118, 355, 377, 379, 395.
Očenaš: 38, 407.
Odgoj: 89, 259.
Odijelo: 499.
Odricanje: 62, 71, 203.
Oganj u paklu: 103-104.
Ogledalo: 153,
Općinstvo svetih: 319-320, 470.
Oprosti: 335-342.

Opstojanje: 96.
Osjećati: 237, 479.
Osoba: 6, 295, 303-304, 311-312, 317, 319.
Osobnost: 313, 429-430, 434, 455.
Otac:303-304, 312-314, 319, 321.
Otkupljenje: 327, 340, 428.

Pad čovjeka: 355.
Pakao: 95, 106, 212, 216.
Papa: 464, 474-478, 481-483.
Pascal: 2, 260.; Patnja: 108.
Platon: 277.
Ples: 184.
Pokora: 334.
Poljubac: 305-306, 312, 322, 481.
Poniznost Isusova: 418.
Poslušnost: 445, 446.
Post euharistijski: 500.
Poštivanje: 188, 207, 512.
Povijest Crkve: 478.
Požuda: 160-161.
Pravednost: 9, 353.; Preradović: 53.
Pretvorba: 495.
Pričest: 498.
Prijateljstvo s Bogom: 262-266.
Prisutnost Božja: 193, 351, 488-492.
Propovijedanje Isusovo: 395, 405, 408.
Providnost: 94, 126-127.

Radjanje: 298, 508.
Radost: 90, 103, 137, 151, 158, 190, 203, 238,
254, 323, 358, 513, 515.
Raj zemaljski: 353.
Razum: 11, 19, 94, 148, 254,267,281-282, 364,520
Red: 88, 111.; Redovnik: 295-6,304,315,450,527.
Rèmy 352.

Riječ: 295-296, 304, 315, 450, 527.
Rodjenje Isusovo: 385, 453, 457.
Ropstvo: 136.

Sabor: 474.
Sakramenat: 487, 497, 522.
Samarijenka: 412, 413.
Samoća: 304, 328, 351.
Samostan: 180-181.
Savršenstvo: 93.
Saul: 460.
Savjest: 19, 92, 125.
Savjeti evandjeoski: 160-161.
Shakespeare: 290, 497.
Sertillanges: 105, 352.
Sibila: 370.
Simbol: 144.
Simpatija: 53, 337.
Sin Božji: 296-298, 315, 395, 414, 424-425, 456, 459, 461.
Sin čovječji: 416.
Sjedinjenje s Bogom: 174, 179, 217.
Skrajnosti otkupiteljske: 455-456.
Sloboda: 77-78, 83-84.
Smiješak: 57, 158.
Smrt: 208, 220-229, 385, 421.
Smrtni grijeh: 215.
Sokrat: 291.
Spasenje: 470.
Stanje milosti: 262-263, 266, 333, 362, 470.
Strah: 102, 115.
Strasti: 89-90.
Stvaranje: 2, 328, 343, 349-350, 354, 399.

Stvari: 94, 188.
Stvarnost: 71, 267, 287.
Stvorovi: 60-63, 68-71, 76, 197, 206-207, 349.
Sud: 209-210, 231-234.
Svećenik: 182-183, 464, 474, 481, 484-485.
Svetost: 167-172, 207, 238, 250, 278, 322, 324-5.
Svjetovnjak: 174.
Svijet: 159-162, 165-166, 173-174, 384.
Svijetlo: 2, 5, 7, 90, 117, 154-156, 187, 197, 227, 250, 295, 322-3, 371, 379, 381, 389, 394, 396.

Šutnja: 6, 41, 188, 207, 527.

Tajna duha: 46, 49, 259, 264, 268, 320, 327, 340, 466.
Tijelo: 144-152, 157,187,260-267, 322, 452.
Tolstoj: 16.
Toma Akvinski: 127.
Transcendentnost: 285-286.
Trojstvo: 295-322.
Trpljenje: 103,132,219,309, 335,340, 362.

Umjetnost: 2,12,200,268,277-278, 290, 295.
Utjelovljenje: 327,340,426,431-2,437-8,446,452.
Uzdržavanje: 51.
Unutrašnjost: 205.
Uživanje: 137-143, 510-512.

Vanjski znak unutarnje stvarnosti: 145-146, 322, 431, 452, 454, 471, 476.
Vapalj ljubavi: 28.
Vatikanska država: 502.
Veličina: 65, 320.
Vergil: 376.
Vidjenje: 194-216.

Vječnost: 129, 194, 492, 498.
Vjera: 9,16,45,267,274-275,364,387,394,396,423, 467,477-478,480-482,484,486,497,522.
Vrijednost: 134-135.
Vrijeme: 128, 194.; **Vesela vijest**: 194.

Zakon: 19.
Zanos: 307.
Zapovijed (nova): 440.
Zaručnici: 321.
Zasluga: 337.
Zavjet: 368-369, 380-381.
Zdravomarija: 38.
Zlo: 119-120, 131, 133, 157.
Znak: 144-146, 207, 288, 306, 322, 326-327, 391, [illegible]4, 43[illegible], 451.
Znanost: 2, 11, 278, 290-293.
Zrcalo: 158.
Zvanje: 177.
Zajednica svetih: 317

Želja: 279, 285, 294, 307.
Žena: 176, 350-355, 409.
Ženidba: 183, 505-526.
Život: 1-2, 13, 16, 18, 26-27, 134-135, 143, 147,151,197,204,223-226, 259,285-286,289-291,327,332,336,358,386,408,413,511-514.
Život Isusov: 384-459, 465.
Žrtva: 10.

S a d r ž a j

	Broj	Str.
Predgovor		3
Uvod	1	5
Opći pojmovi	8	9
Molitva	28	12
Spoznanje Boga	46	15
Spoznanje duše	50	16
Napast	59	18
Sloboda	77	21
Strasti	86	22
Ljubav u Bogu	93	24
Opstojnost zla dokazuje, da Bog opstoji	119	28
Providnost	126	30
Uživanje	137	31
Tijelo	144	33
Ljepota	153	34
Svijet	159	35
Zvanje	177	39
Nebo	190	42
Stvorovi i ono, što je jedino potrebno	195	44
Ljudske posljednje stvari	208	48
Božja ljubav	235	53
Nadprirodno	253	58
Tajna Presvetog Trojstva	287	67
Tajna stvaranja	328	81
Tajna Isusa	368	93
Tajna Crkve	463	132
Isusova stvarna prisutnost u Presvetom Sakramentu	487	142
Ženidba	505	148
Zaključak	527	156